

วิทยานิพนธ์

V 818A3

ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุด
ศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

Cooperation in Using Information Resources Between Campus
Library and the Office of Academic Resources and Information
Technology, Suandusit Rajabhat University.

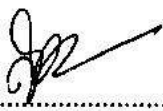
พรเพ็ญ พรหมคุ้ม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
เดือน ปี..... 24 พ.ค. 2553
เลขทะเบียน..... 00223609..... ปีการศึกษา 2552
เลขหนังสือ 021.64
พ 2552
2552
ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

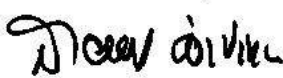
วิทยานิพนธ์ ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา
กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
โดย นางสาวพรเพ็ญ พรหมคุ้ม
สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ฉวีวรรณ คูหาภินันท์
กรรมการ รองศาสตราจารย์หรรษา ศิวรักษ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ์ เศรษฐขจร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สายหยุด จำปาทอง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ฉวีวรรณ คูหาภินันท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์หรรษา ศิวรักษ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ศิริกาญจน์ โพธิ์เขียว)

..... กรรมการและเลขานุการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลลดา พงศ์พัฒน์ โยธิน)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

พรเพ็ญ พรหมคุ้ม (2552). ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุด
ศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ
เจ้าพระยา. คณะกรรมการควบคุม รองศาสตราจารย์ฉวีวรรณ คูหาภินันท์
รองศาสตราจารย์हरรษา ศิวรักษ์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพจริงกับความต้องการของความร่วมมือระหว่าง
ห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับ
สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต 3) เพื่อศึกษาปัญหาความ
ร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนดุสิต 4) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนัก
วิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
คือ กลุ่มผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนดุสิต จำนวน 44 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์
ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t-Test

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพจริงกับความต้องการของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนัก
วิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต พบว่าใน 4 ด้าน พบว่า ด้านบริหาร
อยู่ในระดับมากที่สุดคือ การกำหนดนโยบายและมาตรฐานการปฏิบัติงาน และน้อยที่สุดคือ แลกเปลี่ยน
ความรู้ส่งเสริมบุคลากรในด้านบรรณารักษ์ ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด
ดังนี้ การจัดสร้างศูนย์กลางในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ความร่วมมือในการจัดหาเอกสารสิ่งพิมพ์
ความร่วมมือในการจัดหาโสตทัศนวัสดุ การแลกเปลี่ยนและบริจาคทรัพยากรสารสนเทศ การจัดเก็บ
รักษาทรัพยากรสารสนเทศ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศและจัดทำ
รายชื่อโสตทัศนวัสดุ และน้อยที่สุดคือจัดทำสำเนาโสตทัศนวัสดุให้แก่ห้องสมุดในสังกัด ด้านบริการ
อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การใช้ฐานข้อมูลในการจัดหมวดหมู่และทำรายการและการกำหนดกฎระเบียบ
ในการเข้าใช้บริการ และน้อยที่สุดคือ การจัดกิจกรรมของห้องสมุด ด้านงานเทคโนโลยีสารสนเทศ
อยู่ในระดับมากที่สุด คือ บริการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะสาขาที่ผู้ใช้สนใจ และน้อยที่สุด คือ
ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ตรงกับความต้องการค้นคว้า

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือระหว่างสำนักวิทย
บริการและเทคโนโลยีสารสนเทศกับห้องสมุดศูนย์การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทั้ง 4 ด้าน
โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัญหาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนคูสิต ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านบริหารมีการแลกเปลี่ยนความรู้และส่งเสริมบุคลากรในด้านบรรณารักษศาสตร์ ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ มีการจัดสร้างศูนย์กลางในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการ มีการใช้วัสดุและอุปกรณ์ และ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีบริการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะสาขาล่าช้าไม่เป็นปัจจุบัน

4. แนวทางในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนคูสิต พบว่า ควรมีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ในด้านบรรณารักษ์ ควรมีความร่วมมือกัน ในการประเมินทรัพยากรสารสนเทศก่อนการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ให้มากที่สุดเพื่อตอบสนองความพึงพอใจผู้ใช้ ควรมีการจัดนิทรรศการหมุนเวียนกัน และการสร้างศูนย์กลางในการตอบคำถาม

Pornpen Promkhum. (2009). **Cooperation in Using Information Resources Between Campus Library and the Office of Academic Resources and Information Technology, Suandusit Rajabhat University.** Graduate School, Bansomdejchoapraya Rajabhat University. Thesis Committee : Assoc. Prof. Chaweewan Khuhapinant, Assoc. Prof. Hansa Sivarak.

The aims of this study were 1) to investigate the facts and the cooperation needed 2) to compare the facts and the levels of cooperation needed 3) to investigate the problems of cooperation and 4) to seek for the guidelines to develop the cooperation between Campus Library and the Office of Academic Resources and Information Technology, Suan Dusit Rajabhat University. The sample was 44 people consisting of the Administrative Board and librarians at the Office of Academic Resources and Information Technology, Suan Dusit Rajabhat University. The research instrument was questionnaire. The statistics used were percentage, standard deviation and t-test.

The findings were as follows:

1. The facts and the cooperation needed between Campus Library and the Office of Academic Resources and Information Technology, Suan Dusit Rajabhat University in all 4 aspects were as follows: *the administrative aspect*, the highest level was setting the policy and the standard of performance, the lowest level was knowledge management among librarians, *the information resources management aspect*, the highest levels were having the center for acquisition, the cooperation on purchasing printed materials, audio-visual materials, exchanging and donating the information resources, information resources storage, using technology for acquisition and doing the lists of audio-visual materials, whereas the lowest level was duplicating the audio-visual materials for campus libraries, *the service aspect*, the highest level was using database for classification, listing, and setting the rules for patrons, the lowest level was activity management, *the information technology aspect*, the highest level was collecting bibliography for specific field whereas the lowest level was e-journal database that served the patrons' needs.

2. The comparison between the facts and the levels of cooperation needed in all 4 aspects was statistically significant different at .05

3. The problems of cooperation between Campus Library and the Office of Academic Resources and Information Technology in all 4 aspects, it was found that knowledge management among librarians happened in the administrative aspect. The center for acquisition was set up in the information resources management aspect. The materials and supplies were used in the service aspect. Collecting bibliography for specific field was out of date in the information technology aspect.

4. The guidelines to develop the cooperation between Campus Library and the Office of Academic Resources and Information Technology were as follows: knowledge management among librarians should be promoted, the cooperation in collection evaluation before purchasing should be done including the circulation of exhibitions and setting call center should be done also.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ เรื่องความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต สำเร็จลงด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์हरยา ศิวรักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้แนวคิด คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในทุกขั้นตอน การทำวิจัยให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.สายหยุด จำปาทอง ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลลดา พงศ์พัฒน์ โยธินและอาจารย์ศิริกาญจน์ โพธิ์เขียว กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์เพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมถึงผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ที่กรุณาตลอดเวลาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คุณประโยชน์และคุณความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบให้นุภาพีและคณาจารย์ที่ให้วิชาความรู้ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกๆ ท่านที่ให้ความช่วยเหลือ อุปถัมภ์ค้ำจุนแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด บนเส้นทางเดินของการดำเนินชีวิต รวมถึงกัลยาณมิตรที่รักทุกคน

พรเพ็ญ พรหมคุ้ม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
ประกาศคุณูปการ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญแผนภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	2
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด	7
แนวคิดและทฤษฎีการบริการสารสนเทศ	33
สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	58
ประชากร.....	58
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	59
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	61
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	63
ตอนที่ 2 ศึกษาระดับความร่วมมือจริงการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่าง สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศกับห้องสมุดศูนย์การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตทั้ง 4 ด้าน.....	64

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 3 ศึกษาระดับความต้องการความร่วมมือการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน ระหว่างสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศกับห้องสมุดศูนย์ การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตทั้ง 4 ด้าน	68
ตอนที่ 4 เปรียบเทียบสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือระหว่างสำนัก วิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศกับห้องสมุดศูนย์การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.....	72
ตอนที่ 5 ศึกษาปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่าง สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศกับห้องสมุดศูนย์การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตทั้ง 4 ด้าน	77
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	82
สรุปผลการวิจัย.....	84
อภิปรายผลการวิจัย	88
ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	98
ภาคผนวก	98
ภาคผนวก ก ราชานามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาในการทำ วิทยานิพนธ์.....	99
ภาคผนวก ข จดหมายเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาเครื่องมือ ในการทำวิทยานิพนธ์.....	101
ภาคผนวก ค จดหมายขออนุญาตเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์.....	103
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม.....	105
ภาคผนวก จ ประวัติผู้วิจัย.....	115

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ข้อมูลส่วนตัวจำแนกตามสถานภาพทั่วไป	63
2	ความร่วมมือตามสภาพจริง ด้านบริหาร.....	64
3	ความร่วมมือตามสภาพจริง ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ	65
4	ความร่วมมือตามสภาพจริง ด้านบริการ.....	66
5	ความร่วมมือตามสภาพจริง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ.....	67
6	ระดับความต้องการความร่วมมือ ด้านบริหาร.....	68
7	ระดับความต้องการความร่วมมือ ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ	69
8	ระดับความต้องการความร่วมมือ ด้านบริการ.....	70
9	ระดับความต้องการความร่วมมือ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	71
10	เปรียบเทียบสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือ ด้านบริหาร.....	72
11	เปรียบเทียบสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือ ด้านการจัดการ ทรัพยากรสารสนเทศ.....	73
12	เปรียบเทียบสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือ ด้านบริการ.....	74
13	เปรียบเทียบสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือ ด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ	75
14	ปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน ด้านบริหาร.....	77
15	ปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน ด้านการจัดการทรัพยากร สารสนเทศ	78
16	ปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน ด้านบริการ.....	79
17	ปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ..	80

สารบัญแผนภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
2	โครงสร้างการบริหารห้องสมุด.....	45

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เป็นแหล่งจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ ที่มีจำนวนมาก และบันทึกไว้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สิ่งพิมพ์ วัสดุย่อส่วน โสตทัศนวัสดุ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ฐานข้อมูลสำเร็จรูป หรืออาจจะเป็นข้อมูลที่พัฒนาขึ้นเอง ปัจจุบันเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทในงานต่าง ๆ การพัฒนาระบบงานห้องสมุดโดยมีการสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศระบบออนไลน์ขึ้นเพื่อช่วยให้สามารถสืบค้นสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว ช่วยให้ประหยัดเวลาในการสืบค้นและได้ข้อมูลบรรณานุกรมรวดเร็วกว่าการค้นด้วยมือจากบัตรรายการและสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลต่างๆ ในขอบเขตที่กว้างขวางกว่า สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เป็นหน่วยงานสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้า และการวิจัยของนักศึกษา คณาจารย์ บุคลากร ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป จึงได้มีการพัฒนาระบบการดำเนินงานเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างแท้จริงโดยนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติ VTLIS ซึ่งมีชื่อเต็มว่า “Virginia Tech Library Systems” และห้องสมุดเสมือนมาใช้ด้วยการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสำหรับงานห้องสมุดเพื่อช่วยในการทำงานของฝ่ายต่างๆ ในห้องสมุดเชื่อมโยงประสานกันได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งโปรแกรมสำเร็จรูปที่มีระบบทำงานได้ครบถ้วนตามความต้องการของห้องสมุดมีการใช้ฐานข้อมูลร่วมกันและยังสามารถทำงานต่างๆ เหล่านี้ได้ไม่ว่าจะเป็น “การลงรายการหรือการบันทึกข้อมูลลงในฐานข้อมูล การสืบค้นข้อมูล [Online Public Access Catalog (OPAC)] การจัดและควบคุมงานบริการถ่าย-รับวัสดุห้องสมุดให้แก่ผู้ใช้บริการระบบจัดการและควบคุมงานวารสาร โดยเริ่มตั้งแต่บอกรับจนถึงการให้บริการวารสาร งานดัชนีวารสาร และ VTLIS Web Gateway ใช้สำหรับการสืบค้นข้อมูลผ่านระบบเครือข่าย” (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต 2544 : 54 - 55) บริการสื่อสารสนเทศให้แก่ศูนย์การศึกษา จำนวน 20 แห่ง ทั่วประเทศ

ห้องสมุดศูนย์การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เป็นอีกแหล่งการศึกษาแห่งหนึ่งที่เปิดบริการให้นิสิต นักศึกษา ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยด้วยตนเอง เนื่องจากห้องสมุดศูนย์การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ยังมีทรัพยากรไม่เพียงพอเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ ดังนั้นจึงต้องใช้ทรัพยากรของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ครบถ้วน

จากปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นความร่วมมือระหว่างกันจึงเป็นสิ่งสำคัญในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากความร่วมมือระหว่างกันเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างห้องสมุดเกิดขึ้นจะส่งผลดีทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และยังทำให้ได้ประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรที่ใหญ่ขึ้น เมื่อรวมถึงแหล่งทรัพยากรจากแหล่งอื่น ๆ เพื่อให้ได้ทรัพยากรสารสนเทศและมีการใช้ ตลอดจนการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันซึ่งจะเป็นประโยชน์และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้บริการให้มากที่สุด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทั้ง 20 แห่ง เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงความร่วมมือในด้านบริหาร ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้มีการพัฒนาระบบการดำเนินงาน ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างแท้จริงอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน การศึกษาค้นคว้า และการวิจัยของนักศึกษา คณาจารย์ บุคลากร ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป ส่งผลให้สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตเป็นแหล่งบริการสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพจริงกับความต้องการของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
3. เพื่อศึกษาปัญหาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ

3.1.1 กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่

ผู้บริหารสำนักวิทยบริการฯ	จำนวน	4	คน
ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา	จำนวน	20	คน

3.1.2 กลุ่มเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์

จำนวน	20	คน	
รวม	จำนวน	44	คน

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้มาจากกลุ่มประชากรทั้งหมด คือ

3.2.1 กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่

ผู้บริหารสำนักวิทยบริการฯ	จำนวน 4 คน
ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา	จำนวน 20 คน

3.2.2 กลุ่มเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์

รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	จำนวน 44 คน
-------------------------	-------------

3.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์ศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศประกอบด้วยงาน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบริหาร 2) ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ 3) ด้านบริการ และ 4) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

ศูนย์ศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต หมายถึง เครื่องมือการศึกษา การประสานงาน และให้การสนับสนุนทางด้านการจัดการเรียน การสอน และการบริหารจัดการในด้านต่างๆ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ห้องสมุด หมายถึง สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของศูนย์การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

การใช้ทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง การใช้หนังสือ หนังสืออ้างอิง วารสาร หนังสือพิมพ์ ทั้งวัสดุตีพิมพ์ วัสดุไม่ตีพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่มีอยู่ในห้องสมุดและศูนย์ศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด หมายถึง ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์ศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตประกอบด้วยงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหาร ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศและผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ หมายถึง บุคลากรที่รับผิดชอบในการบริหารและดำเนินงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จำนวน 20 แห่ง

ด้านบริหาร หมายถึง การจัดการดำเนินงานห้องสมุดโดยใช้ทรัพยากร การบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการดำเนินงานในด้านต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ตามงบประมาณที่วางไว้

ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง สื่อสารสนเทศที่ห้องสมุดจัดหาเข้ามาในห้องสมุด ได้แก่ หนังสือ วารสาร โสตทัศนวัสดุ ฐานข้อมูลออนไลน์ต่างๆ เป็นต้น

ด้านบริการ หมายถึง การจัดให้บริการต่างๆ ของความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต แก่ผู้ใช้บริการ ได้แก่ บริการตอบคำถามช่วยการค้นคว้า บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด บริการยืม-คืน บริการโสตทัศนวัสดุ บริการอินเทอร์เน็ต บริการห้องประชุม บริการสำเนาเอกสาร เป็นต้น เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้แก่ผู้ใช้ห้องสมุดทำให้ผู้ใช้บริการสามารถใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ได้ตามต้องการ

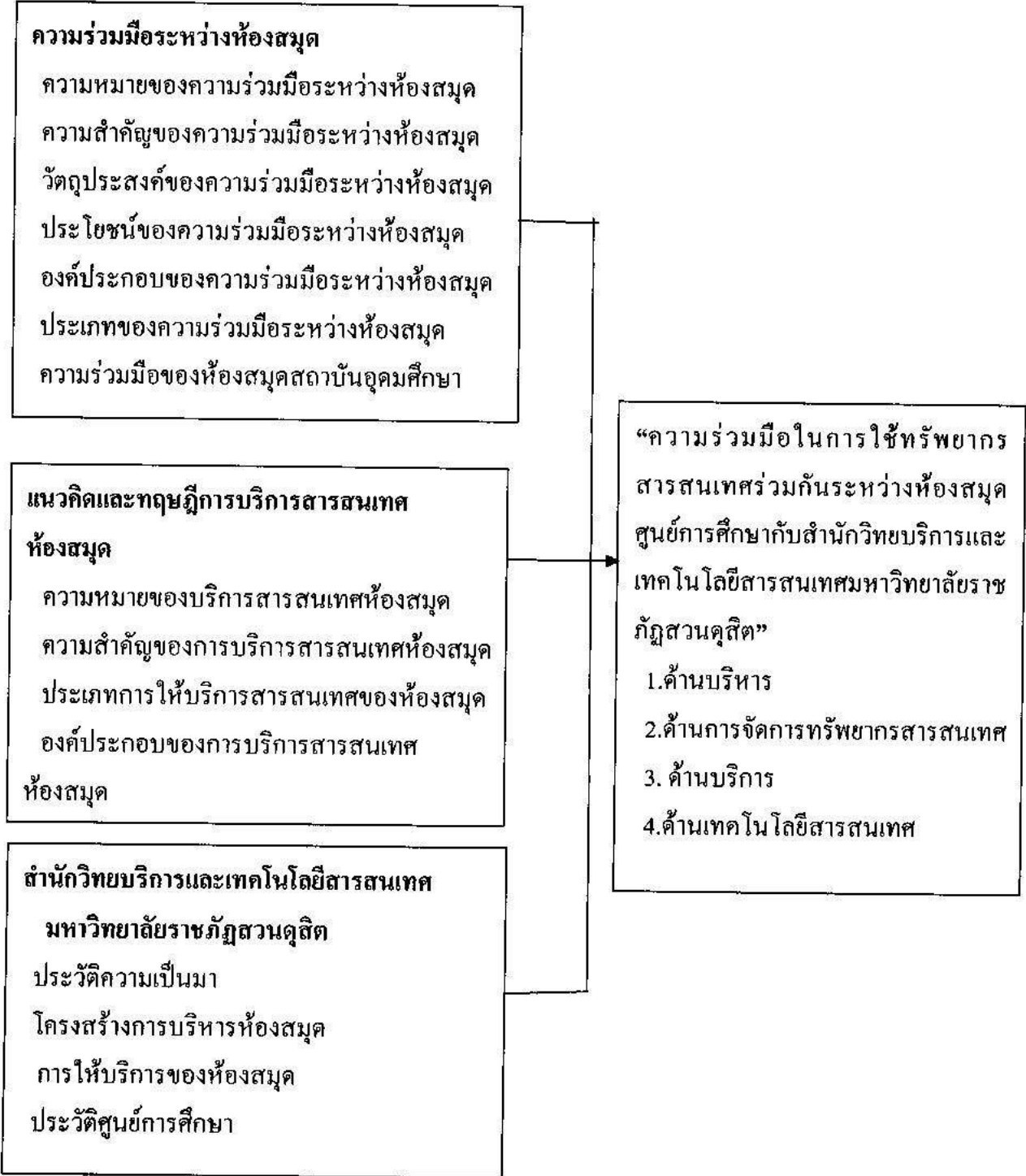
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง เครื่องมือหรืออุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต นำมาใช้ในการจัดหา ประมวลผล จัดเก็บ บริการและเผยแพร่สารสนเทศ ในรูปของเสียง ภาพ ตัวอักษรและตัวเลข โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์

ทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ ทั้งในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ วารสาร และหนังสือพิมพ์ บทความวารสาร และรูปแบบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เทปบันทึกเสียง วิทยุทัศน์ ฐานข้อมูลซีดีรอม เป็นต้น

5. ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ทราบสภาพจริงกับความต้องการของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา
2. ได้ทราบปัญหาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
3. ได้ทราบแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีเนื้อหาจำแนกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด
  - 1.1 ความหมายของความร่วมมือระหว่างห้องสมุด
  - 1.2 ความสำคัญของความร่วมมือระหว่างห้องสมุด
  - 1.3 วัตถุประสงค์ของความร่วมมือระหว่างห้องสมุด
  - 1.4 ประโยชน์ของความร่วมมือระหว่างห้องสมุด
  - 1.5 องค์ประกอบของความร่วมมือระหว่างห้องสมุด
  - 1.6 ประเภทของความร่วมมือระหว่างห้องสมุด
  - 1.7 ความร่วมมือของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา
2. แนวคิดและทฤษฎีการบริการสารสนเทศห้องสมุด
  - 2.1 ความหมายของบริการสารสนเทศห้องสมุด
  - 2.2 ความสำคัญของการบริการสารสนเทศห้องสมุด
  - 2.3 ประเภทการให้บริการสารสนเทศของห้องสมุด
  - 2.4 องค์ประกอบของการบริการสารสนเทศห้องสมุด
3. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
  - 3.1 ประวัติความเป็นมา
  - 3.2 โครงสร้างการบริหารห้องสมุด
  - 3.3 การให้บริการของห้องสมุด
  - 3.4 ประวัติศูนย์การศึกษา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 งานวิจัยในประเทศไทย
  - 4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

ทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่ภายในห้องสมุดแต่ละแห่งนั้น เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการค้นคว้าข้อมูลและความรู้ต่างๆ อาจใช้ประกอบในการศึกษา อ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ติดตามข้อมูลข่าวสารหรือเหตุการณ์สำคัญ รวมถึงอ่านเพื่อความบันเทิงและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ นับว่าการอ่านนั้นเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ ห้องสมุดในฐานะเป็นสถานที่ให้บริการการอ่านจึงจำเป็นต้องจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ได้อย่างเพียงพอแต่เนื่องด้วยความจำกัดทางด้านเงินงบประมาณ รวมถึงสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ค่าครองชีพสูง ห้องสมุดจึงต้องหาแนวทางเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของสังคม จึงทำให้ห้องสมุดต่างๆ เกิดแนวคิดความร่วมมือระหว่างกัน

1.1 ความหมายของความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดเป็นการสร้างเครือข่ายในการให้บริการแก่ผู้ใช้ได้มากขึ้น ผู้ใช้จะได้สารสนเทศที่หลากหลายตามความต้องการ นอกจากจะเกิดประโยชน์กับผู้ใช้แล้ว บรรณารักษ์ผู้ปฏิบัติงานของห้องสมุดก็ได้ประโยชน์จากการนำความร่วมมือมาใช้ทั้งใน ด้านการจัดหา การทำรายการ หรืองานบริการ (นงลักษณ์ ไม่น่ายถิง 2534 : 16) ห้องสมุดจึงนำความร่วมมือมาใช้ในการดำเนินงานด้านต่างๆ เพื่อความสะดวกและสนองตอบความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างเพียงพอ โดยมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

เอ. เคนท์ (Kent 1981 : 293) กล่าวว่า ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด หมายถึง การมีส่วนร่วมเกิดความร่วมมือและการสนับสนุนซึ่งกันและกันของสมาชิก เป็นการสร้างให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน นอกจากนี้ยังหมายความถึงวิธีการจัดการหรือการดำเนินการของห้องสมุดที่เป็นสมาชิกเพื่อวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลและการใช้บริการต่าง ๆ 2) เพื่อเป็นการลดงบประมาณและค่าใช้จ่ายเป็นการเพิ่มบริการให้มีความพร้อมและหลากหลายขึ้น

ชุตินา สัจจามันท์ (2546 : 47-48) ได้กล่าวว่า ความร่วมมือ คือการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน อาจประกอบด้วยสองฝ่าย หรือหลายฝ่าย และความร่วมมือระหว่างห้องสมุด (library Cooperation) คือการที่ห้องสมุดตั้งแต่สองแห่งขึ้นไปผนึกกำลังดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังมีคำอื่นๆ ที่ใช้โดยมีแนวคิดเดียวกันคือ

ข่ายงานห้องสมุด หรือ เครือข่ายห้องสมุด (library Network) เป็นความร่วมมือในลักษณะการรวมตัวกันในวงกว้างในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ หรือระดับนานาชาติ โดยมักใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นพื้นฐาน

ภาคีห้องสมุด (library Consortium) เป็นความร่วมมือโดยการรวมตัวกันของห้องสมุดเพื่อปฏิบัติงานโครงการใดโครงการหนึ่ง หรือภารกิจด้านใดด้านหนึ่ง อย่างชัดเจน ไม่ใช่การรวมตัวกัน

ในทุก ๆ ด้านขององค์กร โดยทั่วไปมุ่งเน้นการรวมพลังต่อรอง เช่น การเจรจาต่อรองในการจัดซื้อหนังสือจำนวนมาก การแบ่งปันกันใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ในระยะหลังรูปแบบความร่วมมือในต่างประเทศนิยมใช้คำว่าภาคี เพิ่มมากขึ้นกว่าคำอื่นๆ

พันธมิตร เป็นคำที่นิยมใช้กันในช่วงหลัง โดยเฉพาะในวงการธุรกิจ เป็นการรวมตัวกัน ขององค์กรหลายแห่ง โดยมีข้อตกลงร่วมกันในการบริหารจัดการและการใช้สารสนเทศร่วมกัน นอกจากนี้ ยังมีคำอื่นๆ ที่ใช้ในความหมายของความร่วมมือกัน ในชื่อกิจกรรมความร่วมมือของต่างประเทศ เช่น Net, Link, Cooperative, Connect, Exchange และยังมีคำที่สะท้อนการดำเนินกิจกรรมตามความร่วมมือระหว่างห้องสมุด เช่น การใช้ทรัพยากรร่วมกัน หรือ การแบ่งปันทรัพยากร (Resource Sharing) การทำงานเป็นทีม หรือทีมงาน (Team Work) หุ้นส่วน (Partner) ความร่วมมือร่วมใจ (Collaboration) เป็นต้น

สาขสุตา คชเสนี (2530 : 234) กล่าวว่า ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด หมายถึง การติดต่อกันระหว่างห้องสมุดหรือศูนย์เอกสาร เพื่อการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่ห้องสมุดของตนไม่มีมาให้บริการแก่ผู้ใช้ ทั้งนี้อาจระบุเพิ่มเติมถึงประเภทของทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดว่าให้รวมถึงหนังสือและเอกสารที่ทำสำเนา และอาจกำหนดระยะเวลาของการยืมด้วย

กรกมล รามบุตร (2536 : 15-16) กล่าวว่า ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดหรือหน่วยงานห้องสมุดเป็นองค์กรหนึ่งที่มีระบบการดำเนินงานร่วมกันระหว่างห้องสมุดตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไป เพื่อประสานการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน หรือทำให้การใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันมีความเป็นไปได้ การให้บริการข้อมูลต่างๆ ของห้องสมุดและการจัดทำกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกัน การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการดำเนินงานและนำอุปกรณ์โทรคมนาคมมาใช้ในการสื่อสารแลกเปลี่ยนสืบค้นข้อมูลระหว่างห้องสมุด ในขณะที่เดียวกันความหมายของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดอาจจะร่วมมือกันอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ จะเป็นแนวทางหรือขอบเขตในการดำเนินงานร่วมกัน เช่น แฉ่งวัตถุประสงค์ ขอบเขต แหล่งงบประมาณ การมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ผู้เกี่ยวข้องรับผิดชอบ การจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมที่จัดทำร่วมกัน

มาลินี ศรีพิสุทธิ์ (2537 : 589) กล่าวว่า ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด หมายถึง การที่ห้องสมุดตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไปซึ่งอยู่ต่างสังกัดและมีงบประมาณของตนเองเป็นเอกเทศ ร่วมมือกันอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในการดำเนินงานด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน เพื่อประโยชน์ต่อการบริการและดำเนินงานของสถาบัน

มะลิวัลย์ ประดิษฐ์ธีระ (2546 : 1) กล่าวว่า ความร่วมมือ (Consortium) หมายถึง กิจกรรมที่จะทำงานร่วมกันในยุคแรก ๆ ความร่วมมือทางเทคโนโลยีสามารถเชื่อมต่อกันได้ เพื่อเกิดการแบ่งปันข้อมูลร่วมกันในยุคปัจจุบัน

สำหรับความร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ คือ ไม่ได้มีข้อตกลงทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร อาจจะเป็นการตกลงด้วยวาจาที่จะร่วมกันทำกิจกรรม ซึ่งสมาชิกสามารถบิดพลิ้วไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงได้เนื่องจากไม่มีสัญญาเท่าที่ปฏิบัติในขณะนี้ ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในด้านการให้บริการข้อมูลสารสนเทศ คือ การใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน การพัฒนาบุคลากร หรือ กิจกรรมอื่น ๆ ที่ทำร่วมกัน

สรุปได้ว่า ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด หมายถึง การที่ห้องสมุดหนึ่งมีทรัพยากรสารสนเทศของตนเองเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการจัดการทรัพยากรระหว่างหน่วยงานที่ให้บริการสารสนเทศร่วมกัน โดยทำข้อตกลงร่วมกัน เพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ นั้นร่วมกัน ทำให้ผู้ใช้ได้ทรัพยากรสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการและมีความหลากหลาย รวมถึงก่อให้เกิดความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ มากที่สุด นอกจากนี้ยังหมายความรวมถึงกระบวนการทำงานร่วมกัน เพื่อลดความซ้ำซ้อน เกิดความรวดเร็วในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของห้องสมุดอีกด้วย

1.2 ความสำคัญของความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

ในปัจจุบันซึ่งเราจะเห็นได้ว่าทรัพยากรสารสนเทศที่เกิดขึ้นนั้นมีจำนวนมากมาย ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดเป็นหัวใจของการบริหารจัดการ และการดำเนินงานของห้องสมุดยุคใหม่ โดยมีบทบาทและความสำคัญ ดังนี้

ด้านผู้ใช้ ผู้ใช้ห้องสมุดมีความต้องการสารสนเทศที่กลุ่มลึกเฉพาะเจาะจง หลากหลาย รวดเร็วมากขึ้น กอปรกับการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในวิชาชีพ ซึ่งมีแนวคิดการบริการที่มุ่งเน้นผู้ใช้เป็นสำคัญ ทำให้ห้องสมุด จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ และเนื่องจากไม่มีห้องสมุดแห่งใดสามารถสะสมทรัพยากรสารสนเทศไว้ให้บริการแก่ผู้ใช้ได้ทั้งหมด ความร่วมมือกันเพื่อตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้ใช้จึงมีความสำคัญ ช่วยขยายโอกาสในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสารสนเทศและบริการของห้องสมุดได้อย่างกว้างขวาง

ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้วยเหตุผลและปัจจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับความต้องการของผู้ใช้ โดยเฉพาะงบประมาณที่มีจำกัด หรือมีไม่เพียงพอ ทรัพยากรสารสนเทศมีราคาแพง ทำให้ห้องสมุดต่างประสบปัญหาขาดแคลนทรัพยากรสารสนเทศ กอปรกับข้อเท็จจริงที่ว่า ไม่มีห้องสมุดแห่งใดมีทรัพยากรสารสนเทศที่สนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างครบถ้วน ปัญหาความคุ้มค่าของการใช้จ่ายเงินเพื่อการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศจึง จำเป็นต้องได้รับการพิจารณา เพราะความคุ้มค่าของการลงทุนหรือความคุ้มค่าของทรัพยากรสารสนเทศอยู่ที่การมีผู้ใช้ประโยชน์ ยิ่งมีการใช้มากเท่าไร ก็ยิ่งมีความคุ้มค่ามากเท่านั้น ความร่วมมือกันจะช่วยให้ทรัพยากรสารสนเทศมีการแบ่งปันและการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพิ่มมากขึ้น

ด้านงบประมาณ ห้องสมุดเกือบทุกแห่งต่างประสบปัญหาทางงบประมาณไม่เพียงพอ การเพิ่มงบประมาณไม่ได้สัดส่วนกับการขยายงาน/โครงการ ราคาทรัพยากรสารสนเทศเพิ่มสูงขึ้นความไม่พอเพียงของทรัพยากรสารสนเทศและทรัพยากรการบริหาร ภาวะเงินเฟ้อ ค่าเงินลดลง มีการจัดหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้น และห้องสมุดต่างมุ่งพัฒนาสู่การเป็นห้องสมุดอัตโนมัติหรือห้องสมุดดิจิทัล ทำให้ห้องสมุดใช้งบประมาณ สูงขึ้น ความร่วมมือจึงเป็น “ทางออก” ที่จะช่วยลดค่าใช้จ่ายและลดปัญหาด้านงบประมาณได้ ห้องสมุดที่ ขาดแคลนงบประมาณ มีปัญหาทรัพยากรสารสนเทศไม่พอเพียง ถ้ามีความร่วมมือกับสถาบันอื่น ก็จะสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสารสนเทศและบริการของสถาบันอื่น ได้เช่นเดียวกับของตน ทำให้สามารถให้บริการผู้ใช้ได้มากขึ้น

ด้านการบริหารจัดการ การเปลี่ยนแปลงของสังคมอันเกิดจากเทคโนโลยีสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญ ทำให้ห้องสมุดจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการ เพื่อให้ทันกับพัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ กระบวนทัศน์ใหม่ในวิชาชีพ และสนองความต้องการของผู้ใช้ที่เปลี่ยนไป รวมทั้งเพื่อความอยู่รอดขององค์กร จากเดิมที่ห้องสมุดแต่ละแห่งดำเนินงานอย่างเป็นเอกเทศในลักษณะ “ต่างคนต่างอยู่” มาสู่ความร่วมมือกันทำงาน ประหยัดเวลาและแรงงานในการทำงานซ้ำซ้อนกัน โดยเฉพาะงานเชิงธุรการ ทำให้การบริหารบุคลากรเป็นไปอย่างเต็มตามศักยภาพ ตอบรับกระบวนทัศน์ในวิชาชีพที่เน้นความร่วมมือและการแบ่งปัน

สรุปได้ว่า จะเห็นว่าความร่วมมือมีความสำคัญสำหรับห้องสมุดมาก นอกจากจะทำให้เกิดประโยชน์อย่างมากในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างคุ้มค่า ประหยัดงบประมาณในการจัดหา นอกจากนี้ยังเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนางานของห้องสมุดให้มีศักยภาพและเกิดการแข่งขันกัน เพื่อให้ห้องสมุดได้เป็นที่ยอมรับจากห้องสมุดหน่วยงานอื่นๆ อีกด้วย

1.3 วัตถุประสงค์ของความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดนั้นนับได้ว่ามีความสำคัญต่องานห้องสมุดทุกประเภท และห้องสมุดทุกระดับทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เนื่องจากห้องสมุดแต่ละแห่งต่างมีความจำเป็นต้องการพัฒนาบริการสารสนเทศของตนแม้ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลกระทบทำให้ห้องสมุดไม่สามารถจัดซื้อหรือจัดหาทรัพยากรมาให้บริการผู้ใช้ของตนได้อย่างครบถ้วน จึงเกิดแนวคิดในการนำความร่วมมือมาใช้ในการดำเนินงานหรือจัดการห้องสมุด ทำให้เห็นว่าแต่ละห้องสมุดไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ ดังที่ ชูติมา สังจานันท์ (2546 : 49-50) ให้ความเห็นว่าความร่วมมือของห้องสมุด มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1.3.1 เพื่อเสริมสร้างขีดความพร้อมและศักยภาพของห้องสมุด ในการดำเนินงานบทบาทหน้าที่และภารกิจหน้าที่ให้บรรลุวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ นโยบาย แผนงานและเป้าหมาย

1.3.2 เพื่อการบริการที่มีคุณภาพ สนองความต้องการ ความพึงพอใจและความคาดหวังของผู้ใช้

1.3.3 เพื่อการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ประสิทธิภาพ ความชำนาญการ และความเฉพาะเจาะจงของบุคลากรและสถาบันร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดคุ้มค่ากับการลงทุน อีกทั้งเป็นโอกาสในการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้วย

1.3.4 เพื่อลดความซ้ำซ้อน ซึ่งเป็นปัญหาความสูญเปล่าและการสิ้นเปลืองแรงงาน และงบประมาณตลอดจนทรัพยากรอื่น ๆ ซึ่งห้องสมุดมีจำกัด ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอันเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน เช่น การขาดแคลนทรัพยากรสารสนเทศ การขาดแคลนบุคลากร หรือบุคลากรขาดความรู้ ประสิทธิภาพหรือความชำนาญการเฉพาะด้าน

1.3.5 เพื่อสร้าง “พลังสำรอง” เช่น ด้านการตลาด การกำหนดราคาสินค้าหรือส่วนลดของผู้ผลิตผู้จัดจำหน่าย รวมทั้งการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุด

1.3.6 เพื่อการบริหารจัดการและการดำเนินงานอย่างมีมาตรฐาน ซึ่งส่วนใหญ่อิงมาตรฐานที่ใช้ในระดับประเทศและระดับนานาชาติที่ได้มีการจัดทำขึ้นไว้เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นมาตรฐานเดียวกัน อันจะทำให้ความร่วมมือกันทำได้โดยสะดวก เช่น มาตรฐานในเรื่องการควบคุมทางบรรณานุกรม เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ (ISBN) มาตรฐานระหว่างชาติว่าด้วยการลงรายการทางบรรณานุกรม (International Standard Bibliographic Description – ISBD)

นอกจากวัตถุประสงค์ของความร่วมมือในลักษณะกว้าง ๆ หรือโดยรวมดังกล่าวข้างต้นแล้ว ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดแต่ละโครงการมักกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดไว้ด้วย

1.4 ประโยชน์ของความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานของห้องสมุดและเป็นที่ต้องการของห้องสมุดทุกระดับทั้งขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก ถ้าห้องสมุดไม่มีความร่วมมือจะทำให้การพัฒนาเป็นไปได้ยาก เนื่องจากสถานะเศรษฐกิจและสังคมทำให้ห้องสมุดต้องมีการสร้างความสัมพันธ์แบบเครือข่าย มีการจัดกิจกรรมระหว่างกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ซุติมา สัจจานันท์ (2546 : 50) กล่าวว่า ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดอำนวยความสะดวกอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะต่อผู้ใช้หรือผู้รับบริการ ผู้ปฏิบัติงานและสถาบันดังนี้ 1) การสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ใช้และเสริมสร้างศักยภาพในการบริการที่สนองความต้องการของผู้ใช้ 2) การพัฒนาระบบการทำงานร่วมกัน มีการกระจายความรับผิดชอบ สร้างมาตรฐานการปฏิบัติงาน การทำงานเป็นทีม การประสานงานสร้างความร่วมมือร่วมใจ 3) การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในด้านความรู้ความสามารถ ทักษะที่จำเป็นในการทำงานร่วมกันและจิตวิญญาณการทำงาน ความร่วมมือทำให้มี

การประชุม การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ การสัมมนา การฝึกอบรม การสื่อสารระหว่างบุคคล ช่วยให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้ร่วมกันและ สร้างเครือข่ายบุคคล 4) การพัฒนาความแข็งแกร่ง ความมุ่งมั่น ศักยภาพและบทบาทของห้องสมุดแต่ละแห่งในระดับที่กว้างขึ้น อันเป็นการส่งเสริม ศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของห้องสมุดและวิชาชีพ

1.5 องค์ประกอบของความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

ห้องสมุดที่จะทำความร่วมมือกันนั้น จะต้องมีการพิจารณาถึงองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อให้มีความสอดคล้องและบรรลุวัตถุประสงค์ของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดอย่างประสบผลสำเร็จ ควรคำนึงถึงองค์ประกอบต่อไปนี้

1.5.1. โครงสร้าง ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด ได้แก่

1.5.1.1 ข่ายงานแบบรูปดาวหรือแบบศูนย์กลางรวม

1.5.1.2 ข่ายงานแบบลำดับลดหลั่น

1.5.1.3 ข่ายงานแบบกระจาย

1.5.1.4 ข่ายงานแบบผสม

1.5.2 ประเภทวัสดุ

1.5.2.1 หนังสือ

1.5.2.2 วารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

1.5.2.3 โสตทัศนวัสดุ

1.5.2.4 ฐานข้อมูลที่สร้างขึ้นเองหรือฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์ เช่น ซีดีรอม (CD-Rom)

1.5.3 ประเภทของงานห้องสมุด หรือกิจกรรมที่จะร่วมมือ เช่น

1.5.3.1 การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศหรือการจัดการสารสนเทศ (Co - Operative

Acquisition)

1.5.3.2 การแลกเปลี่ยนและบริจาคสารสนเทศ (Co-Operative in Exchanging and

Donating)

1.5.3.3 การวิเคราะห์เอกสารและการทำรายการบรรณานุกรม ตลอดจนการ

สร้างฐานข้อมูล บรรณานุกรมเอกสารประเภทต่าง ๆ

1.5.3.4 บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า (Co-operative in Reference Services)

1.5.3.5 การยืมระหว่างห้องสมุด (Interlibrary Loan)

1.5.3.6 สิทธิการยืมระหว่างห้องสมุดร่วมกัน (Borrowing Privilege)

1.5.3.7 บริการนำส่งเอกสารและข้อมูลทั้งบริการทางไปรษณีย์ โทรสาร อีเมล

1.5.3.8 การพัฒนาบุคลากรหรือการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาชีพ (Professional Confering) เช่น การฝึกอบรม การสัมมนา

1.5.4 มาตรฐานการลงรายการข้อมูลต่างๆ สำหรับการสร้างฐานข้อมูล (Database) บรรณานุกรมเอกสาร หรือฐานข้อมูลเฉพาะสาขาวิชา เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือ Shared Cataloging หรือการเข้าถึง/สืบค้นข้อมูลของฐานข้อมูลอื่นๆ ห้องสมุดสมาชิกความร่วมมือ นั้น ๆ ต้องพิจารณามาตรฐานการลงรายการข้อมูลร่วมกัน ระบบฮาร์ดแวร์ ระบบซอฟต์แวร์ที่จะนำมาใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของห้องสมุดสมาชิกตลอดทั้งการสื่อสารข้อมูล

1.5.5 การกำหนดข้อตกลงระหว่างห้องสมุดที่จะร่วมมือ ควรต้องกำหนดกรอบในการดำเนินงาน

1.5.5.1 ข้อตกลงที่จะแบ่งปันวัสดุที่ต้นมืออยู่ในห้องสมุดให้ใช้ร่วมกัน มีการกำหนดระเบียบระยะเวลาการยืม การต่ออายุ การเรียกหนังสือคืนก่อนกำหนด ค่าใช้จ่าย กรณีเกิดการสูญหาย ข้อจำกัดในการยืม อย่างเด่นชัด

1.5.5.2 ข้อตกลงเกี่ยวกับนโยบายการจัดการหาร่วมกัน จัดหาเพื่อพัฒนาทรัพยากรของห้องสมุดที่ร่วมกัน ไปในทิศทางที่ต้องการและลดความซับซ้อนของรายการวัสดุลง

ข้อตกลงเหล่านี้ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายของห้องสมุดแต่ละแห่งที่เป็นสมาชิกในความร่วมมือระหว่างห้องสมุด มีการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร นำข้อตกลงเสนอผู้บริหารระดับสูงของห้องสมุดและสถาบันเพื่อการยอมรับ และข้อตกลงนั้นไปให้บุคลากรที่จะปฏิบัติงานถือปฏิบัติ รวมถึงมีการทบทวนและปรับปรุงข้อตกลงสม่ำเสมอ

1.5.6 กิจกรรมของความร่วมมือนระหว่างห้องสมุด ควรจะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ หน้าที่อย่างชัดเจน และเข้าใจตรงกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.5.6.1 เป้าหมาย (Goal) หมายถึง จุดมุ่งหมายที่ห้องสมุดสมาชิกพยายามที่จะดำเนินไปให้เกิดผลสำเร็จร่วมกัน

1.5.6.2 วัตถุประสงค์ (Objective) หมายถึง เป้าหมายเฉพาะที่ห้องสมุดสมาชิกพยายามที่จะทำให้งานประสบผลสำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดและดำเนินไปให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมาย

1.5.6.3 หน้าที่ (Function) หมายถึง กิจกรรมที่จะจัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนหรือให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายนั้น

องค์ประกอบความร่วมมือของห้องสมุดแต่ละแห่งต้องกำหนดเรื่องของโครงสร้าง ประเภท วัสดุ ประเภทของงานที่ต้องการความร่วมมือ มาตรฐานการลงรายการ และจึงดำเนินการให้เป็น

มาตรฐาน มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์และหน้าที่อย่างชัดเจน ทั้งนี้ต้องพิจารณาถึงประโยชน์ที่ผู้ใช้จะได้รับหลังจากที่เกิดความร่วมมือในด้านต่างๆ ด้วย

1.6 ประเภทของความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

แอน วู้ดเวิร์ธ (Woodsworth 1991:25-26) ได้แบ่งความร่วมมือระหว่างห้องสมุดตามประเภทของห้องสมุดคือ

1.6.1 ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดประเภทเดียวกัน ซึ่งมีทรัพยากรห้องสมุด กลุ่มผู้ใช้ระบบการทำงานและประสบปัญหา ในการทำงานใกล้เคียงกัน

1.6.2 ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมากกว่า 1 ประเภทขึ้นไป

นอกจากนี้ แอน วู้ดเวิร์ธ ยังได้แบ่งความร่วมมือออกตามสภาพทางภูมิศาสตร์ ซึ่งใช้เขตแดนเป็นตัวกำหนดตั้งแต่ระดับรัฐ ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ ข่ายงานซึ่งแบ่งตามสภาพภูมิศาสตร์นี้จะเป็นความร่วมมือระหว่างห้องสมุดประเภทเดียวกัน หรือความร่วมมือระหว่างห้องสมุดต่างประเภทก็ได้ การที่นิยมแบ่งความร่วมมือตามสภาพภูมิศาสตร์นั้น เนื่องจากการขนส่งสารนิเทศทำได้อย่างรวดเร็วและค่าใช้จ่ายด้านโทรคมนาคมไม่แพง

นงลักษณ์ ไม่น่ายัก (2526 : 60 - 70) ได้แบ่งประเภทของข่ายงานห้องสมุดหรือข่ายงานสารนิเทศ ไว้หลายลักษณะ ดังนี้ คือ

- 1) แบ่งตามประเภทของห้องสมุด เช่น ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดเฉพาะ อาจเป็นข่ายงานห้องสมุดประเภทใด ประเภทหนึ่ง หรือข่ายงานห้องสมุดหลายประเภท
- 2) แบ่งตามสาขาวิชา เช่น สาขาแพทยศาสตร์ เคมี สังคมศาสตร์ เป็นต้น
- 3) แบ่งตามประเภทของวัสดุ เช่น หนังสือ วารสาร เป็นต้น
- 4) แบ่งตามกิจกรรม เช่น การจัดหา การทำรายการ การยืมระหว่างห้องสมุด

จะเห็นได้ว่าความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสามารถแบ่งออกได้หลายประเภททั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดประเภทของความร่วมมือ

แนวทางความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในอนาคตนั้น จากการวิจัยของซู โอนีล เมดีน่า (Medina 1984 : 6-A) พบว่า ในคริสต์ศักราช 2000 ห้องสมุดในสหรัฐอเมริกาจะร่วมกันดำเนินงานเป็นข่ายงานประเภท Multi-type Networking ซึ่งมีนโยบายในการร่วมมือให้บริการแก่ประชาชน โดยได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากรัฐบาลท้องถิ่น ซึ่งพบว่าห้องสมุด 4 ประเภท ได้แก่ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน และห้องสมุดเฉพาะได้ร่วมมือกันเป็นข่ายงานประเภท Multi-type Networking

แนวความคิดของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในปัจจุบันไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะห้องสมุดเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมไปถึงทุกหน่วยงานที่ให้บริการสารสนเทศในทุกระดับ ดังที่อัลเลน แม็ค โดเกล (MacDougal 1991 : 9-10) ได้กล่าวว่ากิจกรรมที่สำคัญของความร่วมมือนั้นมี 3 ประการ คือ

- 1) การแลกเปลี่ยนทรัพยากรสารสนเทศสำหรับผู้ใช้และพนักงาน ตลอดจนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ทำงานด้วยกัน ซึ่งเป็นผลสำคัญของการเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น
- 2) การทำงานร่วมกัน เช่น การร่วมมือกันพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ การฝึกงาน การวิจัยด้านความร่วมมือ ความร่วมมือในการผลิตผลงานในรูปแบบสิ่งพิมพ์ออกเผยแพร่
- 3) การจัดการด้านตลาด ซึ่งเป็นผลที่ได้จากความร่วมมือ และกิจกรรมที่ทำร่วมกันตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน

1.6.3 ความร่วมมือในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน

ความร่วมมือในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศมีแรงผลักดันมาจากการที่ปรัชญาการจัดบริการของห้องสมุด เปลี่ยนจากการให้บริการวัสดุมาเป็นบริการผู้ใช้ ซึ่งแต่ละสถาบันจำเป็นต้องแสวงหาทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อบริการให้แก่ผู้ใช้อย่างกว้างขวางและถุ่มลึกมากขึ้นประกอบกับการพัฒนาทางวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการวิจัย มีลักษณะเป็นรูปแบบของสหวิทยาการ คือ คาบเกี่ยวระหว่างสาขาวิชามากขึ้น นอกจากนี้การประเมินคุณค่าและวัดประสิทธิภาพของห้องสมุดนั้น เปลี่ยนไปจากการวัดขนาด และการเพิ่มของมวลทรัพยากรสารสนเทศ มาเป็นการประเมินผลจากความสามารถในการให้บริการแก่ผู้ใช้ ความสามารถให้ผู้ใช้ได้เข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศมากที่สุด ห้องสมุดจึงต้องตอบสนองแนวคิดหรือปรัชญาการจัดบริการ โดยการทำงานกับห้องสมุดอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรร่วมกันดังนั้น แนวคิดของการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศจากต่างคนต่างทำ จึงพัฒนามาเป็นการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน

1.6.3.1 ความหมายของการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน

ความหมายของการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ มีหลายความหมาย ดังนี้

ชาดาคักดี วชิรปริชาพงษ์ (2540 : 114) กล่าวว่า การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง วิธีการเพิ่มเติมทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ที่ได้เลือกสรรแล้วเข้ามาไว้ในห้องสมุด โดยวิธีการต่างๆ กล่าวคือ การจัดซื้อ การขอหรือการได้รับบริจาค การแลกเปลี่ยน การบอกรับวารสาร รวมทั้งการผลิตหรือจัดทำขึ้นเอง

นางเยาว์ ไคใจ (2542 : 171) กล่าวว่า การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง การคัดเลือกและการประเมินทรัพยากรสารสนเทศที่มีประโยชน์และมีคุณค่าเข้ามาให้บริการภายใน

ห้องสมุด โดยวิธีการจัดซื้อ การขอรับบริจาค การแลกเปลี่ยน รวมถึงการจัดทำขึ้นเอง ทั้งนี้อาจได้รับจากงบประมาณที่ได้รับและด้วยวิธีดังกล่าว เพื่อให้ห้องสมุดมีทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น

วณิฐา ปนวงศ์สานติ (2543 : 66) กล่าวว่า การจัดซื้อจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง การสรรหาทรัพยากรสารสนเทศด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้ทรัพยากรสารสนเทศที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้และนโยบายของห้องสมุด

สรุปว่า การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน หมายถึง ความพยายามของห้องสมุดที่มีการตกลงร่วมกันในด้านการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้มีขอบข่ายกว้างขวางที่สุด ตามลักษณะของกลุ่มห้องสมุด อาจจะทำกักตุนเฉพาะด้านหรือเฉพาะสาขาวิชา ซึ่งขึ้นอยู่กับทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดนั้น ๆ จากการจัดซื้อ การแลกเปลี่ยน การขอรับบริจาค

1.6.3.2 วัตถุประสงค์ของการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน

การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันของห้องสมุด มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1) เพื่อให้ได้ทรัพยากรสารสนเทศมากขึ้น ทั้งในด้านปริมาณและความหลากหลายของเนื้อหาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง หมายความว่า ห้องสมุดที่ร่วมกันจัดหาต้องการให้ได้ทรัพยากรสารสนเทศในสาขาวิชาที่จัดบริการครบถ้วนมากที่สุด โดยจะอยู่ที่สถาบันใดในโครงการก็ได้ตามความเหมาะสมหรือข้อตกลงระหว่างกัน

2) เพื่อลดความซ้ำซ้อนของทรัพยากรสารสนเทศในแต่ละสถาบัน ทั้งนี้มีได้หมายความว่าเมื่อร่วมกันจัดหาแล้วจะไม่มีทรัพยากรสารสนเทศซ้ำกันเลย ทรัพยากรสารสนเทศที่มีราคาแพงหรือมีผู้ใช้น้อยจะต้องพิจารณาหลีกเลี่ยงการจัดหาที่ซ้ำซ้อน สำหรับทรัพยากรสารสนเทศที่จำเป็นต้องใช้เป็นประจำหรือมีราคาไม่แพงมากนัก สามารถยังคงมีจัดหาให้ซ้ำได้

3) เพื่อให้ได้ทรัพยากรสารสนเทศที่มีคุณภาพดี เพราะทำให้มีโอกาสใช้คู่มือเลือกซื้อได้กว้างขวางมากขึ้นและยังสามารถปรึกษารื้อร่วมกันในการประเมินคุณค่าทรัพยากรสารสนเทศ

4) เพื่อประหยัดงบประมาณ การจัดซื้อร่วมกันนั้นจะช่วยให้ประหยัดงบประมาณในการดำเนินงานและสามารถจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศได้ในราคาถูก ทั้งนี้โดยการประหยัดบุคลากรในการดำเนินการ ค่าใช้จ่ายในการติดต่อและได้รับส่วนลดมากขึ้น

1.6.3.3 แนวทางดำเนินการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน

การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุด มีแนวทางดำเนินการได้หลายรูปแบบ ห้องสมุดสามารถเลือกใช้วิธีได้ตามความเหมาะสมและความพร้อมของห้องสมุด ดังนี้

1) จัดตั้งศูนย์กลางการจัดหา ซึ่งศูนย์กลางนี้อาจเป็นเอกเทศหรือขึ้นอยู่กับห้องสมุดสถาบันใดในโครงการก็ได้ เพื่อทำหน้าที่ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้กับห้องสมุดในโครงการดำเนินการในรูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด สามารถสนองตอบวัตถุประสงค์ของการจัดหาร่วมกันได้อย่างดียิ่ง ดังที่ จีระ อินทโกสม (2524 : 31) กล่าวว่า ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน โดยวิธีก่อตั้งศูนย์กลางจัดเก็บหนังสือและวัสดุที่มีผู้ใช้น้อยหรือซ้ำเป็นจำนวนมาก เพื่อให้บริการแก่ห้องสมุดสมาชิก โดยนำมาเก็บรวบรวมไว้ที่ใดที่หนึ่ง ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนทรัพยากรสารสนเทศอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อประหยัดเนื่องที่การจัดเก็บ โดยศูนย์จัดเก็บนี้มีลักษณะเป็นคลังทรัพยากรสารสนเทศ (Storage Library, Storage Centre, Deposit Library หรือ Reservoir Library) นับว่าเป็นประโยชน์อย่างมหาศาลเพราะเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายแก่ห้องสมุดที่ร่วมในโครงการและยังช่วยกระตุ้นพัฒนาการของโครงการสำคัญอื่นๆ ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นอีกด้วย

2) แบ่งหน้าที่ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศตามสาขาวิชา วิธีนี้มีได้มุ่งเน้นในเรื่องการประหยัดงบประมาณในด้านการดำเนินงาน แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ห้องสมุดของโครงการมีทรัพยากรสารสนเทศในขอบเขตที่กว้างขวางขึ้น และให้แต่ละแห่งมีมวลทรัพยากรสารสนเทศในสาขาใดสาขาหนึ่งครบถ้วนมากที่สุด รูปแบบความร่วมมือในการจัดหาโดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามสาขาวิชานี้ไม่ยุ่งยาก เช่น รูปแบบการจัดตั้งศูนย์กลางจัดหา จึงมีการจัดตั้งโครงการลักษณะนี้ขึ้น ดังที่ ธาดาศักดิ์ วชิรปริชาพงษ์ (2540 : 137) ได้เสนอแนวทางในเรื่องการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันไว้ดังนี้ 1) ร่วมมือกับรวบรวมรายชื่อสำนักพิมพ์ ตัวแทนจำหน่ายหนังสือและวารสารทั้งในประเทศและต่างประเทศ กล่าวคือ ให้ห้องสมุดแต่ละแห่งที่ร่วมในโครงการจัดส่งรายชื่อสำนักพิมพ์และตัวแทนจำหน่ายที่ห้องสมุดติดต่อสั่งซื้อทรัพยากรสารสนเทศ พร้อมทั้งวิจารณ์ถึงข้อดีข้อเสียของแต่ละแห่งมารวบรวมจัดพิมพ์ไว้ สำหรับบรรณารักษ์ฝ่ายจัดหาใช้เป็นแนวทางประกอบการพิจารณาตัดสินใจในการเลือกแหล่งสั่งซื้อทรัพยากรเข้าห้องสมุด 2) จัดให้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือร่วมกันบรรณารักษ์ฝ่ายจัดหาของห้องสมุดที่ร่วมกันในโครงการควรมีการประชุมปรึกษากัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกันอาจก่อให้เกิดความร่วมมือกันในการพิจารณาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดหา เช่น สอบถามห้องสมุดอื่นในการเปรียบเทียบราคาของทรัพยากรสารสนเทศ

3) ร่วมมือในการแลกเปลี่ยนและบริจาคทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ ซึ่งเป็นวิธีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่ประหยัดที่สุด การแลกเปลี่ยนและการบริจาคมิหากไม่ดำเนินการในลักษณะของความร่วมมือแล้วจะไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากไม่สามารถรู้ได้ว่าห้องสมุดแห่งใดมีทรัพยากรสารสนเทศอะไรให้แลกเปลี่ยนหรือบริจาคบ้าง

4) ร่วมมือในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่มีราคาแพง เพื่อเป็นการประหยัดเงินงบประมาณให้ห้องสมุดมีโอกาสได้จัดหาทรัพยากรสารสนเทศได้หลากหลายมากขึ้น มีความร่วมมือในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศราคาแพง โดยห้องสมุดที่ร่วมอยู่ในโครงการความร่วมมือจัดซื้อแล้วมีการแลกเปลี่ยนใช้ระหว่างกัน ความร่วมมือลักษณะนี้มีในหลายกลุ่มความร่วมมือ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ดีมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนาที่มีงบประมาณอย่างจำกัด

ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ จะประสบความสำเร็จเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1) ควรกระทำระหว่างห้องสมุดประเภทเดียวกัน เช่น ระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยหรือระหว่างห้องสมุดโรงเรียน เป็นต้น

2) ห้องสมุดแต่ละแห่งจะต้องเห็นความสำคัญในการให้ความร่วมมือกันอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ

นอกจากนี้บรรณารักษ์ฝ่ายจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ต้องมีการประสานความร่วมมือในโครงการ ควรมีการประชุมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและหาแนวทางแก้ปัญหา ร่วมกันอยู่เสมอด้วย จึงจะทำให้ความร่วมมือในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานความร่วมมือ

1.6.4 ความร่วมมือในการจัดหมวดหมู่และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ

งานที่ห้องสมุดทุกแห่งต้องดำเนินงานเหมือนกันและถือเป็นหัวใจของงานห้องสมุดที่ขาดไม่ได้ คือ การจัดหมวดหมู่และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดมีรายการทรัพยากรสารสนเทศที่มีคุณภาพ จะส่งผลทำให้ผู้ใช้บริการสามารถค้นคว้าและเข้าถึงทรัพยากรเหล่านั้นได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ตรงกับความต้องการและเกิดประสิทธิภาพ

การจัดหมวดหมู่และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง การจัดหนังสือและสื่อวัสดุต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาหรือลักษณะการประพันธ์ที่เหมือนกันไว้ให้รวมอยู่ด้วยกัน หนังสือที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กันอยู่ใกล้เคียงกันใช้สัญลักษณ์แทนเนื้อหาของหนังสือแต่ละประเภท เพื่อความสะดวกในการค้นคว้า นอกจากนี้ยังมีการนำรายละเอียดทรัพยากรสารสนเทศแต่ละรายการมาจัดเก็บเพื่อสามารถทำรายการสืบค้นข้อมูลได้จากรายการผู้แต่ง ชื่อเรื่องหรือหัวเรื่อง เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการค้นคว้าทางบรรณานุกรมได้

ปัญหาของห้องสมุดเกือบทุกแห่งที่เกิดขึ้น คือ ไม่สามารถจัดทำรายการหนังสือใหม่ได้ทันกับความต้องการจึงทำให้เกิดหนังสือค้างไม่สามารถนำออกให้บริการได้ ในห้องสมุดอื่นๆ ต่างพบปัญหาเดียวกัน ทำให้เกิดแนวคิดนำความร่วมมือในการทำรายการสารสนเทศมาใช้ เพื่อลด

ปัญหาดังกล่าว เป็นการแบ่งงานกันทำแบ่งเบาภาระในการเสียบค่าใช้จ่ายและแรงงานในการทำรายการเป็นการหลีกเลี่ยงการทำงานที่ซ้ำซ้อน (จีระ อินทโกสุม 2524 : 39)

ความร่วมมือในการจัดทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ซึ่งอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่า ความร่วมมือในการทำบัตรรายการ (Co - Operative Cataloguing หรือ Shared Cataloguing) คือ ห้องสมุดตั้งแต่สองแห่งขึ้นไปร่วมมือกันในการทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ ซึ่งอาจอยู่ในรูปของบัตรรายการ รูปเล่ม หรือเฉพาะข้อมูลทางบรรณานุกรม ในลักษณะการแบ่งงานกันทำ โดยมีผลประโยชน์ร่วมกันและอาจเป็นประโยชน์ต่อห้องสมุดอื่น ๆ ด้วย

1.6.4.1 ความหมายของการจัดหมวดหมู่และทำรายการทรัพยากร

สารสนเทศ

ความหมายของการจัดหมวดหมู่และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ มีความหมาย ดังนี้

วัลลภ ศาสตร์วัลลภ (2533 : 55) กล่าวว่า การทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง การพิจารณาเนื้อหาของหนังสือ เพื่อจัดเป็นหมวดหมู่ตามเลขที่กำหนดไว้ในตารางเลขหมู่ และนำไปทำบัตรรายการบันทึกรายละเอียดที่สำคัญของหนังสือแต่ละเล่มหรือวัสดุแต่ละชิ้น เพื่อใช้ประโยชน์ในการค้นหาหนังสือและวัสดุที่ต้องการ การกำหนดเลขหมู่และทำบัตรรายการหนังสือนี้ จะต้องมีความรู้ในด้านเนื้อหาวิชาของแต่ละหมวดเป็นอย่างดี

นงเยาว์ ไตใจ (2542 : 189) กล่าวว่า การจัดหมวดหมู่หนังสือ หมายถึง การจัดแยกประเภทหรือการจัดแบ่งจำพวกของหนังสืออย่างมีแบบแผน เพื่อให้หนังสือที่มีเนื้อหาเดียวกันอยู่ด้วยกันและพวกที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกันหรือสัมพันธ์กันอยู่ใกล้ๆ กัน

วาณี ฐาปนวงศ์สานติ (2543 : 81) กล่าวว่า การจัดหมวดหมู่ หมายถึง การวิเคราะห์ทรัพยากรเพื่อการจัดระบบทรัพยากรให้เหมือนกันสำหรับการใช้บริการ โดยให้ทรัพยากรที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกันอยู่รวมในที่เดียวกัน และยังเกิดความสะดวกในการปฏิบัติงานของห้องสมุดที่เป็นระบบ

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2548 : 92) กล่าวว่า การจัดหมู่ หมายถึง การนำเอาทรัพยากรสารสนเทศมาจัดแยกประเภทของแต่ละสาขาวิชาอย่างกว้าง ๆ โดยเล่มที่มีเนื้อหาเดียวกันหรือใกล้เคียงกันจัดไว้ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อสะดวกในการค้นหาสิ่งที่ต้องการ โดยการแทนเนื้อหาของทรัพยากรด้วยเลขหมู่

1.6.4.2 รูปแบบความร่วมมือในการจัดหมวดหมู่และทำรายการทรัพยากร

สารสนเทศรูปแบบของความร่วมมือในการจัดหมวดหมู่และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศมีรูปแบบต่าง ๆ มีหลายรูปแบบดังนี้

1) ห้องสมุดแต่ละแห่ง จัดทำรายการทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่ในสถาบันของตน แล้วนำมาแลกเปลี่ยนกันและเมื่อสถาบันใดได้รับทรัพยากรสารสนเทศรายการเดียวกันภายหลัง

ไม่จำเป็นต้องทำรายการใหม่เพียงแต่ระบุแหล่งที่มีทรัพยากรสารสนเทศนั้นปรากฏอยู่และเพิ่มเติมเข้าไป

2) จัดตั้งศูนย์กลางการทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ โดยมีการจัดตั้งขึ้นใหม่หรือให้สถาบันใดสถาบันหนึ่งเป็นศูนย์กลางการผลิตและแจกจ่ายแก่สมาชิกในโครงการ รวมถึงห้องสมุดอื่นๆ ด้วยการบริการรายการทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ เช่น บัตรรายการสำเร็จรูป รายการในสิ่งพิมพ์ (Cataloguing in Publication หรือ CIP) และสื่อรูปแบบอื่น เช่น ฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ วัสดุย่อส่วน (มาลินี ศรีพิสุทธิ 2537 : 593)

นอกจากนี้ยังมีแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือขึ้นในแต่ละห้องสมุดดังนี้ (จีระ อินทโกสุม 2524 : 74)

1) มีการประชุมระหว่างบรรณารักษ์งานจัดหมวดหมู่และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศเพื่อหาข้อแก้ไขปัญหาร่วมกัน เช่น ปัญหาเรื่องมาตรฐานหัวเรื่องภาษาไทย ปัญหาการใช้ตารางเลขหนังสือ เพื่อให้เกิดแบบแผนเป็นมาตรฐานเดียวกัน

2) มีการพิจารณาการลงรายการหลักหรือรายการอื่นๆ ให้เป็นแบบแผนเดียวกันโดยมีข้อตกลงร่วมกัน เช่น การลงรายการสิ่งพิมพ์รัฐบาลให้ลงรายการหลักภายใต้ชื่อกระทรวง การลงรายการโสตทัศนวัสดุให้เป็นแบบเดียวกันโดยยึดหลักตามระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน

3) มีการใช้ทรัพยากรคู่มือในการจัดหมวดหมู่และทำรายการร่วมกัน เนื่องจากคู่มือมีจำนวนหลายเล่ม ซึ่งถ้าทุกแห่งจัดซื้อไว้จะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย จึงเห็นควรให้มีการใช้คู่มือร่วมกัน

1.6.4.3 ประโยชน์ความร่วมมือในการจัดหมวดหมู่และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ

ประโยชน์ของความร่วมมือในการจัดหมวดหมู่และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ (น้ำทิพย์ วิภาวิน 2548 : 92) มีดังนี้

1) ประหยัดแรงงาน เวลา และค่าใช้จ่าย

2) ทำให้การจัดหมวดหมู่และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศมีความรวดเร็วขึ้น ลดการทำงานที่ซ้ำซ้อน

3) ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความสามารถ และความชำนาญการในการทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดได้

4) ทำให้การทำรายการทรัพยากรสารสนเทศออกมาเป็นแบบเดียวกันและมีคุณภาพ

5) เป็นการนำไปสู่การทำสหรายการ (Union Catalogue)

1.6.5 ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนทรัพยากรสารสนเทศหรือการยืมระหว่างห้องสมุด

ปัจจุบันวงการห้องสมุดประสบปัญหาอันเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบในการจัดซื้อทรัพยากรต่าง ๆ ของห้องสมุด จึงเกิดแนวคิดความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ซึ่งจะช่วยบรรเทาปัญหาได้ส่วนหนึ่ง โดยวิธีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรสารสนเทศหรือการยืมระหว่างห้องสมุด เป็นการจัดบริการสารสนเทศตามแนวคิดใหม่ คือ การดำเนินการให้ผู้ใช้ได้มีโอกาสรับสารสนเทศที่ต้องการอย่างกว้างขวางมากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงว่าสารสนเทศนั้นอยู่ที่ใด และจัดให้มีความร่วมมือระหว่างห้องสมุดขึ้นเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทำให้ประหยัดงบประมาณ และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้

1.6.5.1 ความหมายของการแลกเปลี่ยนทรัพยากรสารสนเทศหรือการยืมระหว่างห้องสมุด

การแลกเปลี่ยนทรัพยากรสารสนเทศหรือการยืมระหว่างห้องสมุด หมายถึง การดำเนินงานของห้องสมุดที่อนุญาตให้ห้องสมุดอีกแห่งหนึ่งยืมหรือทำสำเนาทรัพยากรสารสนเทศที่ผู้ใช้ยื่นคำร้องขอใช้บริการ โดยที่ห้องสมุดได้มีข้อตกลงระหว่างกัน เป็นบริการแก่ผู้ใช้ให้ได้รับสารสนเทศที่ต้องการและก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรสารสนเทศอย่างคุ้มค่า โดยห้องสมุดอาจคิดค่าใช้จ่ายในการให้บริการตามความเหมาะสม ดังที่

วี. บูเชอร์ (Boucher 1984 : 2) กล่าวว่า การยืมระหว่างห้องสมุดนั้นนอกจากสิ่งพิมพ์ยังรวมถึงกระบวนการขอยืมและการให้ยืมวัสดุห้องสมุด ซึ่งอาจเป็นการขอเอกสารต้นฉบับหรือการขอทำสำเนาก็ได้ โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ การขอยืมเอกสารต้นฉบับหรือการขอทำสำเนาวัสดุห้องสมุดที่ไม่มีในห้องสมุดของตน เพื่อนำมาให้บริการแก่ผู้ใช้ตามคำร้องขอ นอกจากนี้ยังต้องทำหน้าที่ให้บริการยืมวัสดุห้องสมุดหรือจัดส่งสำเนาวัสดุห้องสมุดให้กับห้องสมุดผู้ยืมตามคำร้องขอของผู้ต้องการด้วย

แอล. เอ็ม. ฮาร์รอด (Harrod 1990 : 318) กล่าวว่า การยืมระหว่างห้องสมุด หมายถึง ผู้ใช้ห้องสมุดหนึ่งหรือเครือข่ายระบบสารสนเทศหนึ่งไปขอใช้บริการยืมทรัพยากรห้องสมุดจากห้องสมุดอื่นที่ไม่ได้อยู่ในระบบการยืมของตนเองได้ โดยห้องสมุดส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมโครงการยืมระหว่างห้องสมุด อาจเป็นห้องสมุดในท้องถิ่นของตน ห้องสมุดในภูมิภาคหรือห้องสมุดระหว่างประเทศก็ได้ ซึ่งการขอยืมนี้ให้ขอผ่านบริการยืมระหว่างห้องสมุดที่จัดตั้งขึ้นมาในพื้นที่นั้นเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้บริการยืม

คณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์วิชาบรรณารักษศาสตร์ (2511 : 186) กล่าวว่า การร่วมมือระหว่างห้องสมุด หมายถึง ตกลงกันให้มีการยืมหนังสือจากห้องสมุดหนึ่งไปยังห้องสมุดอีกแห่งหนึ่งได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

จารุวรรณ สินธุ โสภณ (2521 : 72) กล่าวว่า การยืมระหว่างห้องสมุด หมายถึงการตกลงร่วมกันระหว่างห้องสมุดกลุ่มหนึ่ง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ห้องสมุดกลุ่มนั้นในการใช้หนังสือและวัสดุ ไม่ว่าหนังสือหรือวัสดุนั้นจะมีอยู่ที่ห้องสมุดใดในกลุ่มที่ทำการตกลงไว้แล้ว

อุไร วุฒิวិทยการ (2525 : 12) กล่าวว่า การยืมระหว่างห้องสมุด หมายถึง การติดต่อระหว่างห้องสมุดเพื่อจัดหาวัสดุห้องสมุดที่เป็นประโยชน์หรือเป็นที่ต้องการ สำหรับผู้ใช้รายบุคคลได้ใช้วัสดุนั้น ๆ ในช่วงระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งการจัดหาวัสดุห้องสมุดนี้ นอกจากการขอยืมวัสดุที่เป็นต้นฉบับแล้ว ยังรวมถึงการจัดหาสำเนาแทนวัสดุต้นฉบับมาให้บริการแก่ผู้ใช้ด้วย

ในปัจจุบันบริการยืมระหว่างห้องสมุดในต่างประเทศนั้นมีความทันสมัยมาก ห้องสมุดต่างๆ มีการพัฒนาเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ (Electronics Network) ด้วยการนำเทคโนโลยีการสื่อสารและระบบโทรคมนาคมมาประยุกต์ใช้ร่วมกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้บริการดังกล่าวมีความสะดวก รวดเร็วและทันสมัยขึ้น โดยผู้ใช้สามารถสั่งซื้อสำเนาเอกสารสิ่งพิมพ์ที่ต้องการได้ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์และจะได้รับสำเนาเอกสารสิ่งพิมพ์ที่ต้องการทางโทรสาร หรือได้รับการส่งถ่ายไฟล์ข้อมูลตามต้องการทางคอมพิวเตอร์ออนไลน์ ซึ่งปัจจุบันมีหน่วยงานหลายแห่งได้พัฒนาฐานข้อมูลและให้บริการผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น บริการ ALANET ของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน บริการ ARTTel ของศูนย์บริการจัดหาเอกสาร หอสมุดบริติชเคาท์ซิล บริการ FirstSearch ของ Online Computer Library Center (OCLC) มหาวิทยาลัยโอไฮโอ (นาอิกา เฉิดขุนทด 2540 : 8)

1.6.5.2 ความสำคัญของการแลกเปลี่ยนทรัพยากรสารสนเทศหรือการยืมระหว่างห้องสมุด

วัตถุประสงค์หลักของการจัดให้บริการสารสนเทศตามหลักแนวคิดใหม่ คือ การดำเนินการให้ผู้ใช้ได้มีโอกาสได้รับสารสนเทศที่ต้องการใช้อย่างกว้างขวางและกลุ่มลึกลับมากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงว่าสารสนเทศนั้น ๆ จะอยู่ที่แห่งใด ดังนั้นการยืมระหว่างห้องสมุดจึงมีความสำคัญต่อการจัดบริการของห้องสมุดทุกแห่ง ซึ่งอาจจะจัดบริการอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้

บริการการแลกเปลี่ยนทรัพยากรสารสนเทศหรือการยืมระหว่างห้องสมุดมีความสำคัญสรุปได้ดังนี้ (มาลินี ศรีพิสุทธิ์ 2537 : 596)

1) ส่งเสริมให้ผู้ใช้มีความสนใจและใช้สารสนเทศเพื่อการศึกษาวิจัยมากขึ้น เพราะเมื่อความต้องการสารสนเทศได้รับการสนองอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ใช้ก็จะพอใจและกระตือรือร้นที่จะใช้มากยิ่งขึ้น

2) ช่วยพัฒนาวิชาการในด้านต่างๆ โดยส่วนรวมเพราะการศึกษาวิจัยที่มีสารสนเทศพร้อมมูล ย่อมทำให้เกิดประสิทธิผลดีกว่าการศึกษาโดยมีสารสนเทศอย่างจำกัด ผลของ

การศึกษา วิจัยจะมีความเป็นจริงมีแหล่งอ้างอิงและเป็นประโยชน์มากขึ้น ช่วยส่งเสริมให้นักวิจัยทั้งหลายสนใจทำวิจัยกันมากขึ้น

3) เป็นการประหยัดงบประมาณในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ เพราะว่ามีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน ทั้งยังสามารถจัดหาทรัพยากรสารสนเทศมาให้บริการได้มากขึ้น โดยการจัดซื้อเฉพาะรายการที่จำเป็นต้องใช้และไม่สามารถยืมจากสถาบันอื่นได้

4) สร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่บริการของห้องสมุดในสายตาของผู้ใช้บริการ ทำให้รู้สึกว่าคุณให้บริการหรือสถาบันนั้น ๆ มีความพยายามที่จะให้บริการ เพื่อประโยชน์ของผู้ใช้เป็นอย่างมากแม้ทรัพยากรสารสนเทศจะไม่มีอยู่ในสถาบันของตนก็ตาม

5) เป็นการเผยแพร่สารสนเทศให้เข้าถึงผู้ใช้บริการมากที่สุด

6) เป็นการช่วยลดช่องว่างระหว่างห้องสมุดที่มีทรัพยากรสารสนเทศพร้อมมูลกับห้องสมุดที่ขาดแคลน

1.6.5.3 บริการการแลกเปลี่ยนทรัพยากรสารสนเทศหรือการยืมระหว่าง

ห้องสมุด

ห้องสมุดทุกแห่งมีความจำเป็นต้องจัดให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด เพื่อให้ผู้ใช้ได้เข้าถึงสารสนเทศได้อย่างกว้างขวาง ในการจัดบริการยืมระหว่างห้องสมุดมีทั้งลักษณะที่เป็นทางการ คือ งานบริการยืมระหว่างห้องสมุด จึงเป็นบริการหนึ่งซึ่งช่วยให้ผู้ใช้ได้ทรัพยากรสารสนเทศตามความต้องการอย่างหลากหลาย โดยสถาบันบริการแต่ละแห่งนั้นจะต้องมีความร่วมมือกันและทำข้อตกลงร่วมกันในการให้บริการ ทั้งนี้เพื่อเป็นช่องทางที่ทำให้ผู้ใช้บริการได้คัดเลือกและใช้ทรัพยากรที่ต้องการได้โดยไม่มีปัญหาในเรื่องของระยะทาง หรือสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายที่แพงในการเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการ แต่ห้องสมุดจะต้องมีความพร้อมและมีบุคลากรที่ให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพมีการปรับปรุงงานในการจัดทำคู่มือช่วยค้น บรรณารักษ์จะต้องมีความสามารถในการใช้คู่มือต่างๆ ด้วยความชำนาญ เพื่อให้การบริการที่มีประสิทธิภาพ มีการตกลงร่วมมือกันกับห้องสมุดอื่น ๆ ที่จะให้มีบริการการยืมระหว่างห้องสมุดขึ้นเฉพาะกลุ่ม เช่น โครงการความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา บริการของศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนและยืมสิ่งพิมพ์ระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และลักษณะที่ไม่เป็นทางการ คือ ไม่มีการตกลงร่วมมือกันไว้แต่ขอให้บริการเมื่อมีความจำเป็นเป็นครั้งคราว หรือการจัดบริการนั้นให้บริการโดยทั่วไปไม่จำเป็นต้องตกลงร่วมมือกัน เช่น บริการของบีแอลดีเอสซี (British Library Document Supply Centre - BLDS) ห้องสมุดที่จะร่วมมือในการจัดบริการยืมระหว่างห้องสมุด จำเป็นต้องตกลงรายละเอียดร่วมกัน เพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและควบคุมการยืมให้เป็นไปตามระเบียบตามแนวคิดของจินตนา เกษรบัวขาว (2542 : 80) ควรกำหนดหลักเกณฑ์ดังนี้

สารสนเทศไปใช้เพื่อการศึกษาและวิจัยเท่านั้น เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาเพราะการถ่ายสำเนาเป็นวิธีที่สะดวกและรวดเร็ว

5) การใช้แบบฟอร์มมาตรฐาน

ห้องสมุดในเครือข่ายที่ให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด จะต้องใช้รูปแบบฟอร์มการยืมเดียวกัน ห้องสมุดมหาวิทยาลัยใช้แบบกรอกรายการยืมระหว่างห้องสมุดร่วมกัน มีขนาด 6 x 8 นิ้ว เป็นกระดาษอัดสำเนาหรือบางแห่งพิมพ์จากโรงพิมพ์รัฐบาลละเอียดสำคัญ ดังนี้

5.1 ชื่อห้องสมุดที่ขอใช้บริการยืมพร้อมสถานที่ติดต่อ

5.2 ชื่อห้องสมุดที่ต้องการยืม

5.3 บรรณานุกรมของทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการยืม ได้แก่ ชื่อผู้แต่ง เรื่อง ชื่อบทความ ชื่อหนังสือ ชื่อวารสาร

5.4 ลักษณะการยืม (ยืมฉบับจริงหรือถ่ายเอกสาร มีการระบุจำนวนหน้า)

5.5 วันที่กำหนดส่งคืน

5.6 รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ยืม เช่น ชื่อ - นามสกุล ตำแหน่ง อาชีพ สังกัด

5.7 ลายมือชื่อผู้ให้บริการ โดยปกติต้องเป็นลายมือชื่อที่มีการส่งตัวอย่างลายมือชื่อให้ห้องสมุดอื่น ๆ ทราบไว้แล้ว

5.8 รายละเอียดประกอบอื่น ๆ ได้แก่ คำรับรองเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์

5.9 ชื่อบรรณารักษ์ผู้ยืมพร้อมวันที่กรอกแบบฟอร์ม

5.10 ชื่อผู้รับหนังสือพร้อมวันที่รับหนังสือ รวมถึงวันที่ยืมต่อและหมายเหตุ

6) ข้อกำหนดระเบียบในการยืม

องค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในการจัดบริการยืมระหว่างห้องสมุด คือ คู่มือการบริการยืมระหว่างห้องสมุดที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันที่ให้บริการ รวมถึงเงื่อนไขการให้บริการ เพื่อให้ผู้ใช้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เช่น ชนิดของทรัพยากรสารสนเทศที่ยืม จำนวนที่สามารถยืมได้ ระยะเวลาและวิธีการติดต่อขอใช้บริการ (มาลินี ศรีพิสุทธิ์ 2537 : 599) บรรณารักษ์จะต้องกำหนดระเบียบหากมีการละเมิดกฎหรือไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบจะมีวิธีการปฏิบัติอย่างไรเช่น ไม่นำหนังสือมาคืนตามกำหนด ผู้ใช้นำหนังสือมาคืนห้องสมุดในสภาพชำรุด

1.6.5.4 แนวทางการดำเนินงานการแลกเปลี่ยนทรัพยากรสารสนเทศหรือการยืมระหว่างห้องสมุด

งานบริการยืมระหว่างห้องสมุด ต้องมีการทำข้อตกลงเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการยืมระหว่างกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1) มีการพิจารณาร่างระเบียบปฏิบัติกรอิมระหว่างห้องสมุดในระเบียบดังกล่าว ต้องระบุถึงคำจำกัดความ วัตถุประสงค์ หน้าที่และความรับผิดชอบของห้องสมุดผู้ยืม หน้าที่และความรับผิดชอบของห้องสมุดผู้ให้ยืม ขอบเขตการยืมระหว่างห้องสมุด ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการยืม การยืม และวิธีปฏิบัติระยะเวลาและจำนวนรายการในการยืม การละเมิดระเบียบข้อบังคับ

2) ร่วมกันจัดทำแบบฟอร์มในการยืมระหว่างห้องสมุดให้เป็นมาตรฐาน เพื่อให้ห้องสมุดที่ทำความร่วมมือใช้ฟอร์มแบบเดียวกัน

3) เห็นควรให้มีการบริการสอดทัศนวัสดุระหว่างห้องสมุด รวมถึงร่วมกันพิจารณาจัดทำแบบฟอร์มในการยืมให้เป็นแบบมาตรฐานเดียวกัน เช่น การยืมภาพยนตร์ สไลด์ ไมโครฟิล์ม ซีดีรอม หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ

นอกจากการยืมระหว่างห้องสมุดที่ใช้บริการผ่านห้องสมุดที่ให้ความร่วมมือกันนั้น ความก้าวหน้าทางด้านวิวัฒนาการมาตรฐานการสื่อสารและเทคโนโลยีได้ถูกนำมาใช้ในการจัดส่งเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนงานในด้านอื่น ๆ ของห้องสมุด การจัดส่งเอกสารอิเล็กทรอนิกส์สามารถใช้แก้ปัญหาความล่าช้าและความไม่มีประสิทธิภาพของการใช้วิธีแบบเดิม โดยการใช้อุปกรณ์โทรสารและระบบการสแกนภาพที่ถูกนำมาใช้ในการส่งเอกสารระหว่างห้องสมุด ในปัจจุบันผู้ใช้สามารถส่งคำขอผ่านทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และเข้าสู่อินเทอร์เน็ตสามารถส่งคำขอหรือรายการบรรณานุกรมของเรื่องที่ต้องการยืมผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ ห้องสมุดผู้ให้ยืมจะรับคำขอได้ภายใน 5 นาที หากขณะนั้นกำลังเข้าอยู่ในระบบเครือข่ายของห้องสมุด สามารถแจ้งผลการยืมกลับให้ทราบภายใน 1-3 ชั่วโมง ทำให้เกิดความรวดเร็วและสะดวกประหยัดค่าใช้จ่ายในการติดตาม และได้รับเอกสารสามารถพิมพ์เอกสารที่ต้องการได้ด้วยตนเองทันที (สุภาพ โทสุวรรณ 2542 : 38) บริการยืมระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทยนำระบบไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์มาประยุกต์ใช้งาน ได้แก่

1) การขอยืมและการทำสำเนาเอกสาร ใช้ในการส่งคำขอยืมระหว่างห้องสมุด เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ประหยัดเวลาในการติดต่อสื่อสาร

2) การแจ้งผลการยืมระหว่างห้องสมุด สามารถสื่อสารเพื่อแจ้งให้ผู้ขอใช้บริการทราบเพื่อจะได้อรับเอกสารตามต้องการหรือจะเป็นการส่งข่าวสารระหว่างกัน

3) การติดตามเรื่อง สามารถทวงถามหรือสอบถามผลการยืมผ่านระบบได้

4) การบริหารจัดการ บรรณารักษ์สามารถใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ช่วยดำเนินการ

ยืมระหว่างห้องสมุดได้อีกหลายด้าน ได้แก่ ใ้รับส่งข้อมูลข่าวสารทั่วไป ใช้ในการคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของเอกสารข่าวสารข้อมูลที่ส่งเข้ามายังห้องสมุด ใ้ตอบข่าวสารระหว่างกัน ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับห้องสมุด เป็นต้น

1.7 ความร่วมมือของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

1.7.1 ความร่วมมือของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในประเทศไทยอย่างเป็นทางการมีความร่วมมือที่สำคัญและมีบทบาทในการพัฒนาห้องสมุดในประเทศไทย ดังต่อไปนี้

ระบบสารสนเทศทางวิชาการ (Thai National Information System-THAINAIS) ระบบสารสนเทศทางวิชาการแห่งชาติ เกิดขึ้นจากองค์การ ยูเนสโก ได้พยายามมีการจัดตั้งระบบสารสนเทศ วิทยาศาสตร์สากลขึ้น หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อรวบรวมและเผยแพร่ข่าวสารด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ยูเนสโกจึงได้เชิญชวนให้ประเทศสมาชิกจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานจัดตั้งระบบสารสนเทศวิทยาศาสตร์สากลขึ้น ในแต่ละประเภท เพื่อให้ห้องสมุดสถาบันหรือหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านสารสนเทศร่วมมือประสานงานกันอย่างใกล้ชิด เพื่อขจัดความซ้ำซ้อนและยุ่งยากในการดำเนินงาน โดยใช้มาตรฐานในการทำงานเป็นแบบเดียวกัน ประเทศจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการและร่างระบบสารสนเทศทางวิชาการแห่งชาติ ซึ่งได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้เริ่มดำเนินการ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ

- 1) เพื่อให้มีแหล่งรวบรวมและให้บริการสารสนเทศแก่หน่วยงานราชการ และองค์กรเอกชน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาบุคลากรและพัฒนาประเทศ
- 2) เพื่อให้สามารถจัดระบบและบริการที่ได้มาตรฐานสากล
- 3) เพื่อขจัดปัญหาการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนขององค์การสารสนเทศ
- 4) เพื่อให้แหล่งสารสนเทศครบถ้วนทุกสาขาวิชา อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ
- 5) เพื่อให้มีความร่วมมือ ประสานงาน และเปลี่ยนสารสนเทศ ข่าวสารในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับสากล

องค์ประกอบสำคัญของโครงสร้างระบบสารสนเทศทางวิชาการแห่งชาติ ได้แก่

1) แหล่งผลิตความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ได้แก่ สถาบันการศึกษา สมาคม องค์กรวิชาชีพ สำนักพิมพ์ซึ่งจัดพิมพ์สิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุ และสื่อความรู้ในรูปแบบอื่นๆ เพื่อเป็นแหล่งสื่อความรู้สนองความต้องการสารสนเทศเพื่อพัฒนารัฐ

2) แหล่งรวบรวมวัสดุสารสนเทศ ได้แก่ ห้องสมุด ศูนย์เอกสาร หรือหอสมุดแห่งชาติซึ่งมีวัสดุครบถ้วน ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการจัดเก็บ และใช้เทคนิคโทรคมนาคมในการกระจายสารสนเทศไปยังผู้ใช้

3) แหล่งฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวกับสารสนเทศ ได้แก่ การส่งเสริมการสอนวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ในระดับมหาวิทยาลัย สำหรับสร้างบรรณารักษ์ นักเอกสาร สารนิเทศ และนักจดหมายเหตุในระดับวิชาชีพ

4) ผู้ใช้ เป็นแกนสำคัญยิ่งเพราะเป็นเป้าหมายโดยตรงของบริการสารสนเทศ

5) การเงิน จำนวนเงินที่สนับสนุนโครงการเหล่านี้มาจากงบประมาณและความ ร่วมมือ จากต่างประเทศ เช่นองค์กรต่างๆ ในองค์การสหประชาชาติ

การตกลงร่วมกันเป็นหน่วยงาน มีการตกลงอย่างเป็นทางการ เกณฑ์การเข้าร่วม เป็นสมาชิกหน่วยงาน พิจารณาว่าห้องสมุดหรือศูนย์สารนิเทศมีทรัพยากรสารสนเทศอยู่ในสาขาใดก็จะมี อยู่ในศูนย์ประสานงานสาขานั้นๆ ดังนี้

1) ศูนย์ประสานงานสารนิเทศสาขาเกษตรศาสตร์ ประกอบด้วยห้องสมุด

ศูนย์เอกสาร และศูนย์ข้อมูล จำนวน 21 ประกอบด้วยห้องสมุดแห่ง

2) ศูนย์ประสานงานสารนิเทศสาขาแพทยศาสตร์ ประกอบด้วยห้องสมุด

ศูนย์เอกสาร และศูนย์ข้อมูล จำนวน 14 แห่ง มีสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยมหิดลเป็นศูนย์ดำเนินงาน

3) ศูนย์ประสานงานสารนิเทศสาขาวิชามนุษยศาสตร์ ประกอบด้วยห้องสมุด

ศูนย์เอกสาร และศูนย์ข้อมูล จำนวน 17 แห่ง มีกองหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากรเป็นศูนย์ การดำเนินงาน

4) ศูนย์ประสานงานสารนิเทศสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย

ห้องสมุด เอกสาร และศูนย์ข้อมูล สถาบันวิจัย และสมาคม จำนวน 19 แห่ง มีกรมวิทยาศาสตร์บริการ เป็นศูนย์ดำเนินงาน

5) ศูนย์ประสานงานสารนิเทศสาขาเศรษฐศาสตร์ ประกอบด้วยห้องสมุด

ศูนย์เอกสาร และศูนย์ข้อมูล และหน่วยงานราชการระดับกอง จำนวน 18 แห่ง

6) ศูนย์ประสานงานสารนิเทศสาขาสังคมศาสตร์ ประกอบด้วยห้องสมุด

ศูนย์เอกสาร และศูนย์ข้อมูล จำนวน 15 แห่ง มีสำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตบริหาร ศาสตร์เป็นศูนย์การดำเนินงาน

สมาชิกของหน่วยงานไม่ต้องชำระเงินค่าบริการหรือค่าสมาชิก การทำงานได้ แบ่งกลุ่มทำงาน ตามที่ได้รับมอบหมายจากที่ประชุมเป็นคราวๆไป หรือแบ่งความรับผิดชอบตาม แผนงาน โดยให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามความถนัด ระบบสารสนเทศทางวิชาการแห่งชาตินั้น มีลักษณะความร่วมมือในกิจกรรมหลายๆด้าน ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้ว

สำนักงานกลางของศูนย์ประสานงานสาขาต่างๆ ทำหน้าที่ให้บริการแก่ ห้องสมุดสมาชิก โดยการให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาสมาชิกหน่วยงาน บริการจัดส่งเอกสาร

ส่วนบริการจัดทำฐานข้อมูลกลาง บริการจัดทำสหายกรหนังสือ และบริการจัดทำสหายชื่อวารสารนั้นกำลังอยู่ระหว่างการดำเนินงาน งบประมาณสำหรับค่าใช้จ่ายได้รับจากงบประมาณแผ่นดิน กองหอสมุดแห่งชาติ ผู้จัดทำงบประมาณ ซึ่งได้จัดสรรงบประมาณสำหรับสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการอำนวยการและประสานงานระบบสารสนเทศแห่งชาติ และศูนย์ประสานงานสารสนเทศสาขาต่างๆ เป็นค่าเบี้ยประชุมแต่ละศูนย์ปีละ 4 ครั้ง สำหรับค่าใช้จ่ายอื่นๆ ศูนย์ต้องเบิกจากหน่วยงานต้นสังกัด

ระบบสารสนเทศทางวิชาการแห่งชาติ มีคณะกรรมการในการดำเนินงานดังนี้

- 1) คณะกรรมการอำนวยการและประสานงานระบบสารสนเทศทางวิชาการแห่งชาติ จำนวน 32 คน มีรองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน
- 2) คณะอนุกรรมการ ศูนย์ประสานงานสารสนเทศสาขาต่างๆ ประกอบด้วย ที่ปรึกษา ประธานอนุกรรมการ รองประธานอนุกรรมการ อนุกรรมการ อนุกรรมการและเลขานุการ
- 3) คณะอนุกรรมการ ศูนย์ประสานงานสารสนเทศทางวิชาการจำนวน 19 คน มีประธานคณะอนุกรรมการศูนย์ประสานงานสารสนเทศทั้ง 6 สาขา รวมอยู่ในคณะอนุกรรมการชุดนี้ด้วยสำหรับบุคลากรระดับผู้บริหารของระบบสารสนเทศทางวิชาการแห่งชาติ เป็นตัวแทนจากสมาชิกรมาทำงานและทำกิจกรรมร่วมกัน ส่วนบุคลากรระดับปฏิบัติงานบางเวลา โดยทำงานให้ห้องสมุดที่ตนสังกัดด้วย

ผลงานของศูนย์ประสานงานสารสนเทศสาขาต่างๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว และจะดำเนินการต่อไป สรุปดังนี้

- 1) การจัดประชุมและสัมมนา
- 2) การพัฒนาบุคลากรโดยการส่งบุคลากรไปอบรมสัมมนาทั้งในและนอกประเทศและสนับสนุนให้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
- 3) การประชาสัมพันธ์ โดยจัดบรรยาย จัดนิทรรศการ จัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่
- 4) การสำรวจแหล่งสารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วยฐานข้อมูลต่างประเทศ ซีดีรอม ฐานข้อมูลที่สร้างขึ้นในประเทศ และการให้บริการในรูปแบบอื่นๆ อาทิ ยืมระหว่างห้องสมุด บริการอ้างอิง การทำไมโครฟิล์ม เป็นต้น

สำหรับการใช้คอมพิวเตอร์ของสมาชิกศูนย์ประสานงานสาขานั้น ศูนย์กลางประสานงานสาขานั้น ศูนย์กลางประสานงานสาขานิตเทศสาขาทุกแห่งมีเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้เอง แต่สมาชิกบางอย่างยังไม่มีใช้ ขนาดและภาษาของเครื่องที่ใช้แตกต่างกันออกไป แม้แต่สมาชิกภายในศูนย์ประสานงานเดียวกัน สำหรับฐานข้อมูลที่ให้บริการแก่สมาชิกนั้น ห้องสมุดหรือศูนย์สารสนเทศที่

มีคอมพิวเตอร์ใช้เองจะมีฐานข้อมูลของตนเองให้บริการแก่ผู้ใช้ โดยที่ยังไม่มีฐานข้อมูลรวมของศูนย์ประสานงานสารสนเทศแต่ละสาขา (อุทัย ทุติยโพธิ 2531 : 28-50)

1.7.2 ความร่วมมือของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ

ศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนและขีมือสิ่งพิมพ์ระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (National Libraries and Documentation Centre of Southeast Asia Consortium-NLDC-SEA Consortium) เริ่มก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2521 ประกอบด้วยสมาชิก 5 ประเทศ คือ หอสมุดแห่งชาติ ประเทศมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และศูนย์บริการเอกสารแห่งชาติประเทศอินโดนีเซีย มีหน่วยประสานงานอยู่ ณ หอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ สำหรับประเทศไทยหอสมุดแห่งชาติได้เข้าร่วม เป็นสมาชิกลำดับที่ 4 เมื่อ พ.ศ. 2521 ใช้ชื่อหน่วยงานว่าศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนและขีมือสิ่งพิมพ์ระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แห่งประเทศไทย(National Libraries and Documentation Centre of Southeast Asia Consortium : Thailand) ข่ายงานสารสนเทศประชากรและการวางแผนครอบครัวของภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (ASIAPACIFIC Population Information Network-ASIA-PACIFIC POPIN) เป็นความร่วมมือทางสารสนเทศในสาขาวิชาประชากรและการวางแผนครอบครัว ประกอบด้วยศูนย์สารสนเทศประชากร ระดับชาติของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ประกอบด้วยประเทศอินเดีย มาเลเซีย ศรีลังกา ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เกาหลี ไทย จีน บังคลาเทศ เวียดนาม ปากีสถาน อัฟกานิสถาน และ เนปาล ซึ่งเข้าร่วมในข่ายงานความร่วมมือตั้งแต่ พ.ศ. 2506 จนถึงปัจจุบัน มีจุดมุ่งหมายใน การพัฒนาการใช้สารสนเทศการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ รวมทั้งการจัดเก็บและบริการสารสนเทศ การแก้ปัญหาเรื่องการไม่สามารถเข้าถึงสารสนเทศของประชากร ในภูมิภาคนี้ ให้การฝึกอบรมเทคนิคการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อให้บุคลากรประเทศต่าง ๆ สามารถพัฒนาระบบสารสนเทศในสาขาวิชาด้านประชากรและการวางแผนครอบครัวของประเทศ เพื่อเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของภูมิภาค โดยมีคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสหประชาชาติ เป็นศูนย์ประสานงาน

ข่ายงานสารสนเทศด้านประชากรและการวางแผนครอบครัวของประเทศไทย (Thai Population Information Network - THAI POPIN) จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2527 มีศูนย์ประมวลข่าวสารการอนามัยครอบครัว กองอนามัยครอบครัว กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เป็นศูนย์กลางดำเนินงาน มีห้องสมุดทั้งภาครัฐบาลและเอกชน เป็นสมาชิกในข่ายงาน และแบ่งความรับผิดชอบในการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ จัดพิมพ์เอกสารและคู่มือการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ สร้างฐานข้อมูลเฉพาะสาขาวิชาตามประเภทของสถาบัน คือ ภาครัฐบาลและภาคเอกชน สำหรับภาครัฐบาลได้แบ่งความรับผิดชอบในการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศตามพื้นที่ภูมิศาสตร์ คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง กิจกรรมที่ดำเนินงาน คือ

การแลกเปลี่ยนทรัพยากรสารสนเทศ การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ การยืมระหว่างสถาบัน การสร้างฐาน ข้อมูล และการจัดพิมพ์เอกสารคู่มือต่าง ๆ โดยเป็นหน่วยงานในระดับภูมิภาค คือ หน่วยงาน สารนิเทศด้านประชากร และการวางแผนครอบครัวของอาเซียนหรืออาเซียน ป็อปปิน (ASEAN POPIN) และระดับนานาชาติด้วย

ระบบศูนย์ข้อมูลวารสารระหว่างประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (International Serials Number System-Southeast Asia -- ISSN-SFA) เป็นตัวอย่างความร่วมมือ การพัฒนาระบบข้อมูลวารสารระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีประเทศสมาชิก 6 ประเทศ คือ บรูไนดารุสซาลัม มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย แต่ละประเทศจะส่งรายละเอียด เกี่ยวกับวารสารที่ผลิตในประเทศของตน โดยอาจจัดส่งในรูปแบบซีดีรอม หรือบันทึกแถบฟอรัม มาให้หอสมุดแห่งชาติ ประเทศไทย ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของระบบความร่วมมือ บันทึก ประมวลผล และพิมพ์ออกเป็นรายงานเผยแพร่ในวารสาร ISSN-SEA Bulletin

สหรัฐอเมริกา

Ohio LINK (Ohio Library and Information Network) (www.ohiolink.edu) เป็นความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนในมลรัฐ โอไฮโอในรูปแบบ หอสมุด ก่อตั้งมาตั้งแต่ ค.ศ.1989 มีสมาชิกมากกว่า 84 แห่ง และเป็นที่ยอมรับว่าเป็นภาคีที่มีบทบาท และประสบความสำเร็จสูง โดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ระยะเวลาเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ แต่ปัจจุบัน เน้นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ OhioLINK ทำหน้าที่ประสานงานการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศ การเจรจา ต่อรองกับผู้ขาย และจัดหาข้อมูลเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์เพื่อให้บริการสมาชิก มีฐานข้อมูลวิจัย วิทยานิพนธ์และวารสารอิเล็กทรอนิกส์ สมาชิกของ OhioLINK สามารถเข้าถึงสารสนเทศของ หอสมุดสมาชิกมากกว่า 38 ล้านรายการและใช้วารสารออนไลน์ของสำนักพิมพ์ Elsevier, Academic Press และ Johns Hophins University Press ในแต่ละปีมีสมาชิกใช้บริการยืมระหว่าง หอสมุดกว่า 600,000 เล่ม สืบค้นออนไลน์กว่า 10 ล้านครั้ง และถ่ายโอนต้นฉบับเต็มจากวารสารกว่า 700,000 ชื่อเรื่อง สมาชิกมีแนวคิดการจัดการเฉพาะวัสดุสารสนเทศทำจำเป็นสำหรับผู้ใช้งานซึ่งมีความต้องการและปริมาณการใช้สูง ทรัพยากรสารสนเทศอื่นๆจะใช้บริการจากภาคีห้องสมุด OhioLINK กำลังดำเนินการพัฒนาเป็นศูนย์สารสนเทศดิจิทัล (Digital Media Center - DMC) ซึ่งจะ เอื้อให้ สมาชิกได้ใช้ประโยชน์จากสารสนเทศดิจิทัล ได้อย่างกว้างขวางและเพิ่มมากขึ้น

CPA (The Colorado Preservation Alliance) เป็นความร่วมมือของห้องสมุด หน่วยงาน จดหมายเหตุ พิพิธภัณฑสถานทางประวัติศาสตร์ องค์กรที่เกี่ยวข้องและบุคคลที่สนใจเพื่อร่วมกัน สงวนรักษาแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในมลรัฐ โคโลราโดหนังสือตัวเขียน เอกสารจดหมายเหตุ ภาพถ่าย SUNY Connect เป็นความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยใน

รัฐนิวยอร์ก เพื่อการเข้าถึงสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่ม โดยมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการจัดทำฐานข้อมูลหลัก การบริการยืมระหว่างสถาบันและการสอนผู้ใช้ มีคำขวัญว่า The Next Generation of Library Cooperation

สหราชอาณาจักร

The Consortium of University Research Libraries (CURL) เป็นภาคีห้องสมุดมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่เน้นการบริการสารสนเทศการวิจัย โดยได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล และยังมีความร่วมมือกับภาคีอื่นๆในต่างประเทศด้วย

ออสเตรเลีย

CAVAL (Cooperative Action by Victorian Academic Libraries) (www.caval.edu.au) เป็นความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดในรัฐวิกตอเรีย มีบทบาทส่งเสริมการศึกษาและการวิจัยของสถาบันสมาชิกโดยการพัฒนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุด การจัดบริการการใช้ทรัพยากรร่วมกันในรูปแบบการยืมระหว่างห้องสมุด การบริการนำส่งเอกสาร ความสำเร็จของความร่วมมือของ CAVAL ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางทั้งในออสเตรเลียและและภูมิภาคเอเชีย

แปซิฟิก และมุ่งสู่การพัฒนาความร่วมมือในระดับนานาชาติ

KINETICA (www.nla.gov.au/kinetica) เป็นฐานข้อมูลบรรณานุกรมทรัพยากรสารสนเทศที่มีในห้องสมุดต่างๆในประเทศออสเตรเลีย ดำเนินการโดยหอสมุดแห่งชาติ ของออสเตรเลีย เพื่อเอื้อให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน มาชิกประกอบด้วยห้องสมุดทุกประเภทใน

สิงคโปร์

SILAS (The Singapore Bibliographic Network) เป็นหน่วยงานข้อมูลทางบรรณานุกรมแห่งชาติของสิงคโปร์ มีบทบาทสำคัญในการจัดทำฐานข้อมูลบรรณานุกรมแห่งชาติ การให้ความร่วมมือในการใช้รายการเอกสารร่วมกันโดยระบบออนไลน์ ช่วยหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในการจัดทำรายการทางบรรณานุกรม นอกจากนี้ยังเป็นหน่วยงานห้องสมุดที่สำคัญต่างๆ ในประเทศสิงคโปร์ ทั้งห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ห้องสมุดเฉพาะ ห้องสมุดประชาชน และหอสมุดแห่งชาติ

ภาคีความร่วมมือนานาชาติ

การให้ความสำคัญของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมีเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างการจัดตั้งเป็นภาคีความร่วมมือของห้องสมุดนานาชาติ The International Coalition of Library Consortia (ICOLC) จัดตั้งเมื่อ ค.ศ.2000 (เดิมคือ the Consortium of Consortia (COC) (www.library.yale.edu/consortia) จัดตั้งเมื่อ ค.ศ.1997) ภาคีความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมีสมาชิก 150 กลุ่มความร่วมมือและเน้นห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

2. แนวคิดและทฤษฎีการบริการสารสนเทศห้องสมุด

2.1 ความหมายของบริการสารสนเทศห้องสมุด

การบริการสารสนเทศ (Information Service) เป็นงานหนึ่งในแผนกบริการ จัดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ใช้บริการในการค้นหาสารสนเทศที่ต้องการได้ด้วยความสะดวกรวดเร็ว งานบริการสารสนเทศประกอบด้วย บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า งานบริการจ่าย-รับ หรือ การบริการยืม-คืน งานบริการจองหนังสือหรือบริการหนังสือจอง งานบริการวารสาร หนังสือพิมพ์ และสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง งานบริการยืมคืนระหว่างห้องสมุด งานบริการค้นหาสารสนเทศ การบริการสารสนเทศ มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

มาลี กาปมาลา (2536 : 10) ให้ความหมายของบริการสารสนเทศว่า หมายถึง งานบริการที่ให้ข้อมูลอย่างละเอียดลึกซึ้ง ช่วยค้นหาข้อมูลหรือเรื่องราวในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้บริการหลายประเภท เช่น บริการจัดทำบรรณานุกรมและสารระสังเขป บริการเลือกสรรสารสนเทศเฉพาะบุคคล บริการข่าวสารทันสมัย เป็นต้น และยังคงติดต่อกับศูนย์เอกสารและศูนย์สารสนเทศต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามความต้องการของผู้ใช้ในการค้นหาข้อมูล โดยใช้แหล่งสารสนเทศ (Information Sources) นั้น นอกจากเอกสารสิ่งพิมพ์แล้วยังรวมถึงสารสนเทศที่บรรจุอยู่ในฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ สามารถค้นข้อมูลออกมาในรูปแบบรายงานก็ได้

ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ (2537 : 112) ให้ความหมายของการบริการสารสนเทศ หมายถึง งานบริการที่จะให้ข่าวสารข้อเท็จจริงอย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยมุ่งเน้นให้ผู้ใช้ได้รับสารสนเทศตามที่ต้องการอย่างสะดวกรวดเร็วถูกต้องและตรงกับความต้องการของผู้ใช้มากที่สุด นอกจากนี้ยังติดต่อกับแหล่งสารสนเทศอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ผู้ใช้ต้องการรวมทั้งการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ บริการสารสนเทศจะเน้นให้ผู้ใช้ได้รับสารสนเทศที่ดี ครบถ้วนตรงกับความต้องการและรวดเร็ว ดังนั้นนักสารสนเทศจึงมีบทบาทที่สำคัญในการจัดเตรียมสารสนเทศที่มีคุณค่าสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้สารสนเทศ และในขั้นสุดท้ายนักสารสนเทศจะเป็นผู้เตรียมสารสนเทศไว้ให้ผู้ใช้ โดยผู้ใช้ไม่ต้องไปค้นหาเอง

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2546 : 93) ให้ความหมายของบริการสารสนเทศหมายถึง การบริการทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ ให้ผู้ใช้บริการห้องสมุดได้รับสารสนเทศตามความต้องการซึ่งหัวใจของงาน ห้องสมุดคือการบริการสารสนเทศเพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับข้อมูลที่ต้องการสารสนเทศทุกรูปแบบ ได้รวดเร็วและตามความต้องการ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนและสื่ออิเล็กทรอนิกส์

สรุปได้ว่า การบริการสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานรวมทั้งการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุดที่ช่วยผู้ใช้ให้ได้รับความสะดวกในการเข้าถึงสารสนเทศ เปิดโอกาสให้

ผู้ใช้ได้ใช้สารสนเทศด้วยตนเอง ได้ถูกต้อง ครบถ้วน ทันสมัย ตรงกับความต้องการมากที่สุด โดยผู้ให้บริการจะต้องปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพจนผู้ที่รับบริการพอใจ และได้ประโยชน์สูงสุดจากการให้บริการ

ความหมายของห้องสมุด

ห้องสมุด (Library) หมายถึง แหล่งรวบรวมสรรพวิทยาการต่างๆ วัสดุสารสนเทศเพื่อการศึกษาและค้นคว้าโดยมีการคัดเลือกและจัดหามาไว้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ และสังคมโดยมีการวิเคราะห์หมวดหมู่ สร้างเครื่องช่วยค้นตามระบบสากล ต้องดูแลรักษาและซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดี และใช้ประโยชน์ได้เป็นเวลานาน เมื่อต้องการค้นคืน (Searching) สามารถทำได้โดยสะดวก มีการเผยแพร่แนะนำให้ผู้ผู้ใช้ได้ทราบเพื่อช่วยให้ได้เลือกใช้วัสดุแต่ละชนิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีบรรณารักษ์บริหารจัดการ อำนวยความสะดวกด้วยความเสมอภาค

ห้องสมุดเป็นความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาในทุกๆระดับ โดยเฉพาะการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในสรรพวิทยาการต่าง ๆ เป็นศูนย์รวมที่ผสมผสานระหว่าง คน ทรัพยากรการเรียนรู้ และอาคารสถานที่ โดยมุ่งที่จะช่วยเหลือผู้ใช้ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงสารสนเทศไปสู่ความรู้ทั้งสารสนเทศและความรู้ต่างก็เป็นเป้าหมายสำคัญอย่างหนึ่งของมหาวิทยาลัย

ห้องสมุด มีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมาย เช่น ห้องสมุด ภาษาอังกฤษใช้ชื่อ Library คำนี้มาจากภาษาละติน แปลว่า ที่เก็บหนังสือ ภาษาฝรั่งเศสใช้ว่า Bibliotique มาจากคำภาษากรีกว่า Bibles แปลว่าหนังสือ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าค่านิยมในการเก็บสะสมหนังสือมาแต่สมัยโบราณ และมีความเข้าใจกันมานานแล้วว่า หนังสือคือ ความรู้ คือวิชา การจัดรวบรวม สะสมวิชาเพื่อให้นักเรียนรู้อต่อไป ก็เป็นการขจัดความโง่เขลา และอวิชชาอันเป็นบ่วงผูกมัดมนุษย์ไว้อย่างหนึ่ง (คุณหญิงแม่นมาศ ขวลิขิต 2543 : 5)

ศศิภา เหมทานนท์ (2541 : 13) ให้ความหมายของการบริการห้องสมุดว่า หมายถึง บริการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ห้องสมุดจัดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวก และสนองความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดให้สามารถเข้าถึงทรัพยากรห้องสมุดได้อย่างเต็มที่ และให้ผู้ผู้ใช้ได้รับประโยชน์จากการใช้บริการมากที่สุด จัดบริการเพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ปิยะวรรณ ประทุมรัตน์ (2544 : 6) กล่าวว่าบริการห้องสมุด หมายถึง การอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการโดยจัดเตรียมวัสดุตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกไว้พร้อม และหาเทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถใช้วัสดุต่าง ๆ ของห้องสมุดได้อย่างเต็มที่

ถมูล รัตตากร (2530 : 14) อธิบายว่า ห้องสมุดเป็นสถานที่รวบรวมสรรพวัสดุของห้องสมุด ซึ่งมีทั้งหนังสือ สิ่งพิมพ์ และ สื่อทัศนวัสดุต่าง ๆ ที่จัดไว้ให้ผู้ผู้ใช้ได้ใช้

สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ (2521 ข : 69) กล่าวว่า ห้องสมุด คือ สถานที่รวบรวมสรรพวิทยาการต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์อื่น ๆ ต้นฉบับตัวเขียน สมุดข่อย และอุปกรณ์โสตทัศนศึกษาทุกชนิด

“ห้องสมุด” มีคำใช้อยู่หลายคำ ในประเทศไทยสมัยก่อนเรียก “หอหนังสือ” เป็นสถานที่สำหรับเก็บรวบรวมหนังสือ เอกสารราชการ ซึ่งประกอบด้วยกฎระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย พระบรมราชโองการ อันได้แก่ เรื่องราชการต่าง ๆ จดหมายโต้ตอบ บันทึกเรื่องราว เป็นต้น ส่วนหนังสือทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระไตรปิฎก และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนานั้น จะมีสถานที่แยกเก็บต่างหาก สถานที่นี้จะสร้างขึ้นภายในวัดเรียกว่า “หอไตร” ปัจจุบันห้องสมุดได้เกิดขึ้นอย่างมากมาย และมีชื่อเรียกที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีการขยายการบริการกว้างขวางเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความพยายามที่จะตั้งชื่อสถานที่นั้นให้เห็นเด่นชัดถึงหน้าที่ของหน่วยงานนั้น จึงมีชื่อเรียกต่างกันไป (ประทีป จรัสรุ่งรวิวิธ 2542 : 10) ดังตัวอย่างเช่น

ใช้คำว่า “ห้องสมุด” เช่น ห้องสมุดโรงเรียนต่าง ๆ ห้องสมุดประชาชน

ใช้คำว่า “หอสมุด” เช่น หอสมุดวิทยาลัยครูต่าง ๆ ในสมัยมีวิทยาลัยครู

ใช้คำว่า “สำนักหอสมุด” เช่น สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ใช้คำว่า “สำนักหอสมุดกลาง” เช่น สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง สำนัก

หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

ใช้คำว่า “สถาบันวิทยบริการ” เช่น สถาบันวิทยบริการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใช้คำว่า “สำนักวิทยบริการ” เช่น สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักวิทยบริการ

และเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และสำนักวิทยบริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่าง ๆ (ณรงค์ ป้อมบุบผา 2530 : 7)

ทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง ข้อเท็จจริง เหตุการณ์ ที่ผ่านกระบวนการประมวลและมีผู้ถ่ายทอดบันทึกไว้ในรูปแบบต่างๆ เช่นหนังสือ วารสารหนังสือพิมพ์ รายงาน โสตทัศนวัสดุ เทป คอมพิวเตอร์ ตลอดจนถ่ายทอดในรูปแบบอื่นๆ เช่น คำพูด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ให้ผู้รับสารสนเทศได้ทราบ ดังนั้นอาจพิจารณาได้เป็น 2 ลักษณะคือเนื้อหาและประมวลผลเพื่อเผยแพร่หรือถ่ายทอด (นงลักษณ์ ไม่น่ายักิจ 2526 : 17-26) “ทรัพยากรสารสนเทศ” มีความหมายแตกต่างกันไปแล้วแต่ที่ใช้ในสถานการณ์ใด นอกจากนี้สารสนเทศยังมีความหมายต่างจาก ข้อมูลและความรู้ ซึ่งข้อมูลหมายถึง สัญญาณที่มนุษย์รับรู้ และนำมาบันทึกในรูปแบบลักษณะ เมื่อถูกนำเสนอเป็นสารไม่ได้เพิ่มพูนความรู้ให้ผู้รับ เพราะ ข้อมูลเป็นสิ่งที่มีความหมายไม่สมบูรณ์ ไม่สามารถตีความได้ ข้อมูลจึงเป็นข้อเท็จจริงหรือสาระต่างๆ เท่านั้น

สรุปได้ว่า บริการห้องสมุด หมายถึง การจัดบริการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ ผู้ใช้บริการในการค้นคว้าหาข้อมูลและเข้าถึงทรัพยากรห้องสมุดได้อย่างสะดวกรวดเร็วและตรงตาม ความต้องการ เป็นที่รวบรวมสรรพวัสดุของห้องสมุด ซึ่งมีทั้งหนังสือ และ สื่อทัศนวัสดุต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์อื่น ๆ ต้นฉบับตัวเขียน สมุดข่อย และอุปกรณ์ทัศนศึกษาทุกชนิด ๆ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ห้องสมุดจัดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวก และสนองความต้องการของ ผู้ใช้บริการห้องสมุดให้สามารถเข้าถึงทรัพยากรห้องสมุดได้อย่างเต็มที่ และให้ผู้ใช้ได้รับประโยชน์ จากการใช้บริการมากที่สุด จัดบริการเพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

2.2 ความสำคัญของการบริการสารสนเทศ

ความสำคัญของการบริการสารสนเทศ เป็นบริการที่เกิดขึ้นควบคู่กับการจัดตั้งห้องสมุด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ทุกประเภทได้เข้าถึงสารสนเทศ และส่งเสริมให้ ผู้ใช้ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้ใช้บริการต้องปรับเปลี่ยนความคิดและทัศนคติจากการใช้บริการจาก การค้นคว้าเพียงอย่างเดียว มาเป็นสามารถสืบค้น เปรียบเทียบ วิเคราะห์ เรียบเรียง ความรู้อย่าง กว้างขวางลึกซึ้ง (นันทา วิทวุฒิสักดิ์ 2545 : 7) เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้ใช้ได้รับสารสนเทศ ที่ถูกต้อง สมบูรณ์ทันสมัยและตรงกับความต้องการของผู้ใช้มากที่สุด แต่ละห้องสมุดจึงต้องหาวิธีการ เครื่องมือเทคโนโลยีที่ทันสมัยและ โทรคมนาคมที่จำเป็น เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจาก การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับงานห้องสมุด ช่วยให้สามารถเข้าถึงสารสนเทศอย่างรวดเร็ว ครบถ้วน และสนองความต้องการได้มากขึ้น ด้วยบริการสารสนเทศเป็นบริการที่ช่วย อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสารสนเทศของผู้ใช้ตามความต้องการ งานบริการสารสนเทศจึง เป็นงานที่ทำทลายความสามารถของบรรณารักษ์เป็นอย่างมาก เนื่องจากความสลับซับซ้อนของ สารสนเทศที่เพิ่มปริมาณมากขึ้นทุกวัน ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและไม่เคยหยุดนิ่งของ เทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการจัดการสารสนเทศ ห้องสมุดแต่ละแห่งจึงมีบริการ สารสนเทศมากมายแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ โครงสร้าง ขอบเขต และหน้าที่ของ ห้องสมุด แต่ควรมีการให้บริการที่หลากหลาย รวดเร็ว บริการอย่างสม่ำเสมอสำหรับผู้ใช้บริการ สารสนเทศจึงมีทั้งแบบให้เปล่าและบริการที่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริการสารสนเทศมีคุณค่าของการบริการสารสนเทศ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในอันที่จะดักดวงประโยชน์จากความรู้ต่าง ๆ สร้างระเบียบแบบแผน เกี่ยวกับงานวิจัย สร้างวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา อีกทั้งยังช่วยในด้านการผลิต เสริมสร้าง การบริการ และทำให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ประเภทการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด

การให้บริการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดจัดแยกเป็นประเภทได้ดังนี้

2.3.1 บริการจ่าย-รับหนังสือ (Circulation Service) บริการจ่าย-รับ หรือบริการให้ยืม (Borrowing Service) หมายถึง การให้ยืมวัสดุสารสนเทศของห้องสมุดบางประเภทที่ห้องสมุดกำหนดไว้ให้ยืมได้ บริการนี้เป็นบริการพื้นฐานที่ห้องสมุดทุกแห่งจัดบริการไว้เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ห้องสมุดที่ต้องการนำหนังสือไปใช้นอกห้องสมุด โดยห้องสมุดจะกำหนดระเบียบการยืมส่งและทำหลักฐานการยืมไว้

2.3.2 บริการหนังสือจองและหนังสือสำรอง (Reserved Book Service) บริการหนังสือจอง คือ บริการที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้ของหนังสือตามที่ตนต้องการไว้ล่วงหน้า เนื่องจากหนังสือมีจำนวนน้อยและถูกยืมออกจากห้องสมุดไปแล้ว ส่วนบริการหนังสือสำรอง คือ หนังสือที่อาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาต่าง ๆ แจ้งให้ทางห้องสมุดจัดสำรองไว้ให้นักศึกษาเรียกใช้ได้โดยจัดบริการในระยะเวลาที่จำกัดให้สั้นกว่าบริการจ่าย-รับตามปกติ ซึ่งมักเป็นหนังสือที่มีจำนวนน้อยแต่มีผู้ใช้เป็นจำนวนมาก

2.3.3 บริการจัดทำดัชนี (Indexing Service) ดัชนีเป็นเครื่องมือช่วยค้นหาค้นหาบทความหรือเรื่องที่ต้องการได้โดยสะดวกและรวดเร็ว เพราะดัชนีจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับชื่อคน ชื่อสถานที่ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง หัวเรื่อง ฯลฯ คำหรือข้อความอื่น ๆ ที่ใช้เป็นกุญแจสำคัญในการค้นหาค้นหาบทความหรือเรื่องนั้น ๆ

2.3.4 บริการแนะนำการอ่าน (Readers Advisory Service) บริการแนะนำการอ่าน เป็นบริการที่ห้องสมุดจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการอ่าน และปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่ผู้ใช้ห้องสมุด เป็นการช่วยเหลือผู้ใช้ห้องสมุดที่มีปัญหาในการอ่าน เช่น เลือกหนังสืออ่านไม่ได้ตามความต้องการหรือเหมาะสม เลือกหนังสือไม่ถูก เป็นต้น การแนะนำการอ่านนี้อาจจะกระทำแก่ผู้ใช้เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม โดยทางห้องสมุดจะต้องทราบความสนใจ ความต้องการ รสนิยม และความสามารถในการอ่านของผู้ใช้ในบางกรณีห้องสมุดอาจจะต้องทราบถึงสภาพจิตใจ ร่างกาย และอารมณ์อีกด้วย ในการให้บริการนี้ห้องสมุดอาจจะรวบรวมชื่อหนังสือที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น รายชื่อหนังสือที่จัดทำขึ้นควรจะเรียงลำดับจากหนังสือที่อ่านเข้าใจง่ายที่สุดไปหาหนังสือที่อ่านเข้าใจยากขึ้นตามลำดับ นอกจากนี้ห้องสมุดยังอาจจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่านได้อีกหลายวิธี เช่น การเล่าเรื่องจากหนังสือ การวิจารณ์หนังสือ การจัดอภิปรายและการสนทนาเรื่องหนังสือ เป็นต้น

2.3.5 บริการยืมระหว่างห้องสมุด (Inter-Library Loan) เป็นบริการที่ห้องสมุดขอยืมหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และวัสดุสารสนเทศซึ่งไม่มีอยู่ในห้องสมุดของตนจากห้องสมุดอื่นที่มี ซึ่ง

เป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างห้องสมุดต่างสถาบัน หรือผู้ใช้ห้องสมุดแห่งหนึ่ง นับเป็นบริการที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ให้มีโอกาสใช้สารสนเทศที่กว้างขวางขึ้น เพราะห้องสมุดเพียงแห่งเดียวไม่สามารถจะจัดหาและรวบรวมสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ได้สมบูรณ์ครบถ้วน

2.3.6 บริการบรรณานุกรม (Bibliographical Service) ได้แก่ การรวบรวมรายชื่อหนังสือและสารสนเทศ วัสดุการอ่านอื่น ๆ อย่างมีแบบแผน ตามประเภทของวัสดุสารสนเทศนั้น ๆ ด้วยการให้รายละเอียดแต่ละเรื่องเกี่ยวกับชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์ ปีที่พิมพ์ เลขหน้า รวมทั้งอาจมีบรรณนิทัศน์สังเขปหรือสาระสังเขปตามความเหมาะสมหรือความจำเป็นในการใช้ การบริการด้านบรรณานุกรม อาจจัดทำได้หลายวิธี เช่น การทำบรรณานุกรมเฉพาะสาขาวิชา เพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นหาสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชาที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว บริการช่วยค้นหารายละเอียดทางบรรณานุกรมในการเขียนบทนิพนธ์ ซึ่งผู้เขียนบทนิพนธ์จำเป็นต้องใช้เขียนเชิงอรรถและบรรณานุกรมเพื่อประกอบการค้นคว้า

2.3.7 บริการสอนวิธีใช้ห้องสมุด (Library Instruction Service) คือบริการที่ห้องสมุดจัดสอนให้ผู้ใช้บริการรู้จักใช้ห้องสมุด ทรัพยากรห้องสมุด และบริการต่างๆ ของห้องสมุด เพื่อให้ผู้ใช้คุ้นเคยและรู้จักใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้ การสอนการใช้ห้องสมุดอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ การสอนอย่างเป็นทางการ และการสอนอย่างไม่เป็นทางการ การสอนอย่างเป็นทางการอาจจัดได้ด้วยการปฐมนิเทศ (Orientation) และการสอน (Instruction) ส่วนการสอนอย่างไม่เป็นทางการอาจทำได้หลายวิธี เช่น ทำเอกสารประชาสัมพันธ์งานห้องสมุด จัดนิทรรศการ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และจัดทำคู่มือแนะนำห้องสมุด เป็นต้น

2.3.8 บริการถ่ายเอกสาร (Photocopying Service) เป็นบริการที่จำเป็นสำหรับผู้ใช้ห้องสมุด เพราะช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ห้องสมุดที่ต้องการอย่างรวดเร็ว ช่วยประหยัดเวลาในการคัดลอกในกรณีที่ไม่สามารถนำหนังสือออกนอกห้องสมุดได้ อีกทั้งช่วยลดความสูญเสียของห้องสมุดอันเนื่องมาจากผู้ขโมยหรือกรีดสิ่งพิมพ์ นอกจากนี้การถ่ายเอกสารสามารถให้รายละเอียดต่าง ๆ ได้เกือบครบถ้วนเช่นเดียวกับต้นฉบับเดิม

2.3.9 บริการอ้างอิงและสารสนเทศ (Reference and Information Service) เป็นบริการที่ห้องสมุดจัดเพื่อให้คำตอบในเรื่องทั่วไป และช่วยเหลือการค้นคว้าเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม รวมทั้งมีระบบการจัดเก็บและการรวบรวมข่าวสารความรู้ต่าง ๆ ตลอดจนจัดหาคู่มือที่อำนวยความสะดวกที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ห้องสมุด

2.3.10 บริการจัดทำสาระสังเขป (Abstracting Service) สาระสังเขป คือ การสรุปเรื่องราวของหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือวัสดุสารสนเทศต่าง ๆ อย่างย่อ ประกอบรายละเอียดทางบรรณานุกรมซึ่งแบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่

2.3.10.1 สารสังเขปประเภทบรรยายหรือบอกเล่า (Descriptive or Indicative Abstracts) คือ บอกให้ทราบว่าสิ่งพิมพ์นั้นมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องใดบ้าง

2.3.10.2 สารสังเขปประเภทให้ความรู้ (Information Abstracts) เป็นการสรุปเนื้อหาหรือบอกจุดเด่นของเรื่อง

2.3.11 บริการจัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุด (Handbook or Guide to the Library) เป็นบริการที่ห้องสมุดจัดทำขึ้นเพื่อแจ้งให้ผู้ใช้บริการได้ทราบกฎระเบียบต่าง ๆ ของห้องสมุด และวิธีการใช้ห้องสมุด เช่น เวลาทำงานของห้องสมุด วิธีใช้บัตรรายการ เป็นต้น คู่มือการใช้ห้องสมุดอาจจัดทำเป็นรูปเล่มในลักษณะของหนังสือ หรือจุลสาร หรือแผ่นพับ ก็ได้ตามความเหมาะสม (นันทา วิทวุฒิสักดิ์ 2540 : 15-18)

2.3.12 บริการข่าวสารทันสมัย (Current Awareness Service) เป็นบริการที่จะช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดได้ทราบข้อเท็จจริง ข่าวสาร หรือความก้าวหน้าใหม่ๆ ในวิชาที่เกี่ยวข้องให้เร็วที่สุด มีวิธีการดังนี้ คือ

2.3.12.1 ถ่ายสำเนาสารบัญเรื่องในวารสารเล่มใหม่ที่สุดที่ห้องสมุดได้รับเผยแพร่แก่ผู้ใช้ หรืออาจแปลชื่อบทความให้เป็นภาษาที่ผู้ใช้จะเข้าใจง่ายขึ้น หรืออาจรวมหน้าสารบัญของวารสารในสาขาวิชาเดียวกันเผยแพร่ไปด้วยกัน หรืออาจแยกออกตามหัวข้อย่อย ๆ

2.3.12.2 แจกจ่ายรายการสิ่งพิมพ์ใหม่ๆ ที่ได้รับประจำวันให้ผู้สนใจทราบ ในประเทศที่พัฒนาแล้วใช้คอมพิวเตอร์จัดทำเพื่อความรวดเร็ว

2.3.12.3 หมุนเวียนวารสารเล่มใหม่ให้ผู้ใช้จัดส่งต่อ ๆ กันไปตามรายชื่อผู้ใช้ ซึ่งจะมีอยู่ในแผ่นป้ายติดไว้ที่หน้าปกวารสาร ผู้ที่อ่านแล้วจะขีดชื่อของตนออกและส่งต่อไปตามกำหนดเวลา

2.3.12.4 ออกสิ่งพิมพ์โดยสม่ำเสมอ เสนอรายชื่อสิ่งพิมพ์ใหม่ ๆ เป็นประจำพร้อมกับรายงานข่าวหรือความเคลื่อนไหวอื่น ๆ ของห้องสมุด

บริการข่าวสารทันสมัยนี้มีในห้องสมุดเฉพาะและห้องสมุดภาควิชาของมหาวิทยาลัยบางแห่ง

2.3.13 บริการข่าวสารเลือกคัดเพื่อเผยแพร่ (Selective Dissemination of Information, S.D.I.) เป็นการเลือกคัดข่าวสารเฉพาะเรื่องสำหรับให้บริการเฉพาะบุคคล ในประเทศที่พัฒนาแล้วจะใช้คอมพิวเตอร์ในการให้บริการนี้ เป็นบริการของห้องสมุดเฉพาะและห้องสมุดมหาวิทยาลัยบางแห่ง

2.3.14 บริการความรู้แก่ชุมชน ห้องสมุดที่มีห้องประชุม เช่น ห้องสมุดประชาชน หอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย อาจจัดปาฐกถา อภิปราย ได้วาทิ ฉายภาพยนตร์สารคดีให้ประชาชนเข้าฟังหรือชมเป็นการเพิ่มพูนความรู้ (สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ 2542 : 7-9)

2.4 องค์ประกอบของการบริการทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด

องค์ประกอบของการบริการทรัพยากรสารสนเทศ การบริการทรัพยากรสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีการดำเนินงานที่เป็นระบบโดยมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ สถาบันบริการทรัพยากรสารสนเทศผู้ใช้สารสนเทศ และผู้ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ ดังรายละเอียดสรุปได้ต่อไปนี้ (สุวรรณ อภัยวงศ์ 2542 : 39-50)

2.4.1 ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ

ประเภทของสารสนเทศแบ่งออกตามแหล่งเผยแพร่ (Sources) ได้เป็น 4 ประเภทดังนี้

2.4.1.1 แหล่งปฐมภูมิ หมายถึง แหล่งที่เผยแพร่ความรู้เป็นครั้งแรก เช่น รายงานการวิจัย

2.4.1.2 แหล่งทุติยภูมิ หมายถึง แหล่งที่เป็นคู่มือ นำผู้ใช้ไปยังแหล่งปฐมภูมิ เช่น บทความที่แปล หรือวิจารณ์

2.4.1.3 แหล่งตติยภูมิ หมายถึง แหล่งที่ทำหน้าที่ชี้นำผู้ใช้ไปยังแหล่งปฐมภูมิและแหล่งทุติยภูมิ ได้แก่ นามานุกรม บรรณานุกรม

2.4.1.4 แหล่งที่ไม่ใช่เอกสาร แหล่งนี้เป็นแหล่งก่อให้เกิดแหล่งปฐมภูมิ เพราะมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ แหล่งที่เป็นทางการ ได้แก่ องค์การวิจัย องค์การวิชาชีพ แหล่งที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ การสนทนากับเพื่อนร่วมงาน การสนทนาหรือปรึกษากัน ในการประชุมวิชาการ เป็นต้น

2.4.2 สถาบันบริการทรัพยากรสารสนเทศ

สถาบันบริการทรัพยากรสารสนเทศแบ่งออกเป็นห้องสมุดและแหล่งสารสนเทศอื่น ๆ ดังนี้

2.4.2.1 ห้องสมุด ซึ่งปัจจุบันมีการเรียกชื่อห้องสมุดต่าง ๆ เช่น หอสมุด หอสมุดกลาง สำนักวิทยบริการ ศูนย์วิทยบริการ สำนักบรรณสารการพัฒนา ศูนย์สารสนเทศ ศูนย์เอกสาร ฯลฯ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของอาคาร สถานที่ การบริการ งบประมาณ วัสดุ บุคลากร

2.4.2.2 แหล่งทรัพยากรสารสนเทศอื่น ๆ นอกเหนือจากห้องสมุด ได้แก่ ศูนย์เอกสารหรือศูนย์สารสนเทศ ศูนย์วิเคราะห์สารสนเทศ ศูนย์ประมวลและแจกแจงสารสนเทศ ศูนย์แนะแหล่งสารสนเทศ หอจดหมายเหตุและสถาบันบริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์ เป็นต้น

2.4.3 ผู้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศ

ผู้ใช้บริการทรัพยากรสารสนเทศ เป็นผู้ที่มาติดต่อขอความช่วยเหลือจากผู้ให้บริการ แบ่งประเภทผู้ใช้ ออกได้หลายๆ แบบขึ้นอยู่กับลักษณะการจำแนกบริการ

2.4.4 ผู้ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ

ผู้ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ให้บริการสารสนเทศ ซึ่งมีความสำคัญมีหน้าที่และบทบาทมากในการดำเนินงาน มีชื่อเรียกต่างๆ กัน เช่น บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา ผู้เชี่ยวชาญการแนะแหล่งสารสนเทศ นักจดหมายเหตุและนายหน้าค้าสารสนเทศ เป็นต้น

3. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

3.1 ประวัติความเป็นมา

สำนักวิทยบริการ เดิมชื่อ หอสมุด วิทยาลัยครูสวนดุสิตซึ่งเริ่มมีรูปแบบของห้องสมุดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2477 โดยจัดหนังสือไว้เป็นมุมหนึ่งในห้องพักรู ปี พ.ศ. 2501 ได้ขยายพื้นที่เป็น 1 ห้องเรียน ปี พ.ศ. 2506 เริ่มมีการจัดหมวดหมู่หนังสือในระบบ D.C. ปี พ.ศ. 2522 ย้ายมาอยู่อาคารหอสมุดปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2539 เริ่มการจัดหมวดหมู่หนังสือระบบ L.C. และจัดซื้อระบบห้องสมุดอัตโนมัติ VTLS มาใช้ในการดำเนินงานห้องสมุด และเปิดบริการสืบค้น บัตรรายการออนไลน์ OPAC (Online Public Access Catalog) ผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ปี พ.ศ. 2540 จัดให้มีบริการอินเทอร์เน็ต และเนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตได้ขยายศูนย์การศึกษานอกสถาบันออกไปอย่างรวดเร็วและเป็นจำนวนมากตามนโยบายของสถาบัน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนในระดับอุดมศึกษามากขึ้น ในปีการศึกษา 2541 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตมีศูนย์การศึกษานอกสถาบัน 8 แห่ง ปีการศึกษา 2542 ขยายเพิ่มเป็น 11 แห่ง และในปีการศึกษา 2543 ได้ขยายเป็น 16 แห่ง ซึ่งศูนย์การศึกษานอกสถาบันแต่ละแห่งมีนักศึกษาเท่าๆ กับสถาบันราชภัฏ ทั่วไป ศูนย์การศึกษานอกสถาบัน เหล่านี้มีความต้องการทรัพยากรสารสนเทศเหมือนสถาบันส่วนกลางทั้งปริมาณและคุณภาพทำให้สำนักวิทยบริการซึ่งมีหน้าที่จัดเตรียมทรัพยากรต่างๆ ทำหน้าที่เสมือนมีห้องสมุดระดับอุดมศึกษาอยู่ในความดูแลถึง 16 แห่งพร้อมกัน ผลก็คือ หนังสือ สื่อสารสนเทศต่างๆ ถูกจัดเตรียมล่าช้ากว่าความต้องการของนักศึกษาที่จะใช้จึงทำให้ดูเหมือนทรัพยากรที่มีอยู่ไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย ซึ่งการจัดเตรียมทรัพยากรมีความรวดเร็วไม่ทันกับการขยายตัวของนักศึกษาความเป็นไปได้ก็คือ การจัดเตรียมฐานข้อมูลสำเร็จรูปในสาขาต่างๆ ที่เปิดสอนรวมถึงสภาพวิทยาการในสาขาอื่นๆ ที่นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาจำเป็นต้องใช้ทั้งในรูปแบบของบทคัดย่อ และเต็มรูปแบบ (Full Text) มาบริการก็จะช่วยลดเวลาในการจัดเตรียมสื่อสารสนเทศได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้วิธีใช้งานในการค้นคว้าก็จะต้องสะดวกรวดเร็วและสามารถใช้ได้พร้อมกันมากในช่วงเวลาเดียวกันและในสถานที่ แตกต่างกัน นั้นหมายความว่าทรัพยากรที่มีอยู่จะไม่ถูกจำกัดเรื่องจำนวนคนใช้ เวลาที่ใช้ และสถานที่ในการใช้ อีกต่อไป เทคโนโลยีที่จะตอบสนองปัญหาทรัพยากรในรูปแบบนี้ได้จึงน่าจะเป็นห้องสมุดเสมือนจริง (Virtual Library) (ชัยชนะ โพธิวาระ 2543 : 84) ซึ่ง

ห้องสมุดเสมือนจริงเป็นการประยุกต์เทคโนโลยี Interactive ของ Virtual Reality มาใช้กับห้องสมุด จึงเสมือนหนึ่งการจำลองหรือการทำทุกอย่างที่มีอยู่ในห้องสมุดเข้าไปใส่ไว้ในคอมพิวเตอร์ ผู้ใช้สามารถใช้คอมพิวเตอร์โดยใช้ปลายนิ้วมือสัมผัสเป็นพิมพ์ในการค้นหาข้อมูล ใช้เมาส์ชี้เป้าหมายที่ต้องการค้นในการค้นหาข้อมูลต่างๆ ที่อยู่ในคอมพิวเตอร์เปิดค้นหาที่ละชุด เสมือนการเปิดตู้บัตรรายการในลิ้นชักบัตรเปิดหาเอกสารโดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ช่วยค้นหา ข้อมูลต่างๆ จากหนังสือหรือเอกสารที่บรรจุลงในคอมพิวเตอร์เหมือนกับกำลังเปิดตัวเล่มหนังสือหรือวารสารจากตัวเล่มจริงเข้าไปสัมผัสกับสิ่งที่ปรากฏอยู่ตรงหน้า และเสมือนการเข้าไปมีส่วนร่วมกับภาพที่ปรากฏนั้นจริงๆ ดูเหมือนจะคิดว่าห้องสมุดจริง (สุกัญญา มกุฎอรุณี 2542 : 51-52) ดังนั้นในปี พ.ศ. 2543 สำนักวิทยบริการได้จัดหาเทคโนโลยีสารสนเทศมาจัดดำเนินงานเพื่อให้บริการ Virtual Library ณ อาคารสำนักวิทยบริการหลังใหม่ซึ่งต่อเชื่อมกับอาคารเดิม การบริหารงานของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต แบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย

- 1) ฝ่ายอำนวยการสำนักงาน
- 2) ฝ่ายห้องสมุด
- 3) ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 4) ฝ่ายห้องสมุดเสมือน

ขอบข่ายของการจัดบริการด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) บริการสืบค้นรายการหนังสือ และบทความจากวารสาร ผ่าน OPAC
- 2) บริการ ยืม - คืน หนังสือ

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตเป็นหน่วยงานที่ให้บริการด้านข้อมูลสารสนเทศกับอาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และบุคคลทั่วไปที่ประสงค์เข้ามาสืบค้นและศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง สำนักวิทยบริการได้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการองค์ความรู้ และการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการศึกษา และได้มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนการให้บริการให้เป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้บริการตลอดเวลา พัฒนาการของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น เกิดจากการรวมตัวของ 2 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักวิทยบริการ และศูนย์คอมพิวเตอร์ ในปี พ.ศ. 2547 ตามโครงสร้างใหม่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทั้งนี้เพื่อให้มีการรวมงานบริการที่ทำหน้าที่คล้ายกันเข้าด้วยกัน นำมาสู่การใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ทรัพยากรสารสนเทศของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต อาจแบ่งตามลักษณะของทรัพยากรออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารอ้างอิง ผลงานวิชาการของอาจารย์สถาบันราชภัฏ หนังสือพิมพ์ เอกสารการอบรมสัมมนา กฤตภาค วารสาร
2. สื่อโสตทัศน์ ได้แก่ เทปวีดิทัศน์ เทปบันทึกเสียง ซีดี วีซีดี ซีดีรอม
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย

3.1 ฐานข้อมูลระบบห้องสมุดอัตโนมัติ วิถีเทคแอลเอส (VTLS : Verginia Tech Library System) VTLS เป็น โปรแกรมที่ใช้ได้ทั้งเครื่องเมนเฟรม มินิ และ ไมโครคอมพิวเตอร์ ระบบงานหลักของ โปรแกรม VTLS ประกอบด้วย 6 ระบบงาน ดังนี้

1) ระบบพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด (Acquisition Module) เป็นระบบที่ใช้จัดหาจัดซื้อสิ่งพิมพ์หนังสือและ โสตทัศน์วัสดุ และจัดทำบัญชีรายการสั่งซื้อ ประกอบด้วยระบบการสั่งซื้อ การทวง การจ่ายเงินและข้อมูลทางบรรณานุกรมสามารถเชื่อมโยงไปยังระบบงานการสืบค้นสารสนเทศแบบออนไลน์ได้ด้วย พร้อมบอกสถานภาพ เช่น อยู่ในระหว่างดำเนินการสั่งซื้อ หรือยกเลิกการสั่งซื้อ

2) ระบบงานวิเคราะห์และจัดทำรายการ (Cataloging Module) ใช้ในงานวิเคราะห์และทำรายการหนังสือพิมพ์ และ โสตทัศน์วัสดุ และสามารถรับข้อมูลจากหน่วยงานบรรณานุกรมต่างๆ เช่น OCLC, RLIN, WLN และ Biblio File เป็นต้น ใช้สร้างแก้ไขและลบข้อมูล พร้อมอำนวยความสะดวกในการตรวจสอบการลงรายการของผู้แต่ง ที่เป็นนิติ และหัวเรื่องให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงการลงรายการ โปรแกรมสามารถแก้ไขข้อมูลในทุกรายการ โดยอัตโนมัติ เมื่อมีการแก้ไขหัวเรื่อง เพิ่มข้อมูลจะเปลี่ยนตามจุด พร้อมบอกสถานภาพ เช่น หาย, เย็บเล่ม, หรือกำลังสั่งซื้อ เป็นต้น พร้อมสร้างรายการ โยง ดูที่ (See) และดูเพิ่มเติมที่ (See also)

3) ระบบงานยืม-คืน (Circulation Module) ครอบคลุมทุกขั้นตอนของการดำเนินงานยืม-คืน เช่น การยืมและรับคืน การขอยืมต่อ การทวง การจอง และการคิดค่าปรับ เป็นต้น

4) ระบบควบคุมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง (Serial Control Module) เริ่มตั้งแต่การบอกรับวารสารหนังสือพิมพ์ และ วัสดุย่อยส่วน เป็นต้น มีระบบตรวจสอบสถานะของวารสาร แต่ละชื่อ ควบคุมการบอกรับวารสาร การยกเลิกวารสาร ระบบตรวจสอบการสั่งซื้อ และการทวงถาม

5) ระบบงานการสืบค้นสารสนเทศออนไลน์ (OPAC Module) เป็นระบบที่ใช้ในการสืบค้นสารสนเทศ การสืบค้นสามารถค้นโดยใช้เมนูหรือคำสั่ง สามารถค้นได้จากชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง หัวเรื่อง คำสำคัญ แบบตรรกบูลีน เลขมาตรฐานประจำหนังสือ (ISBN) เลขมาตรฐานประจำวารสาร (ISSN) และชื่อชุด เป็นต้น การสืบค้นข้อมูลที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กันจะมีรายการโยงดูที่ (See) และดูเพิ่มเติมที่ (See Also) เพื่อให้ผู้ใช้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

6) VTLS WEB GATEWAY ใช้สำหรับสืบค้นข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายนอกจากนี้ ยังมีระบบงานย่อยๆ ดังนี้คือ การจัดทำรายงานสถิติ (Reporting and Collection Management) สถานภาพของห้องสมุด (Status Monitoring) การควบคุมการสำรองหนังสือ การควบคุมรายการหลัก (Authority Control) คำนีวารสาร การยืมระหว่างห้องสมุด เป็นต้น

3.2 ฐานข้อมูลสำเร็จรูป ซีดีรอม ประกอบด้วย

- 1) ฐานข้อมูล ABI/Inform Full Text เป็นบทความจากวารสาร ทางด้านบริหารธุรกิจ และการจัดการทั่วโลก ตั้งแต่ 1986 - ปัจจุบัน มีเนื้อหาทางด้านบัญชี การจัดการ เศรษฐศาสตร์ การเงิน กฎหมาย การตลาด การโฆษณา
- 2) ฐานข้อมูล CAB Abstracts เป็นฐานข้อมูลในรูปแบบสาระสังเขป ให้ข้อมูลทางด้าน สาขาเทคโนโลยีอาหาร คหกรรมศาสตร์
- 3) ฐานข้อมูล DAO (Dissertation Abstract Online) เป็นฐานข้อมูลครอบคลุมวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท และเอก เริ่มจากปี 1861-ปัจจุบัน จากมหาวิทยาลัยประเทศ แดบอเมริกาเหนือ ยุโรป และแอฟริกา กว่า 1,400,000 ชื่อเรื่อง และมีรายละเอียดของสารสนเทศในรูปแบบของบรรณานุกรม และสาระสังเขป (Index and Abstract) มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสื่อสาร การศึกษา ภาษา วรรณคดี ปรัชญา ศาสนา จิตวิทยา ฯลฯ
- 4) ฐานข้อมูล Emerald เป็นฐานข้อมูลในรูปแบบสาระสังเขปให้ข้อมูลทางด้านการบริหารและการจัดการ วิทยาการจัดการ บริหารธุรกิจ เป็นต้น
- 5) ฐานข้อมูล Gale Online Databases เป็นฐานข้อมูลในรูปแบบสาระสังเขปครอบคลุมเนื้อหาทางด้านมนุษยวิทยา และคอมพิวเตอร์
- 6) ฐานข้อมูล H.W. Wilson เป็นฐานข้อมูลที่มีทั้งบทคัดย่อ บทความเต็มของวารสารครอบคลุมเนื้อหาทางด้าน การบริหารการศึกษา เช่น การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ การพัฒนาระบบการเรียนการสอน การศึกษาพิเศษ ภาษาและภาษาศาสตร์ เป็นต้น รวมถึงเนื้อหาทางด้านวิทยาศาสตร์ เช่น อวกาศ ฟิสิกส์ ชีววิทยา เคมี วิทยาศาสตร์โลก สิ่งแวดล้อม อาหาร โภชนาการ เวชภัณฑ์ คณิตศาสตร์ เป็นต้น
- 7) ฐานข้อมูล Springer Link เป็นฐานข้อมูลในรูปแบบสาระสังเขปครอบคลุมเนื้อหาทางด้านวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ คณิตศาสตร์ กฎหมาย เศรษฐศาสตร์
- 8) ฐานข้อมูลหนังสือ และรายชื่วารสาร (Book & Serial) เป็นบริการสืบค้น บัตรรายการ หนังสือวารสาร และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ในสำนักวิทยบริการ ผ่านระบบเครือข่าย (Online OPAC) ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จากฐานข้อมูลหนังสือ และรายชื่วารสารกับฐานข้อมูล

บทความจากวารสารซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่สำนักวิทยบริการจัดทำขึ้น เพื่อใช้สำหรับค้นหารายการหนังสือ และวารสาร กับใช้ค้นหาบทความจากวารสารที่สำนักวิทยบริการมีให้บริการ

9) ฐานข้อมูลมัลติมีเดีย (Non – Printed Media) เป็นบริการสืบค้นหารายการเทป วิทยุทัศน์ เทปเสียง ซีดี ซีดี – รมม วีซีดี ที่สำนักวิทยบริการมีให้บริการ

10) ฐานข้อมูลกฤตภาค (Clippings) เป็นการจัดระบบสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยคัดสรรสารสนเทศจากหนังสือพิมพ์ วารสาร และสื่อสิ่งพิมพ์ โดยเชื่อมโยงข้อมูลที่เป็นสื่อประสมเข้ากับระบบจัดการฐานข้อมูล แบ่งเป็นหัวข้อต่างๆ เช่น พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การเมือง การศึกษา เป็นต้น

11) ฐานข้อมูลโปรแกรมประยุกต์เพื่อการเรียนการสอน Blackboard เป็นฐานข้อมูลบทเรียนและการสอน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต โดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

12) ฐานข้อมูล I-Knowledge เป็นฐานข้อมูลทางด้านหนังสือผลงานทางวิชาการของอาจารย์สถาบันราชภัฏ และหนังสือที่เป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

13) ฐานข้อมูล NET g เป็นโปรแกรมประยุกต์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเป็นการสอนผ่านสื่อ Multimedia ทั้งภาพและเสียง ครอบคลุมเนื้อหาด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ อันประกอบด้วย อุปกรณ์ โปรแกรม ระบบปฏิบัติการ โปรแกรมประยุกต์ เป็นต้น

3.2 โครงสร้างการบริหารห้องสมุด

โครงสร้างการบริหารงาน หน่วยงานภายในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ภาพที่ 2 โครงสร้างการบริหารภายในห้องสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

3.3 การให้บริการของห้องสมุด

3.3.1 กลุ่มงานเลขานุการและธุรการ กลุ่มงานเลขานุการและธุรการเป็นกลุ่มงานหลักของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำหน้าที่ประสานงานการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก รวบรวมจัดเก็บข้อมูล และประเมินผล รวมทั้งอำนวยความสะดวก เพื่อให้การดำเนินงานของตามภารกิจของสำนักวิทยบริการฯ เป็นไปได้ด้วยดี และมีความต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนางาน และบริการต่าง ๆ ที่ดีขึ้น โดยกลุ่มงานเลขานุการและธุรการนั้นประกอบด้วยงานต่าง ๆ ดังนี้

งานเลขานุการ คือ งานวิเคราะห์ ประสานงาน ติดตามงาน ประเมินผล และสนับสนุนการทำงานของทุกฝ่ายในสำนักวิทยบริการฯ ให้ดำเนินงานไปด้วยความเรียบร้อย รับผิดชอบเรื่องการนัดหมายการประชุมของผู้บริหาร จัดเตรียมข้อมูลในการประชุม

งานสารบรรณ และ งานธุรการ คืองานลงบันทึก รับ-ส่งเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ พิมพ์บันทึกข้อความจดหมายเวียนต่างๆ รวมทั้งงานสนับสนุนการทำงานของกลุ่มงานต่างๆ งานพัสดุ ประกอบด้วย งานจัดซื้อ-จัดจ้างวัสดุ-ครุภัณฑ์ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ

งานนโยบายและแผน คือ งานจัดทำ ประสานงานในการจัดทำแผนปฏิบัติงาน แผนการใช้เงิน โครงการ รวมทั้งติดตามประเมินแผนงานและงบประมาณของสำนักวิทยบริการฯ เพื่อจัดทำรายงานสรุปจัดส่งกองนโยบายและแผน

งานการเงิน คือ งานจัดทำรายงานทางการเงินของสำนักฯ สรุปรายการพร้อมทั้งแสดงรายการรับ-จ่ายในแต่ละเดือน รวมถึงการตรวจสอบกับรายงานทางการเงินของสำนักวิทยบริการฯ จากฝ่ายการเงิน

งานบุคคล คือ การดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของสำนักฯ โดยมีการดำเนินงานร่วมกับกองการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัย ในการดูแลสถิติการปฏิบัติงานและการจัดอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรของสำนักวิทยบริการฯ

งานประชาสัมพันธ์ คือ งานประชาสัมพันธ์อย่างเต็มรูปแบบใน การดำเนินงานต่างๆของสำนักฯ เป็นการสร้างภาพลักษณ์และเผยแพร่ข่าวสารของศูนย์การศึกษา ไปยังหน่วยงานภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยอีกด้วย

งานลิขสิทธิ์ คือ การดูแลผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับลิขสิทธิ์งานต่างๆ ที่สำนักวิทยบริการฯ ผลิตขึ้น ทั้งงานเขียน ผลงานวิชาการ งานทางด้าน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ งานสื่อโสตทัศน

งานบริการบริการ ประกอบด้วย

งานบริการตอบคำถามการใช้งานบริการสารสนเทศของมหาวิทยาลัย

งานบริการ Vprint

ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ประกอบด้วย การให้บริการจองห้องปฏิบัติการสำหรับการเรียนการสอน การให้บริการห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์สำหรับนักศึกษาเพื่อฝึกทักษะนอกเวลาเรียน นอกจากนี้ยังมีการรวบรวมข้อมูลการให้บริการต่างๆ จัดทำเป็นสถิติเพื่อเป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการปรับปรุงห้องปฏิบัติการ ในส่วนของ บริการห้องประชุม

การให้บริการจองห้องประชุม และอาหารว่าง สำหรับให้บริการหน่วยงานทั้งภายในและนอกมหาวิทยาลัย

บริการรักษาความปลอดภัย คือ งานดูแลความเรียบร้อยทางด้านทรัพย์สินของสำนักวิทยบริการฯ

3.3.2 กลุ่มงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ทำหน้าที่จัดหา คัดเลือก วิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ ให้บริการยืม-คืนหนังสือ บริการหนังสือจอง บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า บริการสืบค้นฐานข้อมูลหนังสือ/ ซีดีรอม/วารสารอิเล็กทรอนิกส์ บริการแนะนำการใช้และนำชมห้องสมุด บริการรวบรวมบรรณานุกรม จัดแสดงหนังสือใหม่ ดูแลความเรียบร้อยของชั้นหนังสือ เตรียมหนังสือใหม่ก่อนให้บริการ ตรวจสอบหนังสือที่มีสภาพชำรุดและจัดส่งไปบำรุงรักษาหนังสือให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ โดยมีภาระงานหลักดังนี้

งานจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ทำหน้าที่สรรหาและคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศให้เพียงพอสำหรับให้บริการในมหาวิทยาลัย และศูนย์การศึกษา เพื่อสอดคล้องกับแผนการเรียนการสอน การศึกษาค้นคว้าวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

งานวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ วิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาเดียวกันจะอยู่ในหมวดวิชาเดียวกัน หรือหนังสือที่มีเนื้อเรื่องคล้ายคลึงกันจะอยู่ใกล้กัน ทำให้ผู้ใช้มีโอกาสเลือกหนังสือที่ต้องการได้หลายเล่ม มีโอกาสเปรียบเทียบหนังสือเรื่องที่ต้องการค้นคว้าระหว่างผู้แต่งแต่ละคน และช่วยให้ผู้อ่านสามารถได้รับความรู้ในเนื้อหาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

งานอนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศ ซ่อมบำรุงรักษาหนังสือใหม่และเก่า เข้าเล่มวารสารหนังสือพิมพ์ บริการเข้าเล่มเอกสารของมหาวิทยาลัยและหน่วยงานต่าง ๆ

งานบริการยืม - คืน ให้บริการยืม - คืน ทรัพยากรสารสนเทศ โดยระบบห้องสมุดอัตโนมัติ VTLS ต่ออายุสมาชิก รับสมัครสมาชิกใหม่ ทวงถามการคืนทรัพยากรสารสนเทศ แนะนำแหล่งสารสนเทศให้แก่ผู้ใช้บริการ

งานวารสารสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง แสวงหา คัดเลือก วารสารอิเล็กทรอนิกส์ จัดทำดัชนีวารสารฤดูกาล สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆที่มีความสอดคล้องกับการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยฯ

งานจัดเรียงหนังสือขึ้นชั้น จัดเรียงหนังสือขึ้นชั้นตามเลขเรียกหนังสือ คือหมวด A – Z โดยจัดเก็บหนังสือจากจุดต่างๆ ภายในสำนักวิทยบริการฯ นำมาแยกประเภทหนังสือตามหมวดหมู่ มีการตรวจสอบความถูกต้อง และความเรียบร้อยในการจัดเรียงหนังสือขึ้นชั้น พร้อมตรวจสอบสภาพหนังสือ และคัดเลือกหนังสือที่ชำรุดส่งงานอนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศเพื่อซ่อมแซม

งานบริการห้องผลงานวิชาการ ให้บริการผลงานทางวิชาการ เช่น งานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ ซึ่งเป็นผลงานของอาจารย์ และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนคูสิตและมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เพื่อประกอบการศึกษาค้นคว้าและประกอบการเขียนผลงานทางวิชาการของคณาจารย์

งานบริการศูนย์การศึกษา ประสานงานกับศูนย์การศึกษา คู่มือจัดการโดยให้คำปรึกษา เช่น การให้บริการยืม - คืน การจัดเรียงหนังสือขึ้นชั้น การสืบค้นข้อมูล และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

3.3.3 กลุ่มงานผลิตและพัฒนาวัสดุมีเดีย ให้บริการในรูปแบบสื่อโสตทัศนวัสดุ ได้แก่ เทปเสียง ซีดีรอม วีซีดี และซีดี ให้บริการสื่อโสตทัศนอุปกรณ์ ผลิตสื่อมัลติมีเดีย ผลิตสื่อวีดิทัศน์ สื่อเสียง ผลิตงานกราฟิกและภาพนิ่ง ผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีจุดมุ่งหมายในการผลิตเพื่อนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนและสื่อประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ให้คำปรึกษาฝึกอบรม ทำวิจัยเกี่ยวกับสื่อ และการจัดการองค์ความรู้ และให้บริการสำเนาสื่อโสตทัศนเพื่อการศึกษ และให้บริการห้องปฏิบัติการในการผลิตสื่อ แก่นักศึกษา อาจารย์และบุคคลทั่วไป

งานบริการสื่อ งานบริการสื่อ ประกอบด้วย 2 หน่วยงานย่อย ได้แก่ งานบริการโสตทัศนวัสดุ และงานบริการโสตทัศนอุปกรณ์ งานบริการโสตทัศนวัสดุ หมายถึงงานให้บริการจัดหา และให้บริการ ยืม-คืนสื่อการเรียนการสอน เช่น วีดิทัศน์ วีซีดี ซีดีรอม ซีดี และเทปคาสเซ็ท สำเนาสื่อโสตทัศนวัสดุ งานบริการโสตทัศนอุปกรณ์ ได้แก่การติดตั้งและควบคุมการใช้เครื่องมือโสตทัศนอุปกรณ์ เช่น เครื่องฉาย เครื่องเสียง ติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิด ควบคุมการใช้เครื่องมือโสตทัศนอุปกรณ์ในห้องประชุม

งานมัลติมีเดีย มีหน้าที่จัดทำบทเรียนออนไลน์ ผลิตสื่อมัลติมีเดีย และพัฒนาเว็บเพจเพื่อการเรียนการสอน

งานสื่อวีดิทัศน์ มีหน้าที่ถ่ายวีดิทัศน์ทั้งในห้องถ่ายทำ และนอกสถานที่ ตัดต่อวีดิทัศน์การเรียนการสอน กิจกรรมของมหาวิทยาลัย และงานประชาสัมพันธ์

งานกราฟิกและภาพนิ่ง มีหน้าที่ถ่ายภาพการเรียนการสอน กิจกรรม และงานประชาสัมพันธ์ ส่วนงานกราฟิกได้แก่งานออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ และทำป้ายโฆษณา งานสื่อเสียง มีหน้าที่บันทึกเสียง ตัดต่อเสียง เพื่องานการเรียนการสอน และเพื่อนำไปใช้ในการผลิตสื่อวีดิทัศน์

งานผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีหน้าที่ผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรวบรวมความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ตำราของมหาวิทยาลัย ผลงานทางวิชาการ หนังสือหายาก วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และผลงานวิจัย โดยแปลงสิ่งพิมพ์เป็นสื่อดิจิทัลในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้เพื่อให้บริการสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตของมหาวิทยาลัย

3.3.4 กลุ่มงานเทคนิคและระบบเครือข่าย มีหน้าที่หลักในการสรรหา ดูแล และพัฒนาระบบเครือข่ายและระบบ IT ของมหาวิทยาลัย เพื่อการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการ ซึ่งมีงานหลักเป็นดังนี้

งานระบบเครือข่ายและเครื่องแม่ข่าย มีหน้าที่ในการดูแล แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาระบบเครือข่ายของมหาวิทยาลัย ทั้งภายในและศูนย์การศึกษา ให้พร้อมใช้งานอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งมีการวางแผนและพัฒนาระบบและการบริการให้มีประสิทธิภาพ

งานช่างเทคนิค มีหน้าที่ในการสนับสนุนงานการใช้ระบบ IT ของมหาวิทยาลัยฯ รวมทั้งดูแลและซ่อมบำรุงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ภายในห้องปฏิบัติการ ประสานและดูแลให้บริษัทผู้ให้เช่าคอมพิวเตอร์ ในเรื่องของการบำรุงรักษาเครื่องคอมพิวเตอร์

งานพัฒนาเว็บไซต์ มีหน้าที่ดูแลเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย รวมทั้งพัฒนาหน้าโฮมเพจให้ทันสมัยอยู่เสมอ โดย ออกแบบ จัดทำ ให้คำปรึกษา และดูแลความถูกต้องของเว็บไซต์ ทั้งของมหาวิทยาลัย และหน่วยงานต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัย

งาน Video Conference มีหน้าที่ในการดูแลรักษาและพัฒนาอุปกรณ์ต่างๆ ของระบบ Video Conference ควบคุมระบบและประสานกับเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การศึกษานอกมหาวิทยาลัย เพื่อให้การเรียนการสอนด้วยระบบ Video Conference เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งผลิตและจัดเก็บสื่อการเรียนสอนหรืองานต่างของมหาวิทยาลัยในแบบดิจิทัล

ระบบงานห้องสมุด มีหน้าที่ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบดิจิทัลเพื่อให้บริการ เช่น ฐานข้อมูลหนังสือและวารสาร วิกิทัศน์ตามอัชชาติ โปรแกรมเรียนรู้ด้วยตนเอง บริการ Account Internet งานระบบห้องสมุดอัตโนมัติ งาน Video on Demand บริการงานพิมพ์และงานสแกน รวมทั้งการให้บริการเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับนักศึกษาและบุคลากรเพื่อใช้งานบริการต่างๆ ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

งาน SDIB เป็นสถานีโทรทัศน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งทำหน้าที่ผลิต และพัฒนาสาระความรู้ต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ และให้บริการในรูปแบบมัลติมีเดียสำหรับนักศึกษา อาจารย์ บุคลากรและประชาชน โดยจะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ช่อง คือ ช่องที่ 1 เป็นเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเด็ก และการเลี้ยงดูเด็ก ช่องที่ 2 เป็นการถ่ายทอดการเรียนการสอนจากระบบ Video Conference ช่องที่ 3 เป็นสาระความรู้เกี่ยวกับนาฏาสาระของสวนดุสิต และช่องที่ 4 เป็นการถ่ายทอดวิทยุของมหาวิทยาลัย

3.3.5 **หน่วยงานพัฒนาระบบและบริการวิชาการ** เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่หลักในการให้บริการวิชาการแก่หน่วยงานทั้งภายใน และภายนอก โดยสำนักฯ มีทีมบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้านมาถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์มาให้บริการแก่หน่วยงานที่สนใจ ซึ่งหน่วยนี้จะมี 2 ส่วน ได้แก่ 1) หน่วยพัฒนาระบบ ทำหน้าที่ในการพัฒนาระบบต่าง ๆ ที่สามารถนำมาสนับสนุนการดำเนินงานต่าง ๆ ของสำนักฯ รวมทั้งให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการวางระบบทางด้าน ICT ที่ทางสำนักวิทยบริการฯ มีความเชี่ยวชาญ เพื่อให้บริการแก่สังคม และหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน 2) หน่วยบริการวิชาการ หน่วยงานบริการวิชาการเป็นหน่วยงานที่ให้บริการวิชาการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับนักศึกษา บุคลากรของมหาวิทยาลัย บุคคลทั่วไป และหน่วยงานภายนอก ทั้งในรูปแบบของการฝึกอบรม การให้บริการห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ และการให้บริการเครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา ซึ่งเป็นการจัดให้บริการทั้งในและนอกสถานที่ นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์ทดสอบความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอีกด้วย ซึ่งประกอบด้วยภาระงานย่อยดังนี้

งานฝึกอบรม คือ งานที่ให้บริการการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับ นักศึกษา บุคลากรของมหาวิทยาลัย บุคคลทั่วไป รวมถึงหน่วยงานภายนอกที่มีความประสงค์เข้ารับการอบรมคอมพิวเตอร์ โดยจัดการฝึกอบรมทั้งในและนอกสถานที่

งานบริการห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์และเครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา คือ งานให้บริการเช่าห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์และให้เช่าเครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา สำหรับหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และการสัมมนา

ศูนย์ทดสอบความรู้ด้าน ICT คือ ศูนย์ทดสอบความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านต่างๆ ทั้ง ซึ่งเหมาะสำหรับผู้ใช้งานและสำหรับผู้ดูแลระบบ

งานบริการอื่นๆ คือ งานด้านการให้บริการห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์สำหรับนักศึกษาเพื่อฝึกทักษะนอกเวลาเรียน

3.4 ประวัติศูนย์การศึกษา

การจัดการเรียนการสอนภายนอกมหาวิทยาลัย เริ่มครั้งแรกในปี พ.ศ. 2538 ในโครงการความร่วมมือกับองค์การเภสัชกรรม เพื่อพัฒนาบุคลากรขององค์การเภสัชกรรมให้ได้วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยจัดการเรียนการสอน ณ องค์การเภสัชกรรม ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 ได้เปิดการสอน ณ ศูนย์ซูเปอร์เซฟ บางนา จ.สมุทรปราการ และได้จัดตั้ง สำนักงานกลางศูนย์การศึกษานอกสถาบันขึ้น เพื่อทำหน้าที่ประสานงานกับศูนย์การศึกษา และต่อมาในปี พ.ศ.2547 ได้เปลี่ยนเป็น “ฝ่ายเจ้าหน้าที่ประสานงานกับศูนย์การศึกษา” ในปี พ.ศ. 2540 เปิดการเรียนการสอนที่ ศูนย์จรัสสินทวงศ์ ศูนย์สุขโขทัย ศูนย์พงษ์สวัสดิ์ ตามลำดับ จนกระทั่งปีการศึกษา 2543 ได้ขยายเปิดศูนย์การศึกษารวมทั้งสิ้น 17 แห่ง ปีการศึกษา 2544 มีศูนย์ 18 แห่ง และในปีการศึกษา 2545 มีศูนย์การศึกษา 20

แห่ง นอกจากนี้ ยังมีโครงการความร่วมมือเพื่อพัฒนาบุคลากรกับหน่วยงานภายนอก ทั้งภาคเอกชน และหน่วยงานของภาครัฐ อาทิ โครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยฯ กับบริษัท ซี พี เซเว่น อีลฟ์เว่น จำกัด(มหาชน) และโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยฯ กับศูนย์บริการการศึกษา บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร เป็นต้น

หน้าที่หลักของฝ่ายเลขานุการศูนย์การศึกษา คือ การประสานงาน และให้การสนับสนุนกับ ศูนย์การศึกษาทั้ง 20 แห่ง ทั้งทางด้านการจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการในด้านต่างๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ โดยเน้นรูปแบบการบริหารงานแบบเครือข่าย โดยอาศัยทีมงาน การจัดการ และ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสืบค้นข้อมูล และการสื่อสาร ที่รวดเร็ว เพื่อตอบสนองนโยบายการศึกษาของมหาวิทยาลัยที่ว่า “อยู่ที่ไหนก็เรียนได้ ภายใต้อาณาเขตเดียวกัน”

4.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศไทย

อมรรัตน์ เชาวลิต (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับมหาบัณฑิต ที่มีต่อระบบการจัดการบริการสารสนเทศของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกริก พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจในด้านการให้บริการในระดับมาก ส่วนด้านพฤติกรรมผู้ให้บริการ ด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามความพึงพอใจของนักศึกษายังมีความแตกต่างกันตามเพศ อายุ อาชีพ/สาขาที่ศึกษา และความถี่ในการใช้ห้องสมุด

สุภาพ ไทสุวรรณ (2542 : 108-111) ได้ศึกษาเรื่องบริการยืมระหว่างห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษาผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการบริการยืมระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาศึกษาผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และความต้องการของบรรณารักษ์ในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์รวมทั้งศึกษาปัญหาบริการยืมระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ วิธีดำเนินการวิจัยใช้วิธีการศึกษาบรรณารักษ์ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบการบริการยืมระหว่างห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐจำนวน 25 แห่ง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐส่วนใหญ่มีการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ห้องสมุดที่อยู่ในส่วนภูมิภาค มีบริการยืมระหว่างห้องสมุดผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ มากกว่าห้องสมุดในส่วนกลาง ส่วนมากให้บริการโดยสำเนาเอกสารและส่งทางไปรษณีย์ สาขาวิชาที่มีผู้ให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดมากที่สุด คือ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ และตรวจสอบแหล่งสารสนเทศผ่านทางหน้าจอ โอแพก และทางอินเทอร์เน็ต ผู้ใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดมากที่สุด อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ทรัพยากรสารสนเทศที่ขอยืมระหว่างห้องสมุดมากที่สุด คือ วารสารวิชาการ

ภาษาต่างประเทศ และวารสารทั่วไปภาษาไทย 2)บรรณารักษ์ที่รับผิดชอบการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดผ่าน ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควรมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและความชำนาญในการใช้ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ควรมีการพัฒนาด้านซอฟต์แวร์ของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาทุกสถาบันให้ทัดเทียมกัน มีงบประมาณในการจัดซื้อสิทธิการเข้าใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าใช้ระบบของผู้ใช้ให้มีความสะดวกและรวดเร็ว และต้องการให้มีการปรับปรุงระเบียบ และมาตรฐานกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายในการบริการยืมระหว่างห้องสมุด ของสถาบันอุดมศึกษาให้ยึดถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกันทุกสถาบัน 3)ปัญหาของบรรณารักษ์ในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษาผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนใหญ่ คือ บุคลากรขาดความรู้ความชำนาญ และทักษะในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสื่อสาร นอกจากนี้ยังพบว่าห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดแบบเดิม เพราะเห็นว่าการให้บริการแบบเดิมมีความสะดวกรวดเร็ว และมีความชำนาญมากกว่า การให้บริการโดยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

สุริทอง ศรีสะอาด (2544 : 193-211) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไปสู่เกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544 ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาโดยภาพรวมได้รับการปรับปรุงดีขึ้น โดยเฉพาะในมาตรฐานเชิงคุณภาพ เช่น โครงสร้างการบริหาร การบริการ ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดและประเภทของทรัพยากร เมื่อเปรียบเทียบสภาพห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐาน พ.ศ. 2529 และพ.ศ. 2544 พบว่า ส่วนใหญ่บรรลุเกณฑ์เฉพาะมาตรฐานคล้ายคลึงกัน ด้านที่บรรลุเกณฑ์มาตรฐานมากที่สุดทั้งสองฉบับ คือ ด้านบริการ รองลงมาคือ ด้านความร่วมมือระหว่างห้องสมุด เกณฑ์มาตรฐานเชิงปริมาณในด้านงบประมาณ ส่วนมาตรฐานในด้านอื่นๆพบว่ามีห้องสมุดจำนวนไม่ถึงครึ่งที่บรรลุเกณฑ์มาตรฐาน เช่น ด้านอาคารห้องสมุดและครุภัณฑ์ ด้านจำนวนทรัพยากรห้องสมุด จำนวนผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด และด้านการประเมินคุณภาพห้องสมุด ผลการศึกษาครั้งนี้นอกจากจะชี้ให้เห็นความไม่เพียงพอด้านงบประมาณแล้วยังชี้ให้เห็นจุดสำคัญที่ควรริบพัฒนาและให้การสนับสนุน โดยเร็วคือเรื่อง โอกาสความก้าวหน้าและสถานภาพของบุคลากรห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

ปราณี อัสวภูษิตกุล (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการใช้ทรัพยากรวารสารร่วมกันของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)เพื่อศึกษาการใช้ทรัพยากรวารสารร่วมกันในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 2)เพื่อพิจารณาหาแนวทางความร่วมมือด้านการใช้ทรัพยากรวารสารร่วมกันของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ผลการศึกษารูปได้ว่า ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ทั้งที่มีการบริหารงานวารสารแบบศูนย์รวมและ

แบบกระจาย ส่วนใหญ่ได้รับงบประมาณ ต่ำกว่าอัตราเฉลี่ย ห้องสมุดส่วนใหญ่มีการบริหารงานวารสารภายในมหาวิทยาลัย จัดหาวารสารภาษาต่างประเทศโดยวิธีการบอกรับมากที่สุด การทำคณณวารสารภายในมหาวิทยาลัย มีการทำคณณวารสารภาษาไทย ไม่มีสาระสังเขป เฉพาะรายชื่อวารสารที่ห้องสมุดมีเท่านั้น ส่วนภายนอกมหาวิทยาลัย ปัจจุบัน ไม่มีความร่วมมือในการจัดทำวารสารร่วมกันกับกลุ่มห้องสมุดอื่นๆ การติดต่อสื่อสารกับต่างประเทศ ส่วนใหญ่ใช้การออนไลน์ไปรษณีย์ตามข้อมูลแต่ละห้องสมุด และการใช้แบบฟอร์มการขี้มระหว่างห้องสมุด การบอกรับวารสารอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบฐานข้อมูล ซีดีรอม มีการบอกรับซ้ำซ้อนกันในบางรายชื่อ

สายฝน นุชา (2545 : 67-75) ได้ทำการวิจัยเรื่องความต้องการและสภาพการใช้สารนิเทศของนักศึกษาและอาจารย์ในสถาบันวิทยบริการสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้สารนิเทศและความต้องการสารนิเทศ เปรียบเทียบความต้องการและสภาพการใช้สารนิเทศของนักศึกษาและอาจารย์ รวมทั้งนักศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้บริการในสถาบันฯ โดยผลการวิจัยพบว่า สภาพการใช้สารนิเทศของนักศึกษาและอาจารย์ พบว่านักศึกษาและอาจารย์ใช้สารนิเทศจากห้องสมุดคณะมากที่สุดเฉลี่ยสัปดาห์ละ 2-5 ครั้ง ในวันจันทร์-ศุกร์โดยเข้าถึงสารนิเทศด้วยวิธีการค้นจากโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติมากที่สุด ส่วนใหญ่เคยใช้โปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติ ความต้องการและสภาพการใช้สารนิเทศของนักศึกษาและอาจารย์พบว่าใช้สารนิเทศประเภทหนังสือทั่วไป/ตำรา หนังสือพิมพ์ ผลงานทางวิชาการ วารสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย อยู่ในระดับมาก รวมทั้งการบริการขี้ม-คืน และบริการอินเทอร์เน็ตบริการคอมพิวเตอร์พิมพ์งาน และถ่ายเอกสารอยู่ในระดับมากเช่นกัน

นันทินี ปาจันะ (2546 : 104-109) ได้ศึกษาความต้องการในการใช้บริการศูนย์วิทยบริการของนักศึกษา สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความต้องการในการใช้บริการ ศูนย์วิทยบริการของนักศึกษา สถาบันราชภัฏพิบูลสงครามและเพื่อเปรียบเทียบความต้องการในการใช้บริการศูนย์วิทยบริการของนักศึกษาสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม โดยจำแนกตามเพศ ชั้นที่ และคณะ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม มีความต้องการในการใช้บริการศูนย์วิทยบริการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่า นักศึกษามีความต้องการในการใช้บริการศูนย์วิทยบริการในระดับมากทุกด้าน ด้านสูงสุดคือ ด้านการให้บริการบุณณท์ รองลงมา คือ ด้านอาคารสถานที่และอำนวยความสะดวกทั่วไป และด้านการให้บริการถ่ายเอกสารตำราและสื่อโศคทัศนวิศตุ ตามลำดับ

พิชชุดา ศรีอนันต์ (2548 : 95-100) ศึกษาความพึงพอใจในการสืบค้นสารนิเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์ของผู้ใช้บริการ ในสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ สภาพการใช้ ความพึงพอใจ ปัญหาและอุปสรรคในการสืบค้น

สารนิเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์ ของผู้ให้บริการในสำนักหอสมุดกลาง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์ข้าราชการ / เจ้าหน้าที่ / นักศึกษาปริญญาตรี/ ปริญญาโท/ และนักศึกษาปริญญาเอก จำนวน 364 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่าง 1) ใช้ฐานข้อมูลออนไลน์รวม อยู่ในระดับน้อย โดยใช้ฐานข้อมูล DAO (Dissertation Abstracts Online) อยู่ในระดับมาก และจัดเรียงลำดับการใช้ฐานข้อมูลจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ฐานข้อมูล H.W.Wilson, Science Direct, ABI/Inform, Academic Research Library, Gale Expanded Academic, ASAP, Psychology Journal, ACM Digital library และLeexisNexis ตามลำดับ 2) ความพึงพอใจ ในการสืบค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้สามารถนำผลการสืบค้นไปใช้ประโยชน์ได้ สืบค้นได้เร็วกว่าสืบค้นจากสิ่งพิมพ์ ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ผลการสืบค้นได้ข้อมูลตรงตามความต้องการ ข้อมูลครอบคลุมสาขาวิชาที่ต้องการ และการพิมพ์ผลการสืบค้นข้อมูลทำได้สะดวกรวดเร็ว 3) ปัญหาและอุปสรรคในการสืบค้นสารนิเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งประสบปัญหาและอุปสรรคมาก ในด้านจำนวนเครื่อง

รุ่งนภา สาเสน (2545 : 77-80) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานบริการยืมระหว่างห้องสมุดของห้องสมุด ในมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานบริการยืมระหว่างห้องสมุด และเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานบริการยืมระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐส่วนกลางและมหาวิทยาลัยของรัฐส่วนภูมิภาค ตามความคิดเห็นของบรรณารักษ์ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบบริการยืมระหว่างห้องสมุด จำนวน 81 คน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) สภาพการดำเนินงานบริการยืมระหว่างห้องสมุดของห้องสมุดในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า ส่วนใหญ่จัดให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดอยู่ในฝ่ายบริการสารสนเทศ มีบุคลากรที่ปฏิบัติงานตำแหน่งบรรณารักษ์แต่ละ 1 คน เจ้าหน้าที่ห้องสมุดแต่ละ 1 คน มีจำนวนบุคลากรเพียงพอต่อปริมาณงาน ผู้ใช้บริการใช้อินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงข้อมูล มีนโยบายและระเบียบการยืมสอดคล้องกับการปฏิบัติงานยืมระหว่างห้องสมุด สารสนเทศที่ผู้ให้บริการขอยืมระหว่างห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นวารสารและวิทยานิพนธ์ รูปแบบของทรัพยากรที่ผู้ใช้นิยมใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดคือ การถ่ายเอกสาร การคิดค่าบริการถ่ายเอกสารและค่าบริการจัดส่งสารสนเทศมีราคาเหมาะสม ระยะเวลาในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดตั้งแต่ผู้ให้บริการแจ้งความจำนงจนได้รับสารสนเทศ 7-14 วัน ผู้ใช้บริการเลือกให้ห้องสมุดจัดส่งสารสนเทศทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษ ผู้ใช้บริการมีจำนวนไม่เกิน 100 คนต่อปีการศึกษา กลุ่มผู้ให้บริการส่วนใหญ่เป็นอาจารย์และนิสิต นักศึกษาปริญญาโท 2) บรรณารักษ์โดยรวมและจำแนกตามสถานที่ตั้ง มีปัญหาการดำเนินงานบริการยืมระหว่างห้องสมุดของห้องสมุดในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านบุคลากรและหน้าที่รับผิดชอบ ด้านนโยบายและระเบียบการยืมด้าน

เรื่องมือในการเข้าถึงข้อมูล ด้านการสื่อสาร ด้านผู้ให้บริการ และมีปัญหาระดับน้อยในด้านหน่วยงานที่รับผิดชอบ 3) บรรณารักษ์ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยส่วนกลางและห้องสมุดในมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคมีปัญหาการดำเนินงานบริการยืมระหว่างห้องสมุดโดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 6 ด้าน ไม่แตกต่างกัน 4) บรรณารักษ์ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหา คือ ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยของรัฐควรมีหน่วยงานรับผิดชอบบริการยืมระหว่างห้องสมุดโดยตรง และมีนโยบายและระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดที่ชัดเจน

วงเดือน เจริญ (2549 : 67-70) ได้ศึกษาเรื่องการบริการยืมระหว่างห้องสมุดของผู้ใช้บริการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้ ระดับความพึงพอใจ รูปแบบบริการยืมระหว่างห้องสมุดที่ผู้ให้บริการต้องการ ตลอดจนปัญหาการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของผู้ใช้บริการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ให้บริการ จำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานภาพของผู้ใช้บริการ พบว่าส่วนใหญ่มีระดับบัณฑิตศึกษา มีระดับปริญญาตรี อาจารย์ และนักวิจัย ส่วนใหญ่อยู่ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ 2) สภาพการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด พบว่า วัตถุประสงค์ในการใช้ส่วนใหญ่ใช้ทำวิจัยหรือทำวิทยานิพนธ์มากที่สุด จำนวนรายการที่ขอใช้มากที่สุด 1-5 รายการ แหล่งสารสนเทศที่ใช้ใช้ฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศในประเทศ รูปแบบทรัพยากรที่ใช้บริการใช้วารสาร-ถ่ายเอกสาร ช่องทางการได้รับสารสนเทศใช้ช่องทางไปรษณีย์ธรรมดา ช่องทางการติดต่อให้มารับสารสนเทศส่วนใหญ่ เจ้าหน้าที่โทรศัพท์แจ้งให้ทราบ ระยะเวลาการได้รับเอกสาร 8-14 วัน และส่วนใหญ่จ่ายค่าบริการครั้งละ 20-100 บาท 3) ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อบริการยืมระหว่างห้องสมุด พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ให้บริการพึงพอใจ 5 ลำดับแรกได้แก่ พึงพอใจต่อการให้บริการของบรรณารักษ์ ความสะดวกของสถานที่ที่ใช้บริการ คุณภาพของเอกสารที่ได้รับ การแจ้งผลการยืมระหว่างห้องสมุด และพึงพอใจต่อฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดต่างๆ ตามลำดับ 4) ด้านปัญหาของผู้ใช้บริการที่มีต่อบริการยืมระหว่างห้องสมุด พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาค่าใช้จ่ายในการยืมระหว่างห้องสมุดต่างประเทศแพงเกินไป ได้รับสารสนเทศช้า ไม่ทันการ ห้องสมุดขาดคู่มือที่ทันสมัยในการตรวจสอบแหล่งข้อมูล ห้องสมุดมีคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอในการตรวจสอบแหล่งข้อมูล และค่าใช้จ่ายในการยืมระหว่างห้องสมุดในประเทศแพงเกินไป ตามลำดับ 5) ด้านรูปแบบบริการยืมระหว่างห้องสมุดที่ผู้ให้บริการต้องการ พบว่า ส่วนใหญ่ ต้องการ 5 ลำดับแรก ได้แก่ ต้องการให้มีการดำเนินการตั้งแต่ยื่นเรื่องจนถึงส่งเรื่องไปยังหน่วยงานที่มีเอกสารภายใน 1-4 ชั่วโมง ควรมีบริการสแกนสารสนเทศจากตัวเล่มจริงและถ่ายโอน ไฟล์ข้อมูลให้แก่ผู้ให้บริการทางไปรษณีย์

อิเล็กทรอนิกส์ ควรมีแบบกรอกคำขอเยี่ยมชมระหว่างห้องสมุดด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเว็บไซต์ ควรมีบริการสารสนเทศจากตัวเล่มจริงและบันทึกลงดิสก์เก็ต/ซีดี และควรมีบริการส่งเอกสารไปยังผู้ใช้บริการตามคณะ

4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เอ็ม ที ชาเวค (Chaveq 1991 : abstract) ศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในประเทศแถบแคริบเบียน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดที่เหมาะสมและเป็นไปได้สำหรับห้องสมุดในประเทศแถบแคริบเบียน ผลการวิจัยพบว่าห้องสมุดเกือบทั้งหมดในประเทศแถบแคริบเบียน มีความร่วมมือระหว่างห้องสมุดทั้งแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ ในเรื่องของการวางแผนจัดหมู่ ห้องสมุดส่วนใหญ่ใช้ระบบทศนิยมคิวอี้ รองลงมาคือระบบรัฐสภาอเมริกัน และใช้กฎการลงรายการแบบ AACR2 อุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือ ได้แก่ เงินทุนสนับสนุนไม่เพียงพอ การวางแผนที่ดี ขาดกฎหมายรองรับ และโครงสร้างของเครือข่ายโดยสรุปควรประกอบด้วย วัตถุประสงค์สายการบังคับบัญชา แหล่งเงินทุน ประเภทสมาชิก และลักษณะการดำเนินงาน

เอส. รัสเซล (Russell 2000 : abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครู ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ของความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูในการจัดการเรียนการสอนมีผลให้คะแนนของนักเรียนสูงขึ้น แต่ทั้งนี้การจะเกิดความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูได้นั้น เบื้องต้นจะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร โดยกำหนดให้ครูมีการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ห้องสมุด ให้ครูบรรณารักษ์จัดทำตารางการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน กำหนดให้ครูและบรรณารักษ์มีเวลาในการจัด การวางแผนร่วมกัน เกี่ยวกับการเรียนการสอน ให้ครูบรรณารักษ์ทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของห้องสมุดที่มีหน้าที่สนับสนุนการเรียนการสอนมีทักษะการใช้สื่อที่มีในห้องสมุด และช่วยครูในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจากผลการวิจัยที่ทำเช่นนี้แล้วพบว่าผลการเรียนของนักเรียนมีระดับที่สูงขึ้น

มูร์มาน (Moonrman 2002 : abstract) ได้วิจัยเรื่อง ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด ประชาชน และห้องสมุดโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา เปรียบเทียบใน 3 กรณีศึกษาของรัฐอินเดียนา นอร์ทแคโรไลนา และฟลอริดา การวิจัยนี้มีสมมติฐานเพื่อศึกษาการเพิ่มความร่วมมือระหว่างห้องสมุดโรงเรียนกับห้องสมุดประชาชนจะมีประสิทธิภาพดีกว่าความร่วมมือในเรื่องทรัพยากร เพื่อให้บริการทุกด้านห้องสมุดแม้ในสถานที่เล็กๆ ผลการวิจัยพบว่า การเพิ่มความร่วมมือระหว่างห้องสมุดโรงเรียนกับห้องสมุดประชาชนมีประสิทธิภาพดีกว่าความร่วมมือในเรื่องทรัพยากร เพื่อให้บริการห้องสมุดทุกด้าน

ฮาเฟซ (Hafez 1989 : abstract) ศึกษาเกี่ยวกับแบบจำลองการวางแผนการใช้ทรัพยากรร่วมกันในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกลุ่มห้องสมุดมหาวิทยาลัย ประเทศซาอุดีอาระเบีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสภาพห้องสมุดปัจจุบัน และเพื่อวางนโยบายการใช้ทรัพยากรร่วมกัน กำหนดการออกแบบแบบจำลองเครือข่ายสารสนเทศ ซึ่งคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้ใช้จะได้รับเป็นสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า แบบจำลองเครือข่ายจะเป็นแบบกระจาย ห้องสมุดทุกแห่งมีความเท่าเทียมกัน การติดต่อซึ่งกันและกันทำได้โดยตรง นอกจากนี้ยังทราบถึงวัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมายของเครือข่าย โครงสร้างการบริหาร การปฏิบัติงาน การวางแผนการปฏิบัติงานและการจัดระบบองค์กรใหม่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเครือข่าย

อับดุลลาฮี (Abdullahi 1991 : abstract) ศึกษาเกี่ยวกับโปรแกรมความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดเฉพาะในประเทศเอธิโอเปีย เคนยา และแทนซาเนีย ผลการวิจัยพบว่า ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมีทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ปัญหาที่มีผลกระทบต่อความร่วมมือระหว่างห้องสมุดของทั้ง 3 ประเทศ คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญไม่เพียงพอ ขาดเงินทุน ขาดอุปกรณ์ ระบบการสื่อสารไม่เพียงพอขาดการควบคุมทางบรรณานุกรม บุคลากรห้องสมุด ขาดความรู้ในวิชาชีพ ส่วนรูปแบบความร่วมมือควรมีสถาบันกลางเพื่อทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะลงไป เป้าหมาย และสายการบังคับบัญชา ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดจะต้องมีการพัฒนา เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทั้งในทางเทคโนโลยี และทันต่อความต้องการของผู้ใช้ ความสำเร็จของความร่วมมือระหว่างห้องสมุด ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ หน้าที่ ความเข้าใจและอุดมการณ์อันสูงส่งของบุคลากรที่ดำเนินงานความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่าการวิจัยเกี่ยวกับความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ บุคลากรของห้องสมุด โดยการนำมาช่วยงานบริหาร งานเทคนิค งานบริการและกิจกรรม ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำให้การบริหารงานห้องสมุดพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การนำระบบเครือข่ายงานห้องสมุดและความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมาใช้ แสดงให้เห็นว่าเป็นปรัชญาว่าด้วยการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศของผู้ใช้แทนที่จะเป็นเจ้าของทรัพยากรห้องสมุด และสิ่งสำคัญของการสร้างเครือข่ายงานก็คือ ต้องกำหนดงบประมาณและการวางแผนงานอันเป็นปัจจัยที่จะทำให้การสร้างเครือข่ายพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่ต้องอาศัยการลงทุนสูง รวมทั้งต้องมีบุคลากรควบคู่กันไปด้วย และต้องเตรียมการแก้ปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น เพราะห้องสมุดไม่ใช่ของบุคคลเพียงบางกลุ่มเท่านั้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพจริงกับความต้องการของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
3. เพื่อศึกษาปัญหาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ผู้บริหารศูนย์การศึกษา และเจ้าหน้าที่ บรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตและศูนย์การศึกษา รวม 20 แห่ง คือ

1. ศูนย์คูสิตพานิชยการ	11. ศูนย์ตรัง
2. ศูนย์จรัญสนิทวงศ์	12. ศูนย์นครนายก
3. ศูนย์บุษยมาส	13. ศูนย์ปราจีนบุรี

4. ศูนย์พัฒนชยการ	14. ศูนย์พัททยา
5. ศูนย์รางน้ำ	15. ศูนย์พิษณุโลก
6. ศูนย์พงษ์สวัสดิ์	16. ศูนย์ลำปาง
7. ศูนย์ระนอง 2	17. ศูนย์สระบุรี
8. ศูนย์ธนาลงกรณ์	18. ศูนย์สุพรรณบุรี
9. ศูนย์สุโขทัย	19. ศูนย์หนองคาย
10. ศูนย์ชลบุรี	20. ศูนย์หัวหิน

1.1 กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่

ผู้บริหารสำนักวิทยบริการฯ	จำนวน	4	คน
---------------------------	-------	---	----

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา	จำนวน	20	คน
--------------------------	-------	----	----

1.2 กลุ่มเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์	จำนวน	20	คน
--------------------------------	-------	----	----

รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	จำนวน	44	คน
-------------------------	-------	----	----

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถามกลุ่มผู้บริหารศูนย์การศึกษา และกลุ่มเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ จำนวน 44 คน ศึกษาเกี่ยวกับระดับความต้องการ สภาพความเป็นจริงและปัญหา ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ศึกษาสภาพจริงและความคาดหวังของความร่วมมือจริงในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์ศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตประกอบด้วยงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหาร ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ตอนที่ 3 ระดับปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เกี่ยวกับความร่วมมือในด้านบริหาร ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่นๆ เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม

วิธีการสร้างเครื่องมือและลำดับขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน ระหว่างห้องสมุดเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่ได้ศึกษามาให้ครอบคลุมเรื่อง “ความร่วมมือในการใช้ ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี สารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต” ในด้านบริหาร ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ แล้วเสนอประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและ สำนวนภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความ สอดคล้องของเนื้อหา กับเรื่องที่ต้องการจะวัดและความเที่ยงตรงของแบบสอบถามแล้วนำมาปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Object Congruence : IOC) เป็นรายข้อพบว่าแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67-1.00

5. นำแบบสอบถามปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธี หาค่าสัมประสิทธิ์แบบแอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้โปรแกรม SPSS/PC ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งชุดเท่ากับ 0.94 แล้วเสนอต่อประธาน ผู้ควบคุม วิทยานิพนธ์แล้วจึงนำไปใช้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ เพื่อขอ ความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตและศูนย์การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ และกิจกรรมของเครือข่าย ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตและศูนย์การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต โดยผู้วิจัยแจกและรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง โดยใช้ ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลประมาณ 1 เดือน ตั้งแต่วันที่ 4 พฤศจิกายน – 6 ธันวาคม 2551 ได้รับ แบบสอบถามกลับคืนมาครบทุกฉบับ

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากแบบตรวจสอบรายการ (Check List) โดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณหาค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพจริง ความต้องการ และปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ในด้านบริหาร ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายชื่อ จากนั้นนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบายโดยการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ ของ ประคอง กรรณสูต (2540) ดังนี้

ระดับความร่วมมือ ระดับความต้องการ/ปัญหามากที่สุด	เท่ากับ 5 คะแนน
ระดับความร่วมมือ ระดับความต้องการ/ปัญหามาก	เท่ากับ 4 คะแนน
ระดับความร่วมมือ ระดับความต้องการ/ปัญหาปานกลาง	เท่ากับ 3 คะแนน
ระดับความร่วมมือ ระดับความต้องการ/ปัญหาน้อย	เท่ากับ 2 คะแนน
ระดับความร่วมมือ ระดับความต้องการ/ปัญหาน้อยที่สุด	เท่ากับ 1 คะแนน

จากนั้นนำข้อมูลมาหาค่าเฉลี่ย แล้วพิจารณาสรุปค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่

4.51 – 5.00	หมายความว่า	ระดับความร่วมมือ ระดับความต้องการ/ปัญหามากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายความว่า	ระดับความร่วมมือ ระดับความต้องการ/ปัญหามาก
2.51 – 3.50	หมายความว่า	ระดับความร่วมมือ ระดับความต้องการ/ปัญหาปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายความว่า	ระดับความร่วมมือ ระดับความต้องการ/ปัญหาน้อย
1.00 – 1.50	หมายความว่า	ระดับความร่วมมือ ระดับความต้องการ/ปัญหาน้อยที่สุด

4.3 เปรียบเทียบระดับความร่วมมือระหว่างความคาดหวังกับสภาพจริง โดยใช้ค่าสถิติ

(Paired-Samples t-Test)

4.4 สรุปข้อเสนอแนะและความคิดเห็นตามข้อเสนอแนะ

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-Test

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากวิจัยเรื่อง “ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต” โดยผู้วิจัย ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ โดยแบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ระดับความร่วมมือตามสภาพจริงของการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหาร ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
- ตอนที่ 3 ระดับความต้องการความร่วมมือการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตทั้ง 4 ด้าน
- ตอนที่ 4 เปรียบเทียบสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตทั้ง 4 ด้าน
- ตอนที่ 5 ศึกษาปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตทั้ง 4 ด้าน
- ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่าง ห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

การวิเคราะห์ข้อมูลจัดกระทำโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา วุฒิการศึกษา ตำแหน่งการปฏิบัติงานและประสบการณ์การทำงาน

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวจำแนกตามสถานภาพทั่วไป

ข้อ	สถานภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	5	11.40
	หญิง	39	88.60
2. อายุ	20-30 ปี	8	18.20
	31-40 ปี	12	27.30
	41-50 ปี	19	43.20
	51-60 ปี	5	11.40
3. ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	8	18.20
	ปริญญาตรี	17	38.60
	ปริญญาโท	16	36.40
	ปริญญาเอก	3	6.80
4. วุฒิการศึกษา	วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์และ/หรือ ทางสารสนเทศศาสตร์	16	36.40
	วุฒิทางสาขาอื่น ๆ (โปรดระบุ).....	28	63.30
5. ตำแหน่งการปฏิบัติงาน ของท่าน	ผู้บริหาร / ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา	24	54.50
	บรรณารักษ์	20	45.50
6. ประสบการณ์การทำงาน	1 - 5 ปี	5	11.40
	5 - 10 ปี	15	34.10
	10 - 15 ปี	10	22.70
	15 - 20 ปี	14	31.80
รวม		44	100.00

จากตารางที่ 1 สภาพข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็น ร้อยละ 88.6 มีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.2 ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 38.6 รองลงมา ปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 36.4 มีตำแหน่งการปฏิบัติงานเป็น

ผู้บริหาร/ผู้อำนวยการคิดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมาเป็นบรรณารักษ์คิดเป็น ร้อยละ 45.5 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.1 รองลงมา 15-20 ปีคิดเป็นร้อยละ 31.8

ตอนที่ 2 ระดับความร่วมมือตามสภาพจริงในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหาร ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการ และ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ความร่วมมือตามสภาพจริงระหว่างห้องสมุดในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันจำแนกดังตารางดังนี้

1) ความร่วมมือตามสภาพจริง ด้านบริหาร ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความร่วมมือตามสภาพจริง ด้านบริหาร

ที่	ด้านบริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	การกำหนดนโยบายและมาตรฐานการปฏิบัติงาน	5.00	0.00	มากที่สุด
2.	การกำหนดการวางแผน	4.45	0.66	มาก
3.	การประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.61	0.61	มากที่สุด
4.	ผลิตผลงานวิชาการในด้านบรรณารักษศาสตร์	3.95	0.98	มาก
5.	แลกเปลี่ยนความรู้ส่งเสริมบุคลากรในด้านบรรณารักษศาสตร์	3.55	0.50	มาก
	รวม	4.31	0.41	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงว่าความร่วมมือตามสภาพจริง ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตด้านบริหาร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การกำหนดนโยบายและมาตรฐานการปฏิบัติงาน มีความร่วมมือจริงอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมาคือ การประเมินผลการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.61$) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การกำหนดการวางแผน ($\bar{X} = 4.45$) อยู่ในระดับมาก และความร่วมมือในลำดับน้อยที่สุดคือ แลกเปลี่ยนความรู้ส่งเสริมบุคลากรในด้านบรรณารักษ์ ($\bar{X} = 3.55$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก

2) ความร่วมมือตามสภาพจริง ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ผลการวิเคราะห์แสดง

ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความร่วมมือตามสภาพจริง ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ

ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การจัดศูนย์กลางในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ	5.00	0.00	มากที่สุด
ความร่วมมือในการจัดหาเอกสารสิ่งพิมพ์	5.00	0.00	มากที่สุด
ความร่วมมือในการจัดหาโสตทัศนวัสดุ	5.00	0.00	มากที่สุด
การจัดหาวัสดุที่มีราคาแพงและหายากร่วมกัน	4.73	0.45	มากที่สุด
การแลกเปลี่ยนและบริจาคทรัพยากรสารสนเทศ	5.00	0.00	มากที่สุด
การจัดเก็บรักษาทรัพยากรสารสนเทศ	5.00	0.00	มากที่สุด
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ	5.00	0.00	มากที่สุด
การใช้ฐานข้อมูลสำหรับการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ	4.05	0.56	มาก
การรวบรวมรายชื่อสำนักพิมพ์ ตัวแทนจำหน่าย	3.75	0.53	มาก
การประชุมเพื่อปรึกษาหารือระหว่างบรรณารักษ์ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ	3.89	0.32	มาก
การประเมินทรัพยากรสารสนเทศก่อนการจัดหา	4.98	0.15	มากที่สุด
หนังสือที่จัดให้บริการอยู่ในสภาพดี	4.68	0.67	มากที่สุด
โสตทัศนวัสดุที่ต้องการมีจำนวนเพียงพอ	4.11	0.32	มาก
ฐานข้อมูลซีดีรอมมีความเพียงพอต่อการใช้ศึกษาค้นคว้า	3.25	0.78	ปานกลาง
ฐานข้อมูลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ตรงกับความต้องการ	3.30	0.63	ปานกลาง
จัดทำรายชื่อโสตทัศนวัสดุ	5.00	0.00	มากที่สุด
จัดทำสำเนาโสตทัศนวัสดุให้แก่ห้องสมุดในสังกัด	3.23	0.52	ปานกลาง
การซ่อมแซมและบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศ	3.55	0.54	มาก
รวม	4.36	0.12	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงว่าความร่วมมือตามสภาพจริง ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่าง ห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดสร้างศูนย์กลางในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ความร่วมมือ

ในการจัดหาเอกสารสิ่งพิมพ์ ความร่วมมือในการจัดหาวัสดุทางการแพทย์ การแลกเปลี่ยนและบริจาค ทรัพยากรสารสนเทศ การจัดเก็บรักษาทรัพยากรสารสนเทศ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการ จัดหาทรัพยากร สารสนเทศและจัดทำรายชื่อวัสดุ มีความร่วมมือจริงอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมาคือ การประเมินทรัพยากรสารสนเทศก่อนการจัดหา ($\bar{X} = 4.98$) และรองลงมา คือการจัดหาวัสดุที่มีราคาแพงและหายากร่วมกัน ($\bar{X} = 4.73$) อยู่ในระดับมากตามลำดับ ความร่วมมือ ในลำดับน้อยที่สุดคือจัดทำสำเนาวัสดุให้แก่ห้องสมุดในสังกัด ($\bar{X} = 3.23$) ซึ่งอยู่ในระดับ ปานกลาง

3) ความร่วมมือตามสภาพจริง ด้านบริการ ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความร่วมมือตามสภาพจริง ด้านบริการ

ที่	ด้านบริการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	การใช้ฐานข้อมูลในการจัดหมวดหมู่และทำรายการ	5.00	0.00	มากที่สุด
2.	ความรวดเร็ว ชัดเจนในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทันสมัยและ บริการของห้องสมุด	2.45	0.71	น้อย
3.	การให้ยืมวัสดุหายาก	2.93	0.45	ปานกลาง
4.	บริการข่าวทันสมัย	3.25	0.43	ปานกลาง
5.	การกำหนด กฎ ระเบียบในการเข้าใช้บริการ	5.00	0.00	มากที่สุด
6.	จัดทำแบบฟอร์มในการยืมที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน	3.98	0.15	มาก
7.	การขอทำสำเนาเอกสารที่ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการ	2.45	0.50	น้อย
8.	การจัดนิทรรศการหมุนเวียน	1.84	0.47	น้อย
9.	การใช้วัสดุและอุปกรณ์	1.52	0.50	น้อย
10.	การจัดกิจกรรมของห้องสมุด	1.48	0.54	น้อยที่สุด
11.	การยืม วัสดุระหว่างห้องสมุด	2.16	0.52	น้อย
12.	พัฒนาและปรับปรุงระบบข่าวและกิจกรรมที่ได้จัดขึ้นร่วมกัน	3.82	0.44	มาก
	รวม	2.99	0.16	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 แสดงว่าความร่วมมือตามสภาพจริง ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน ระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สอนคูนด้านบริการ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้ฐานข้อมูลในการจัดหมวดหมู่และทำรายการและการกำหนดกฎระเบียบในการเข้าใช้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมาคือ จัดทำแบบฟอร์มในการยืมที่เป็นมาตรฐาน

4) $(\bar{X} = 3.98)$ และรองลงมาคือ พัฒนาและปรับปรุงระบบข่ายงานและกิจกรรมที่ได้จัดขึ้น $(\bar{X} = 3.82)$ อยู่ในระดับมาก และพบว่าความร่วมมือในลำดับน้อย 5 รายการ ได้แก่ การขอทำเอกสารที่ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการ $(\bar{X} = 2.45)$ การยืมโสตทัศนวัสดุระหว่างห้องสมุด $(\bar{X} = 2.16)$ นิทรรศการหมุนเวียน $(\bar{X} = 1.84)$ การใช้วัสดุและอุปกรณ์ $(\bar{X} = 1.52)$ และมีความร่วมมือในน้อยที่สุดคือ การจัดกิจกรรมของห้องสมุด $(\bar{X} = 1.48)$ ซึ่งอยู่ในระดับน้อย

4) ความร่วมมือตามสภาพจริง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 5

ที่ 5 ความร่วมมือตามสภาพจริง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
บริการจัดส่งข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร	1.05	0.21	น้อยที่สุด
ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์ ตรงกับความต้องการ ค้นคว้า	1.36	0.49	น้อยที่สุด
เนื้อหาในฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ มีความ สอดคล้องกับทุกสาขาที่เปิดสอน	2.45	0.50	น้อย
ความเพียงพอของจำนวนฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์	2.23	0.71	น้อย
บริการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะสาขาที่ผู้ใช้สนใจ	3.07	0.99	ปานกลาง
การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูล เช่น อินเทอร์เน็ต ฐานข้อมูลต่าง ๆ	1.14	0.34	น้อยที่สุด
การจัดสร้างศูนย์กลางในการรวบรวมคำถามและคำตอบ	1.86	0.82	น้อย
การบริการแนะนำแหล่งสารสนเทศ	1.09	0.29	น้อยที่สุด
รวม	1.78	0.21	น้อย

จากตารางที่ 5 แสดงว่าความร่วมมือตามสภาพจริง ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน
ระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครสุโขทัย ด้านงานเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับน้อย $(\bar{X} = 1.78)$ เมื่อพิจารณา
รายข้อ พบว่า บริการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะสาขาที่ผู้ใช้สนใจ มีความร่วมมือจริงอยู่ใน
ระดับมากที่สุด $(\bar{X} = 3.07)$ รองลงมาคือ เนื้อหาในฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ มีความ
สอดคล้องกับทุกสาขาที่เปิดสอน $(\bar{X} = 2.45)$ ความเพียงพอของจำนวนฐานข้อมูลวารสาร
อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ $(\bar{X} = 2.23)$ และการจัดสร้างศูนย์กลางในการรวบรวมคำถามและคำตอบ
 $(\bar{X} = 2.45)$ และพบว่ามีความร่วมมือในลำดับน้อยที่สุด 4 รายการ ได้แก่ ฐานข้อมูลวารสาร

อิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์ ตรงกับความต้องการค้นคว้า ($\bar{X} = 1.36$) การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูล เช่น อินเทอร์เน็ต ฐานข้อมูลต่าง ๆ ($\bar{X} = 1.14$) การบริการแนะนำแหล่งสารสนเทศ ($\bar{X} = 1.09$) และบริการจัดส่งข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร ($\bar{X} = 1.36$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ระดับความต้องการความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทั้ง 4 ด้าน ดังตารางดังนี้

1) ระดับความต้องการความร่วมมือ ด้านบริหารผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ระดับความต้องการความร่วมมือ ด้านบริหาร

ที่	ความต้องการความร่วมมือ ด้านบริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	การกำหนดนโยบายและมาตรฐานการปฏิบัติงาน	4.68	0.77	มากที่สุด
2.	การกำหนดการวางแผน	4.75	0.61	มากที่สุด
3.	การประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.68	0.51	มากที่สุด
4.	ผลิตผลงานวิชาการในด้านบรรณารักษศาสตร์	4.70	0.50	มากที่สุด
5.	แลกเปลี่ยนความรู้ส่งเสริมบุคลากรในด้านบรรณารักษศาสตร์	4.64	0.53	มากที่สุด
รวม		4.69	0.25	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 แสดงว่าระดับความต้องการความร่วมมือ การใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตด้านบริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการกำหนดการวางแผน มีความต้องการความร่วมมืออยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) รองลงมาคือ ผลิตผลงานวิชาการในด้านบรรณารักษศาสตร์ ($\bar{X} = 4.70$) รองลงมาคือ การกำหนดนโยบายและมาตรฐานการปฏิบัติงานและการประเมินผลการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.68$) ความร่วมมือในลำดับน้อยที่สุดคือ แลกเปลี่ยนความรู้ส่งเสริมบุคลากรในด้านบรรณารักษศาสตร์ ($\bar{X} = 4.64$) ซึ่งทุกระดับอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

2) ระดับความต้องการความร่วมมือ ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ผลการวิเคราะห์ แสดงดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ระดับความต้องการความร่วมมือ ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ

ที่	ความต้องการความร่วมมือ ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	การจัดศูนย์กลางในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ	4.41	0.69	มาก
2.	ความร่วมมือในการจัดหาเอกสารสิ่งพิมพ์	4.61	0.49	มากที่สุด
3.	ความร่วมมือในการจัดหาโสตทัศนวัสดุ	4.68	0.47	มากที่สุด
4.	การจัดหาวัสดุที่มีราคาแพงและหายากร่วมกัน	4.59	0.69	มาก
5.	การแลกเปลี่ยนและบริจาคทรัพยากรสารสนเทศ	4.50	0.62	มาก
6.	การจัดเก็บรักษาทรัพยากรสารสนเทศ	4.45	0.66	มาก
7.	การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ	4.61	0.49	มาก
8.	การใช้ฐานข้อมูลสำหรับการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ	4.89	0.32	มากที่สุด
9.	การรวบรวมรายชื่อสำนักพิมพ์ ตัวแทนจำหน่าย	4.00	0.52	มาก
10.	การประชุมเพื่อปรึกษาหารือระหว่างบรรณารักษ์ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ	4.89	0.32	มากที่สุด
11.	การประเมินทรัพยากรสารสนเทศก่อนการจัดหา	4.75	0.43	มากที่สุด
12.	หนังสือที่จัดให้บริการอยู่ในสภาพดี	4.61	0.57	มากที่สุด
13.	โสตทัศนวัสดุที่ต้องการมีจำนวนเพียงพอ	4.18	0.84	มาก
14.	ฐานข้อมูลซีดีรอมมีความเพียงพอต่อการใช้ศึกษาค้นคว้า	3.95	0.41	มาก
15.	ฐานข้อมูลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ตรงกับความต้องการ	4.50	0.76	มากที่สุด
16.	จัดทำรายชื่อโสตทัศนวัสดุ	4.36	0.78	มาก
17.	จัดทำสำเนาโสตทัศนวัสดุให้แก่ห้องสมุดในสังกัด	4.05	0.77	มาก
18.	การซ่อมแซมและบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศ	4.91	0.36	มากที่สุด
	รวม	4.49	0.12	มาก

จากตารางที่ 7 แสดงว่า ระดับความต้องการความร่วมมือ ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การซ่อมแซมและบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$) รองลงมาคือ การใช้ฐานข้อมูลสำหรับการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศและการ

ประชุมเพื่อปรึกษาหารือระหว่างบรรณารักษ์ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.89$) และรองลงมาคือ การประเมินทรัพยากรสารสนเทศก่อนการจัดหา ($\bar{X} = 4.75$) อยู่ในระดับมากที่สุด ความร่วมมือในลำดับน้อยที่สุดคือ ฐานข้อมูลซีดีรอมมีความเพียงพอต่อการใช้ศึกษาค้นคว้า ($\bar{X} = 3.95$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก

3) ระดับความต้องการความร่วมมือ ด้านบริการ ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ระดับความต้องการความร่วมมือ ด้านบริการ

ที่	ความต้องการความร่วมมือ ด้านบริการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	การใช้ฐานข้อมูลในการจัดหมวดหมู่และทำรายการ	4.57	0.84	มากที่สุด
2.	ความรวดเร็ว ชัดเจนในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทันสมัยและบริการของห้องสมุด	4.77	0.47	มากที่สุด
3.	การให้ยืมวัสดุหายาก	4.43	1.02	มาก
4.	บริการข่าวทันสมัย	4.98	0.15	มากที่สุด
5.	การกำหนด กฎ ระเบียบในการเข้าใช้บริการ	4.73	0.49	มากที่สุด
6.	จัดทำแบบฟอร์มในการยืมที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน	4.59	0.54	มากที่สุด
7.	การขอทำสำเนาเอกสารที่ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการ	4.98	0.15	มากที่สุด
8.	การจัดนิทรรศการหมุนเวียน	4.93	0.25	มากที่สุด
9.	การใช้วัสดุและอุปกรณ์	4.70	0.46	มากที่สุด
10.	การจัดกิจกรรมของห้องสมุด	4.73	0.49	มากที่สุด
11.	การยืมโสตทัศนวัสดุระหว่างห้องสมุด	4.77	0.56	มากที่สุด
12.	พัฒนาและปรับปรุงระบบข่ายและกิจกรรมที่ได้จัดขึ้นร่วมกัน	4.73	0.49	มากที่สุด
รวม		4.72	0.18	มากที่สุด

จากตารางที่ 8 แสดงว่าระดับความต้องการความร่วมมือ ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ด้านบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการขอทำสำเนาเอกสารที่ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการและบริการข่าวทันสมัย มีความต้องการความร่วมมืออยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98$) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือการจัดนิทรรศการหมุนเวียน ($\bar{X} = 4.93$) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดและรองลงมาคือ ความรวดเร็ว ชัดเจนในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทันสมัยและบริการของห้องสมุดและการยืมโสตทัศนวัสดุระหว่างห้องสมุด

($\bar{X} = 4.77$) อยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน ความร่วมมือในลำดับน้อยที่สุดคือ การให้ยืมวัสดุหายาก ($\bar{X} = 4.43$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก

4) ระดับความต้องการความร่วมมือ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ระดับความต้องการความร่วมมือ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ที่	ความต้องการความร่วมมือ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	บริการจัดส่งข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร	4.86	0.34	มากที่สุด
2.	ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์ ตรงกับความต้องการค้นคว้า	4.66	0.47	มากที่สุด
3.	เนื้อหาในฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ มีความสอดคล้องกับทุกสาขาที่เปิดสอน	4.45	0.50	มาก
4.	ความเพียงพอของจำนวนฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์	4.52	0.62	มากที่สุด
5.	บริการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะสาขาที่ผู้ใช้สนใจ	4.48	0.62	มาก
6.	การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูล เช่น อินเทอร์เน็ต ฐานข้อมูลต่าง ๆ	4.34	0.56	มาก
7.	การจัดสร้างศูนย์กลางในการรวบรวมคำถามและคำตอบ	4.27	0.78	มาก
8.	การบริการแนะนำแหล่งสารสนเทศ	4.59	0.54	มากที่สุด
รวม		4.52	0.17	มากที่สุด

จากตารางที่ 9 แสดงว่าระดับความต้องการความร่วมมือ ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ด้านงานเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บริการจัดส่งข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$) รองลงมาคือ ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์ ตรงกับความต้องการค้นคว้า ($\bar{X} = 4.66$) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด และรองลงมาคือ การบริการแนะนำแหล่งสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.59$) อยู่ในระดับมากที่สุด ความร่วมมือในลำดับน้อยที่สุดคือการจัดสร้างศูนย์กลางในการรวบรวมคำถามและคำตอบ ($\bar{X} = 4.27$) อยู่ในระดับมาก

4. เปรียบเทียบสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา
กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทั้ง 4 ด้าน

1) ระดับความต้องการความร่วมมือ ด้านบริหาร ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 10
ที่ 10 เปรียบเทียบสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือ ด้านบริหาร

รายการความร่วมมือ	สภาพจริง		ความต้องการ		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
กำหนดนโยบายและมาตรฐานการปฏิบัติงาน	5.00	0.00	4.68	0.77	-2.738*
กำหนดการวางแผน	4.45	0.66	4.75	0.61	2.108*
ประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.61	0.61	4.68	0.51	.596
ผลงานวิชาการในด้านบรรณารักษศาสตร์	3.95	0.98	4.70	0.50	4.070*
เปลี่ยนความรู้ส่งเสริมบุคลากรในด้าน บรรณารักษศาสตร์	3.55	0.50	4.64	0.53	9.372*
รวม	4.31	0.41	4.69	0.25	5.711*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 10 พบว่าสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือ ด้านบริหาร โดยรวม
ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าระดับความต้องการสูงกว่าสภาพจริงที่
ด้านบริหาร เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายข้อแล้วพบว่า แลกเปลี่ยนความรู้ส่งเสริมบุคลากรในด้าน
บรรณารักษศาสตร์ มีค่าสูงสุด รองลงมาคือ ผลงานวิชาการในด้านบรรณารักษศาสตร์
กำหนดนโยบายและมาตรฐานการปฏิบัติงานและน้อยที่สุดคือ การกำหนดการวางแผน ตามลำดับ

2)ระดับความต้องการความร่วมมือ ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ผลการวิเคราะห์แสดงดัง
ตารางที่ 11

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือ ด้านการจัดการทรัพยากร
สารสนเทศ

รายการความร่วมมือ	สภาพจริง		ความต้องการ		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
การจัดศูนย์กลางในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ	5.00	0.00	4.41	0.69	-5.658*
ความร่วมมือในการจัดหาเอกสารสิ่งพิมพ์	5.00	0.00	4.61	0.49	-5.203*
ความร่วมมือในการจัดหาโสตทัศนวัสดุ	5.00	0.00	4.68	0.47	-4.480*
การจัดหาวัสดุที่มีราคาแพงและหายากร่วมกัน	4.73	0.45	4.59	0.69	-1.098
การแลกเปลี่ยนและบริจาคทรัพยากรสารสนเทศ	5.00	0.00	4.50	0.62	-5.275*
การจัดเก็บรักษาทรัพยากรสารสนเทศ	5.00	0.00	4.45	0.66	-5.456*
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดหาทรัพยากร สารสนเทศ	5.00	0.00	4.61	0.49	-5.203*
การใช้ฐานข้อมูลสำหรับการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ	4.05	0.56	4.89	0.32	7.484*
การรวบรวมรายชื่อสำนักพิมพ์ ตัวอย่างจำหน่าย	3.75	0.53	4.00	0.52	2.417*
การประชุมเพื่อปรึกษาหารือระหว่างบรรณารักษ์ในการ จัดหาทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ	3.89	0.32	4.89	0.32	15.379*
การประเมินทรัพยากรสารสนเทศก่อนการจัดหา	4.98	0.15	4.75	0.43	-3.556*
หนังสือที่จัดให้บริการอยู่ในสภาพดี	4.68	0.67	4.61	0.57	-.503
โสตทัศนวัสดุที่ต้องการมีจำนวนเพียงพอ	4.11	0.32	4.18	0.84	.503
ฐานข้อมูลซีดีรอมมีความเพียงพอต่อการใช้ศึกษาค้นคว้า	3.25	0.78	3.95	0.41	4.463*
ฐานข้อมูลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ตรงกับความ ต้องการ	3.30	0.63	4.50	0.76	8.373*
จัดทำรายชื่อโสตทัศนวัสดุ	5.00	0.00	4.36	0.78	-5.410*
จัดทำสำเนาโสตทัศนวัสดุให้แก่ห้องสมุดในสังกัด	3.23	0.52	4.05	0.77	6.055*
การซ่อมแซมและบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศ	3.55	0.54	4.91	0.36	14.745*
รวม	4.36	0.12	4.49	0.12	5.038*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 11 พบว่าสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือ ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ามีความต้องการ สูงกว่า สภาพจริงที่ได้รับในภาพรวม ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ รายข้อที่แสดงความแตกต่างมากที่สุดคือ การประชุมเพื่อปรึกษาหารือระหว่างบรรณารักษ์ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ มีค่าสูงสุด รองลงมาคือ การซ่อมแซมและบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศ ฐานข้อมูลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ตรงกับความต้องการ การใช้ฐานข้อมูลสำหรับการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ จัดทำสำเนาโสตทัศนวัสดุให้แก่ห้องสมุดในสังกัด การจัดศูนย์กลางในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ จัดทำรายชื่อโสตทัศนวัสดุ การจัดเก็บรักษาทรัพยากรสารสนเทศ การแลกเปลี่ยนและบริจาคทรัพยากรสารสนเทศ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ความร่วมมือในการจัดหาโสตทัศนวัสดุ ฐานข้อมูลซีดีรอมมีความเพียงพอต่อการใช้ศึกษาค้นคว้า การประเมินทรัพยากรสารสนเทศก่อนการจัดหา และน้อยที่สุดคือ การรวบรวมรายชื่อสำนักพิมพ์ ตัวแทนจำหน่าย ตามลำดับ

3)ระดับความต้องการความร่วมมือ ด้านบริการ ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือ ด้านบริการ

รายการความร่วมมือ	สภาพจริง		ความต้องการ		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
การใช้ฐานข้อมูลในการจัดหมวดหมู่และทำรายการ	5.00	0.00	4.57	0.84	-3.170*
ความรวดเร็ว ชัดเจนในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทันสมัยและบริการของห้องสมุด	2.45	0.71	4.77	0.47	11.636*
การให้ยืมวัสดุหายาก	2.93	0.45	4.43	1.02	28.264*
บริการข่าวทันสมัย	3.25	0.43	4.98	0.15	25.432*
การกำหนด กฎ ระเบียบในการเข้าใช้บริการ	5.00	0.00	4.73	0.49	-3.622*
จัดทำแบบฟอร์มในการยืมที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน	3.98	0.15	4.59	0.54	7.026*
การขอทำสำเนาเอกสารที่ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการ	2.45	0.50	4.98	0.15	11.394*
การจัดนิทรรศการหมุนเวียน	1.84	0.47	4.93	0.25	22.573*
การใช้วัสดุและอุปกรณ์	1.52	0.50	4.70	0.46	36.355*
การจัดกิจกรรมของห้องสมุด	1.48	0.54	4.73	0.49	31.606*
การยืมโสตทัศนวัสดุระหว่างห้องสมุด	2.16	0.52	4.77	0.56	24.496*

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือ ด้านบริการ (ต่อ)

รายการความร่วมมือ	สภาพจริง		ความต้องการ		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
พัฒนาและปรับปรุงระบบขายและกิจกรรมที่ได้จัดขึ้นร่วมกัน	3.82	0.44	4.73	0.49	8.491*
รวม	2.99	0.16	4.72	0.18	60.257*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 12 พบว่าสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือ ด้านบริการ พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่ามีความต้องการ สูงกว่า สภาพจริงที่ได้รับในภาพรวม ด้านบริการ และทุกรายการ รายข้อที่แสดงความแตกต่างมากที่สุดคือ การใช้วัสดุและอุปกรณ์ มีค่าสูงสุด รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมของห้องสมุด การให้ยืมวัสดุหายาก บริการข่าวทันสมัย การยืมโสตทัศนวัสดุระหว่างห้องสมุด การจัดนิทรรศการหมุนเวียน ความรวดเร็วชัดเจนในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทันสมัยและบริการของห้องสมุด การขอทำสำเนาเอกสารที่ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการ พัฒนาและปรับปรุงระบบขายและกิจกรรมที่ได้จัดขึ้นร่วมกัน จัดทำแบบฟอร์มในการยืมที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน การกำหนด กฎ ระเบียบในการเข้าใช้บริการ และน้อยที่สุดคือ การใช้ฐานข้อมูลในการจัดหมวดหมู่และทำรายการ ตามลำดับ

4)ระดับความต้องการความร่วมมือ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

รายการความร่วมมือ	สภาพจริง		ความต้องการ		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
บริการจัดส่งข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร	1.05	0.21	4.86	0.34	64.915*
ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์ ตรงกับความต้องการ กันค่วา	1.36	0.49	4.66	0.47	29.860*
เนื้อหาในฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ มี					
ความสอดคล้องกับทุกสาขาที่เปิดสอน	2.45	0.50	4.45	0.50	20.505*
ความเพียงพอของจำนวนฐานข้อมูลวารสาร					
อิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์	2.23	0.71	4.52	0.62	17.339*

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ต่อ)

รายการความร่วมมือ	สภาพจริง		ความต้องการ		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
บริการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะสาขาที่ผู้ใช้สนใจ	3.07	0.99	4.48	0.62	7.871*
การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูล เช่น อินเทอร์เน็ต ฐานข้อมูลต่าง ๆ	1.14	0.34	4.34	0.56	30.303*
การจัดสร้างศูนย์กลางในการรวบรวมคำถามและคำตอบ	1.86	0.82	4.27	0.78	13.457*
การบริการแนะนำแหล่งสารสนเทศ	1.09	0.29	4.59	0.54	39.308*
รวม	1.78	0.21	4.52	0.17	60.678*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 13 พบว่าสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ามีความต้องการสูงกว่า สภาพจริงที่ได้รับในภาพรวม ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และทุกรายการ รายข้อที่แสดงความแตกต่างมากที่สุดคือ บริการจัดส่งข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร มีค่าสูงสุด รองลงมาคือ การบริการแนะนำแหล่งสารสนเทศ การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูล เช่น อินเทอร์เน็ต ฐานข้อมูลต่าง ๆ ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์ ตรงกับความต้องการค้นคว้า เนื้อหาในฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ มีความสอดคล้องกับทุกสาขาที่เปิดสอน ความเพียงพอของจำนวนฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์ การจัดสร้างศูนย์กลางในการรวบรวมคำถามและคำตอบ และน้อยที่สุดคือ บริการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะสาขาที่ผู้ใช้สนใจ ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ศึกษาปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุด ศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทั้ง 4 ด้าน

ปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุด ศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จำแนกเป็นรายด้าน ดังตารางดังนี้

1) ปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน ด้านบริหารผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน ด้านบริหาร

ที่	ปัญหาด้านบริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	การกำหนดนโยบายและมาตรฐานการยืมระหว่างห้องสมุดยังไม่ชัดเจน	2.00	0.00	น้อย
2.	ไม่สามารถดำเนินการตามแผนที่วางไว้	1.05	0.21	น้อย
3.	การประเมินผลการปฏิบัติงาน	1.34	0.47	น้อย
4.	ผลิตผลงานวิชาการในด้านบรรณารักษศาสตร์	3.23	0.80	ปานกลาง
5.	แลกเปลี่ยนความรู้และส่งเสริมบุคลากรในด้านบรรณารักษศาสตร์	3.27	0.66	ปานกลาง
รวม		2.17	0.22	น้อย

จากตารางที่ 14 แสดงว่า ปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุด ศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จำแนก เป็นรายด้าน พบว่าด้านบริหาร โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การแลกเปลี่ยนความรู้และส่งเสริมบุคลากรในด้านบรรณารักษศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.27$) รองลงมาคือ ผลิตผลงานวิชาการในด้านบรรณารักษศาสตร์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$) และรองลงมาคือ การกำหนดนโยบายและมาตรฐานการยืมระหว่างห้องสมุดยังไม่ชัดเจน ($\bar{X} = 2.00$) ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ

2) ปัญหาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ผลการวิเคราะห์
แสดงดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ

ที่	ปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	การจัดสร้างศูนย์กลางในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ	3.11	0.72	ปานกลาง
2.	ความร่วมมือในการจัดหาเอกสารสิ่งพิมพ์	1.25	0.43	น้อยที่สุด
3.	ความร่วมมือในการจัดหาโสตทัศนวัสดุ	2.93	0.78	ปานกลาง
4.	การจัดหาวัสดุที่มีราคาแพงและหายากร่วมกัน	2.98	0.73	ปานกลาง
5.	การแลกเปลี่ยนและบริจาคทรัพยากรสารสนเทศ	2.75	0.86	ปานกลาง
6.	การจัดเก็บรักษาทรัพยากรสารสนเทศ	1.52	0.66	น้อย
7.	ขาดทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ	1.70	0.45	น้อย
8.	ไม่มีการใช้ฐานข้อมูลกลางสำหรับการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ	1.55	0.50	น้อย
9.	การรวบรวมรายชื่อสำนักพิมพ์ ตัวแทนจำหน่าย	2.77	0.56	ปานกลาง
10.	การประชุมเพื่อปรึกษาหารือระหว่างบรรณารักษ์ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ	1.11	0.32	น้อยที่สุด
11.	การประเมินทรัพยากรสารสนเทศก่อนการจัดหา	2.41	0.78	น้อย
12.	หนังสือที่จัดให้บริการ	1.02	0.15	น้อยที่สุด
13.	โสตทัศนวัสดุที่ต้องการมีจำนวนไม่เพียงพอ	2.20	0.59	น้อย
14.	ฐานข้อมูลซีดีรอม ไม่มีความเพียงพอต่อการใช้ศึกษาค้นคว้า	1.32	0.47	น้อยที่สุด
15.	ฐานข้อมูลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ไม่ตรงกับความต้องการ	1.50	0.55	น้อย
16.	จัดทำรายชื่อโสตทัศนวัสดุ	1.20	0.40	น้อยที่สุด
17.	จัดทำสำเนาโสตทัศนวัสดุให้แก่ห้องสมุดในสังกัด	2.77	1.07	ปานกลาง
18.	การให้บริการยืมตัวเล่มทำให้สภาพตัวเล่มชำรุด หรือสูญหายได้	1.07	0.25	น้อยที่สุด
	รวม	1.95	0.19	น้อย

จากตารางที่ 15 แสดงว่าปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์กลางการศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดสร้างศูนย์กลางในการจัดหาทรัพยากร

สารสนเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.11$) รองลงมาคือ การจัดหาวัสดุที่มีราคาแพงและหายาก ร่วมกัน ($\bar{X} = 2.98$) และรองลงมาคือ ความร่วมมือในการจัดหาวัสดุ ($\bar{X} = 2.93$) อยู่ใน ระดับปานกลาง และพบว่าปัญหา ความร่วมมือในระดับน้อยที่สุด 6 รายการ ได้แก่ ฐานข้อมูลซีดีรอม ไม่มีความเพียงพอต่อการใช้ศึกษาค้นคว้า ความร่วมมือในการจัดหาเอกสารสิ่งพิมพ์ จัดทำรายชื่อ วัสดุภัณฑ์ การประชุมเพื่อปรึกษาหารือระหว่างบรรณารักษ์ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ต่าง ๆ การให้บริการยืมตัวเล่มทำให้สภาพตัวเล่มชำรุด หรือสูญหายได้ และ หนังสือที่จัดให้บริการ

3) ปัญหาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดด้านบริการ ผลการวิเคราะห์ แสดงดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันห้องสมุดด้านบริการ

ที่	ปัญหาด้านบริการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	การใช้ฐานข้อมูลในการจัดหมวดหมู่และทำรายการ	1.02	0.15	น้อยที่สุด
2.	การประชาสัมพันธ์ข่าวสารทันสมัยและบริการของห้องสมุด ล่าช้า ไม่ทันสมัย	3.59	0.72	มาก
3.	ให้ยืมวัสดุหายาก	3.36	0.81	ปานกลาง
4.	บริการข่าวทันสมัย	2.36	0.61	น้อย
5.	การกำหนด กฎ ระเบียบในการเข้าใช้บริการห้องสมุดยังไม่ ชัดเจน	3.66	0.6	มาก
6.	จัดทำแบบฟอร์มในการยืมระหว่างห้องสมุดมีรายละเอียดมากเกินไปทำให้เสียเวลาในการใช้บริการ	1.36	0.57	น้อยที่สุด
7.	การขอทำสำเนาเอกสารราคาแพงเกินไป	2.70	0.79	ปานกลาง
8.	การจัดนิทรรศการหมุนเวียน	2.93	0.87	ปานกลาง
9.	การใช้วัสดุและอุปกรณ์	4.59	0.54	มากที่สุด
10.	การจัดกิจกรรมของห้องสมุด	1.30	0.46	น้อยที่สุด
11.	การยืมวัสดุภัณฑ์ระหว่างห้องสมุด	2.09	0.70	น้อย
12.	พัฒนาและปรับปรุงระบบข่ายงานและกิจกรรมที่ได้จัดขึ้นร่วมกัน	1.50	0.55	น้อย
	รวม	2.53	0.19	ปานกลาง

จากตารางที่ 16 พบว่าปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่าง ห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สอนดุสิต จำแนกเป็นรายด้าน พบว่าด้านบริการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.53$) เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้วัสดุและอุปกรณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) รองลงมาคือ

การกำหนด กฎ ระเบียบในการเข้าใช้บริการห้องสมุดยังไม่ ชัดเจน ($\bar{X} = 3.66$) อยู่ในระดับมาก และ รองลงมาคือ ให้ยืมวัสดุหายาก ($\bar{X} = 3.36$) อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าปัญหา ความร่วมมือใน ระดับน้อยที่สุด 3 รายการ ได้แก่ จัดทำแบบฟอร์มในการยืมระหว่างห้องสมุดมีรายละเอียดมาก เกินไปทำให้เสียเวลาในการใช้บริการ ($\bar{X} = 1.36$) การจัดกิจกรรมของห้องสมุด ($\bar{X} = 1.30$) และ น้อยที่สุดคือ การใช้งานข้อมูลในการจัดหมวดหมู่และทำรายการ

4) ปัญหาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการวิเคราะห์ แสดงดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุด ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ที่	ปัญหาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	ความล่าช้าในบริการจัดส่งข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีทางการ สื่อสาร	1.05	0.21	น้อยที่สุด
2.	ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์ ไม่สามารถเข้า สืบค้นได้	1.39	0.49	น้อยที่สุด
3.	เนื้อหาในฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ไม่ สอดคล้องกับทุกสาขาวิชาที่เปิดสอน	2.45	0.50	น้อย
4.	จำนวนฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ไม่ เพียงพอต่อความต้องการ	2.23	0.71	น้อย
5.	บริการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะสาขาล่าช้า ไม่เป็นปัจจุบัน	3.07	0.9	ปานกลาง
6.	ขั้นตอนการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูล เช่น อินเทอร์เน็ต ฐานข้อมูลต่างๆ มีความยุ่งยากซับซ้อน	1.14	0.34	น้อยที่สุด
7.	การจัดสร้างศูนย์กลางในการรวบรวมคำถามและคำตอบ ขาดประสิทธิภาพ	1.86	0.82	น้อย
8.	การบริการแนะนำแหล่งสารสนเทศยังไม่เป็นที่ประทับใจ	1.09	0.29	น้อยที่สุด
รวม		1.78	0.21	น้อย

จากตารางที่ 17 พบว่า ปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่าง ห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนดุสิต จำแนกเป็นรายด้าน พบว่าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บริการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะสาขาล่าช้าไม่เป็น ปัจจุบัน อยู่ใน

ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.07$) รองลงมาคือ เนื้อหาในฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ไม่สอดคล้องกับทุกสาขาวิชาที่เปิดสอน ($\bar{X} = 2.45$) อยู่ในระดับน้อย และรองลงมาคือ จำนวนฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ($\bar{X} = 2.23$) อยู่ในระดับน้อย และพบว่าปัญหา ความร่วมมือในระดับน้อยที่สุด 4 รายการ ได้แก่ ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ไม่สามารถเข้า สืบค้นได้ ขั้นตอนการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลเช่น อินเทอร์เน็ต ฐานข้อมูลต่างๆ มีความยุ่งยากซับซ้อน การบริการแนะนำแหล่งสารสนเทศยังไม่เป็นที่ประทับใจ และ ความล่าช้าในบริการจัดส่งข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษา “ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต” ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพจริงกับความต้องการของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
3. เพื่อศึกษาปัญหาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ

2.1.1 กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่

ผู้บริหารสำนักวิทยบริการฯ

จำนวน 4 คน

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา

จำนวน 20 คน

2.1.2 กลุ่มเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์

จำนวน 20 คน

รวม

จำนวน 44 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาจากกลุ่มประชากรทั้งหมด คือ

2.2.1 กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่

ผู้บริหารสำนักวิทยบริการฯ

จำนวน 4 คน

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา

จำนวน 20 คน

2.2.2 กลุ่มเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์

จำนวน 20 คน

รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

จำนวน 44 คน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามกลุ่มผู้บริหารศูนย์การศึกษา และกลุ่มเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ศึกษาสภาพจริงและความคาดหวังของความร่วมมือจริงในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์ศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ประกอบด้วยงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหาร ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ตอนที่ 3 ระบุปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เกี่ยวกับความร่วมมือในด้านบริหาร ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่นๆ เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ และศูนย์ศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ โดยผู้วิจัยแจกและรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลประมาณ 1 เดือนตั้งแต่วันที่ 4 พฤศจิกายน – 6 ธันวาคม 2551 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบทุกฉบับ

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมาแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำแบบสอบถามที่รวบรวมมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ดังนี้

2.5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2.5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพจริง ความต้องการและปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุด และศูนย์ศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ในด้านบริหาร ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) เป็นรายชื่อ เปรียบเทียบระดับความร่วมมือระหว่างความคาดหวังกับสภาพจริงโดยใช้ค่าสถิติ (Paired-Samples t-Test)

3. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยสรุปเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

สภาพข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็น ร้อยละ 88.6 มีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.2 ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 38.6 รองลงมา ปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 36.4 มีตำแหน่งการปฏิบัติงานเป็นผู้บริหาร/ผู้อำนวยการคิดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมาเป็นบรรณารักษ์คิดเป็น ร้อยละ 45.5 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.1 รองลงมา 15-20 ปีคิดเป็นร้อยละ 31.8

ตอนที่ 2 ศึกษาระดับความร่วมมือจริงในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุด ศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหาร ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เมื่อจำแนกที่แต่ละด้านพบว่า

ความร่วมมือตามสภาพจริง ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุด ศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จำแนกเป็น รายด้าน พบว่า

ด้านบริหาร พบว่า การกำหนดนโยบายและมาตรฐานการปฏิบัติงาน มีความร่วมมือจริงอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การประเมินผลการปฏิบัติงาน รองลงมาคือการกำหนดการวางแผน อยู่ในระดับมาก และความร่วมมือระดับน้อยที่สุดคือ แลกเปลี่ยนความรู้ส่งเสริมบุคลากรในด้านบรรณารักษ์ ซึ่งอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า การจัดสร้างศูนย์กลางในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ความร่วมมือในการจัดหาเอกสารสิ่งพิมพ์ ความร่วมมือในการจัดหาโสตทัศนวัสดุ การแลกเปลี่ยนและบริจาคทรัพยากรสารสนเทศ การจัดเก็บรักษาทรัพยากรสารสนเทศ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศและจัดทำรายชื่อโสตทัศนวัสดุ มีความร่วมมือจริงอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การประเมินทรัพยากรสารสนเทศก่อนการจัดหา และรองลงมาคือการจัดหาวัสดุที่มีราคาแพงและหายากร่วมกัน อยู่ในระดับมากตามลำดับ ความร่วมมือในระดับน้อยที่สุดคือ จัดทำสำเนาโสตทัศนวัสดุให้แก่ห้องสมุดในสังกัด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านบริการ พบว่า การใช้ฐานข้อมูลในการจัดหมวดหมู่และทำรายการและการกำหนดกฎระเบียบในการเข้าใช้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ จัดทำแบบฟอร์มในการยืมที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และรองลงมาคือ พัฒนาและปรับปรุงระบบข่ายงานและกิจกรรมที่ได้จัดขึ้นร่วมกัน อยู่ในระดับมาก และพบว่าความร่วมมือในลำดับน้อย 5 รายการ ได้แก่ การขอทำสำเนาเอกสารที่ผู้ใช้

ห้องสมุดต้องการ การยืมโสตทัศนวัสดุระหว่างห้องสมุด การจัดนิทรรศการหมุนเวียน การใช้วัสดุและอุปกรณ์ และมีความร่วมมือในระดับน้อยที่สุดคือ การจัดกิจกรรมของห้องสมุด

ด้านงานเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า บริการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะสาขาที่ผู้ใช้สนใจ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ เนื้อหาในฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ มีความสอดคล้องกับทุกสาขาที่เปิดสอน ความเพียงพอของจำนวนฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ และการจัดสร้างศูนย์กลางในการรวบรวมคำถามและคำตอบ และพบว่ามีความร่วมมือในลำดับน้อยที่สุด 4 รายการ ได้แก่ ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์ ตรงกับความต้องการค้นคว้า การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูล เช่น อินเทอร์เน็ต ฐานข้อมูลต่าง ๆ การบริการแนะนำแหล่งสารสนเทศ และบริการจัดส่งข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ระดับความต้องการความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทั้ง 4 ด้าน
ดังตารางดังนี้

ด้านบริหาร พบว่า การกำหนดการวางแผน มีความต้องการความร่วมมืออยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ผลิตผลงานวิชาการในด้านบรรณารักษศาสตร์ การกำหนดนโยบายและมาตรฐานการปฏิบัติงานและการประเมินผลการปฏิบัติงาน ความร่วมมือในลำดับน้อยที่สุดคือ แลกเปลี่ยนความรู้ส่งเสริมบุคลากรในด้านบรรณารักษศาสตร์

ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า การซ่อมแซมและบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การใช้ฐานข้อมูลสำหรับการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศและการประชุมเพื่อปรึกษาหารือระหว่างบรรณารักษ์ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ รองลงมาคือ การประเมินทรัพยากรสารสนเทศก่อนการจัดหา อยู่ในระดับมากที่สุด ความร่วมมือในลำดับน้อยที่สุดคือ ฐานข้อมูลซีดีรอมมีความเพียงพอต่อการใช้ศึกษาค้นคว้า

ด้านบริการ พบว่า การขอทำสำเนาเอกสารที่ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการและบริการข่าวทันสมัย มีความต้องการความร่วมมือ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือการจัดนิทรรศการหมุนเวียนซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดและรองลงมาคือ ความรวดเร็ว ชัดเจนในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทันสมัยและบริการของห้องสมุดและการยืมโสตทัศนวัสดุระหว่างห้องสมุด อยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน ความร่วมมือในลำดับน้อยที่สุดคือ การให้ยืมวัสดุหายาก

ด้านงานเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า บริการจัดส่งข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร รองลงมาคือ ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์ ตรงกับความต้องการค้นคว้า ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด และรองลงมาคือ การบริการแนะนำแหล่งสารสนเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด ความร่วมมือในลำดับน้อยที่สุดคือการจัดสร้างศูนย์กลางในการรวบรวมคำถามและคำตอบ

หน้าที่ 4 เปรียบเทียบสภาพจริงกับระดับความต้องการความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ
มกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัย
ชกัญสวนคูสิต ทั้ง 4 ด้าน

ด้านบริหาร สภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือ ด้านบริหาร โดยรวม แตกต่าง
น้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าระดับความต้องการสูงกว่าสภาพจริงที่ได้รับด้าน
บริหาร เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายข้อแล้วพบว่า แลกเปลี่ยนความรู้ส่งเสริมบุคลากรในด้าน
บรรณารักษศาสตร์ มีค่าสูงสุด รองลงมาคือ ผลิตผลงานวิชาการในด้านบรรณารักษศาสตร์ การกำหนด
นโยบายและมาตรฐานการปฏิบัติงานและน้อยที่สุดคือ การกำหนดการวางแผน ตามลำดับ

ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ สภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือ
โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ามีความต้องการ สูงกว่า สภาพจริงที่
ได้รับในภาพรวม ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ รายข้อที่แสดงความแตกต่างมากที่สุดคือ การ
ประชุมเพื่อปรึกษาหารือระหว่างบรรณารักษ์ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ มีค่าสูงสุด
รองลงมาคือ การซ่อมแซมและบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศ ฐานข้อมูลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
ออนไลน์ ตรงกับความต้องการ การใช้ฐานข้อมูลสำหรับการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ จัดทำสำเนา
ไมโครฟิล์มวัสดุให้แก่ห้องสมุดในสังกัด การจัดศูนย์กลางในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ จัดทำ
รายชื่อไมโครฟิล์มวัสดุ การจัดเก็บรักษาทรัพยากรสารสนเทศ การแลกเปลี่ยนและบริจาคทรัพยากร
สารสนเทศ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ความร่วมมือในการจัดหา
ไมโครฟิล์มวัสดุ ฐานข้อมูลซีดีรอมมีความเพียงพอต่อการใช้ศึกษาค้นคว้า การประเมินทรัพยากร
สารสนเทศก่อนการจัดหา และน้อยที่สุดคือ การรวบรวมรายชื่อสำนักพิมพ์ ตัวแทนจำหน่าย ตามลำดับ

ด้านบริการ สภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือ ด้านบริการ พบว่าโดยรวม
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ามีความต้องการ สูงกว่า สภาพจริงที่ได้รับใน
ภาพรวม ด้านบริการ และทุกรายการ รายข้อที่แสดงความแตกต่างมากที่สุดคือ การใช้วัสดุและอุปกรณ์
มีค่าสูงสุด รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมของห้องสมุด การให้ยืมวัสดุหายาก บริการข่าวทันสมัย การยืม
ไมโครฟิล์มวัสดุระหว่างห้องสมุด การจัดนิทรรศการหมุนเวียน ความรวดเร็ว ชัดเจนในการ
ประชาสัมพันธ์ข่าวสารทันสมัยและบริการของห้องสมุด การขอทำสำเนาเอกสารที่ผู้ใช้ห้องสมุด
ต้องการ พัฒนาและปรับปรุงระบบข่ายและกิจกรรมที่ได้จัดขึ้นร่วมกัน จัดทำแบบฟอร์มในการยืมที่
เป็นมาตรฐานเดียวกัน การกำหนด กฎ ระเบียบในการเข้าใช้บริการ และน้อยที่สุดคือ การใช้ฐานข้อมูล
ในการจัดหมวดหมู่และทำรายการ ตามลำดับ

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือ ด้านเทคโนโลยี
สารสนเทศ พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ามีความต้องการ สูง
กว่า สภาพจริงที่ได้รับในภาพรวม ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และทุกรายการ รายข้อที่แสดงความ

แตกต่างกันมากที่สุดคือ บริการจัดส่งข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร มีค่าสูงสุด รองลงมาคือ การบริการแนะนำแหล่งสารสนเทศ การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูล เช่น อินเทอร์เน็ต ฐานข้อมูลต่าง ๆ ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์ ตรงกับความต้องการ ค้นคว้า เนื้อหาในฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ มีความสอดคล้องกับทุกสาขาที่เปิดสอน ความเพียงพอของจำนวนฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์ การจัดสร้างศูนย์กลางในการรวบรวมคำถามและคำตอบ และน้อยที่สุดคือ บริการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะสาขาที่ผู้ใช้สนใจ ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ศึกษาปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์ การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทั้ง 4 ด้าน

ด้านบริหาร พบว่า การแลกเปลี่ยนความรู้และส่งเสริมบุคลากรในด้านบรรณารักษศาสตร์ อยู่ใน ระดับปานกลาง รองลงมาคือ ผลิตผลงานวิชาการในด้านบรรณารักษศาสตร์ อยู่ในระดับปานกลาง และรองลงมาคือ การกำหนดนโยบายและมาตรฐานการยืมระหว่างห้องสมุดยังไม่ชัดเจน ซึ่งอยู่ใน ระดับน้อย ตามลำดับ

ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า การจัดสร้างศูนย์กลางในการจัดหาทรัพยากร สารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ การจัดหาวัสดุที่มีราคาแพงและหายากร่วมกันและ รองลงมาคือ ความร่วมมือในการจัดหาโสตทัศนวัสดุ อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าปัญหา ความร่วมมือในระดับน้อยที่สุด 6 รายการ ได้แก่ ฐานข้อมูลซีดีรอมไม่มีความเพียงพอต่อการ ใช้ศึกษาค้นคว้า ความร่วมมือในการจัดหาเอกสารสิ่งพิมพ์ จัดทำรายชื่อโสตทัศนวัสดุ การประชุมเพื่อปรึกษาหารือ ระหว่างบรรณารักษ์ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ การให้บริการยืมตัวเล่มทำให้สภาพตัวเล่ม ชำรุด หรือสูญหายได้

ด้านบริการ พบว่า การใช้วัสดุและอุปกรณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การกำหนด กฎระเบียบในการเข้าใช้บริการห้องสมุดยังไม่ ชัดเจนอยู่ในระดับมาก และรองลงมาคือ ให้ยืมวัสดุหายาก อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าปัญหา ความร่วมมือในระดับน้อยที่สุด 3 รายการ ได้แก่ จัดทำ แบบฟอร์มในการยืมระหว่างห้องสมุดมีรายละเอียดมาก เกินไปทำให้เสียเวลาในการใช้บริการ การจัด กิจกรรมของห้องสมุด

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า บริการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะสาขาล่าช้าไม่เป็นปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ เนื้อหาในฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ไม่สอดคล้องกับ ทุกสาขาวิชาที่เปิดสอน อยู่ในระดับน้อย และรองลงมาคือ จำนวนฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์ ไม่เพียงพอต่อความต้องการ อยู่ในระดับน้อย และพบว่าปัญหา ความร่วมมือในระดับน้อย ที่สุด 4 รายการ ได้แก่ ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์ ไม่สามารถเข้า สืบค้นได้ ขั้นตอนการ

เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูล เช่น อินเทอร์เน็ต ฐานข้อมูลต่างๆ มีความยุ่งยากซับซ้อน การบริการแนะนำแหล่งสารสนเทศยังไม่เป็นที่ประทับใจ

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทั้ง 4 ด้าน

ด้านบริหาร พบว่าการกำหนดการวางแผน และการกำหนดนโยบายและมาตรฐานการปฏิบัติงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานมีความต้องการความร่วมมือมากที่สุด

ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า ความร่วมมือในการจัดหาเอกสารสิ่งพิมพ์ ความร่วมมือในการจัดหาวัสดุทัศนวัสดุ การจัดหาวัสดุที่มีราคาแพงและหายากร่วมกัน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ การแลกเปลี่ยนและบริจาคทรัพยากรสารสนเทศ การใช้ฐานข้อมูลสำหรับการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ หนังสือที่จัดให้บริการอยู่ในสภาพวัสดุทัศนวัสดุที่ต้องการมีจำนวนเพียงพอ การจัดศูนย์กลางในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ การประชุมเพื่อปรึกษาหารือระหว่างบรรณารักษ์ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ การประเมินทรัพยากรสารสนเทศก่อนการจัดหา ฐานข้อมูลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ตรงกับความต้องการ การซ่อมแซมและบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศ

ด้านบริการ การกำหนด กฎ ระเบียบในการเข้าใช้บริการ จัดทำแบบฟอร์มในการยืมที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน การใช้วัสดุและอุปกรณ์ การขอทำสำเนาเอกสารที่ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการ การจัดกิจกรรมของห้องสมุด

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า การจัดสร้างศูนย์กลางในการรวบรวมคำถามและคำตอบ บริการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะสาขาที่ผู้ใช้สนใจ การบริการแนะนำแหล่งสารสนเทศ ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์ ตรงกับความต้องการ ค้นคว้า บริการจัดส่งข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร

4. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา “ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต” มีประเด็นในการอภิปรายผล เป็นรายด้าน ดังนี้

4.1 ศึกษาสภาพจริงกับความต้องการของความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ด้านการบริหาร พบว่าไม่สามารถดำเนินการตามแผนที่วางไว้ อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากงบประมาณและจำนวนบุคลากรที่ให้บริการสารสนเทศมีจำนวนจำกัด บรรณารักษ์จึงได้คิดค้น

เครื่องมือช่วยสืบค้นสารสนเทศ เช่นการทำบัตรรายการออนไลน์ การจัดทำดัชนีและบรรณานุกรมเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรทอง ศรีสะอาด (2544 : 193-211) ที่พบว่าห้องสมุดส่วนใหญ่บรรลุเกณฑ์มาตรฐานเชิงคุณภาพที่คล้ายคลึงกันด้านบริหาร และความร่วมมือระหว่างห้องสมุด ส่วนเกณฑ์ที่ไม่บรรลุตามเกณฑ์มาตรฐานคือ ด้านงบประมาณ ด้านอาคารและครุภัณฑ์ ด้านจำนวนทรัพยากรสารสนเทศ ด้านผู้ปฏิบัติงานของห้องสมุดและด้านการประเมินคุณภาพของห้องสมุดทั้งนี้เป็นเพราะงบประมาณและศักยภาพความพึงพอใจในการทำงาน ความก้าวหน้าในงานของบรรณารักษ์ในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ความต้องการสารสนเทศที่เพิ่มมากขึ้นของผู้ใช้และรูปแบบที่เปลี่ยนไปของสารสนเทศ เช่น สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ

รองลงมาคือ ผลผลิตงานวิชาการในด้านบรรณารักษศาสตร์ร่วมกันและมีการกำหนดนโยบายและมาตรฐานการยืมระหว่างห้องสมุดยังไม่ชัดเจน ควรมีการพัฒนาด้านซอฟต์แวร์ของห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษาทุกสถาบันให้ทัดเทียมกัน ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดคือการให้บริการยืมตัวเล่มทำให้สภาพตัวเล่มชำรุด และสูญหายได้ รองลงมาคือ ไม่มีการใช้ฐานข้อมูลกลางสำหรับการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ทั้งนี้เพราะสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตเป็นหน่วยงานสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้า การจัดงานวิจัยและที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งของงานทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่ในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ต้องได้รับการจัดการจัดเก็บ เรียกใช้ได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้องทันการณ์โดยมีเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสื่อสารข้อมูลเป็นเครื่องมือในการดำเนินการต่างๆ สามารถตอบสนองความต้องการทรัพยากรสารสนเทศได้ทันกับความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีของประเทศ จึงได้มีการจัดนำห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ โดยคำนึงถึงความสะดวก ความทันสมัย และการใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริงที่สำคัญต้องตรงกับความต้องการของผู้ใช้ในการจำนวนที่เพียงพอด้วย สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตย่อมตระหนักถึงผู้ใช้บริการที่มีต่อผล การเรียนการสอน การวิจัยและการศึกษาค้นคว้าอื่นๆ จึงได้จัดให้มีการพร้อมในด้านบริการต่างๆ ตามข้อกำหนดของทบวงมหาวิทยาลัยดังนี้คือ จำนวนหนังสือและตำราเพื่อการศึกษาค้นคว้า คุณภาพของหนังสือ การจัดหาหมวดหมู่ตามความเหมาะสมและบรรณารักษ์บริการประจำสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ และห้องสมุดเครือข่ายสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรรัตน์ เชาวลิต (2541) พบว่าในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเข้ามาให้บริการแก่ผู้ใช้บริการห้องสมุดนั้นต้องตระหนักถึงขอบเขตและหลักสูตรในมหาวิทยาลัย จำนวนนักศึกษา ความต้องการของผู้ใช้บริการและงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีการศึกษาเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของปราณี อิศวภูษิตกุล (2545) พบว่า ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มีการบริหารงานวารสารแบบศูนย์รวมและแบบกระจาย ส่วนใหญ่ได้รับงบประมาณ ต่ำกว่าอัตราเฉลี่ย

ห้องสมุดส่วนใหญ่มีการบริหารงานวารสารภายในมหาวิทยาลัย จัดหาวารสารภาษาต่างประเทศโดยวิธีการบอกรับมากที่สุด การทำบรรณนิวารสารภายในมหาวิทยาลัย มีการทำบรรณนิวารสารภาษาไทย ไม่มีสาระสังเขป เฉพาะรายชื่อวารสารที่ห้องสมุดมีเท่านั้น ส่วนภายนอกมหาวิทยาลัย ปัจจุบันไม่มีความร่วมมือในการจัดทำวารสารร่วมกันกับกลุ่มห้องสมุดอื่นๆ การติดต่อสื่อสารกับต่างประเทศ ส่วนใหญ่ใช้การออนไลน์ไปยังฐานข้อมูลแต่ละห้องสมุด และการใช้แบบฟอร์มการขีมีระหว่างห้องสมุด การบอกรับวารสารอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบฐานข้อมูล ซีดีรอม มีการบอกรับซ้ำซ้อนกันในบางรายชื่อ

ด้านบริการ พบว่าให้ยืมวัสดุหายากและบริการข่าวทันสมัย อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือการใช้วัสดุและอุปกรณ์เครื่องมือสำนักงานไม่เพียงพอต่อการให้บริการ เนื่องจากงบประมาณจากมหาวิทยาลัยไม่เพียงพอต่อการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์เครื่องมือสำนักงานเข้ามาบริการ ในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งวัสดุและอุปกรณ์เครื่องมือสำนักงานในปัจจุบันมีวัสดุและอุปกรณ์เครื่องมือสำนักงานเพิ่มขึ้นและผู้ใช้บริการมีเพิ่มมากขึ้นซึ่งรูปแบบสารสนเทศมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละปีทำให้ทางสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศไม่สามารถให้ยืมวัสดุหายากและบริการข่าวทันสมัยได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งนภา สาสน (2545) พบว่า การดำเนินงานบริการขีมีระหว่างห้องสมุดของห้องสมุดในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีผู้ใช้บริการใช้อินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงข้อมูลมีนโยบายและระเบียบการขีมีสอดคล้องกับการปฏิบัติงานขีมีระหว่างห้องสมุด สารสนเทศที่ผู้ใช้บริการขอขีมีระหว่างห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นวารสารและวิทยานิพนธ์ รูปแบบของทรัพยากรที่ผู้ใช้บริการขีมีระหว่างห้องสมุดคือ การถ่ายเอกสาร การติดค่าบริการถ่ายเอกสารและค่าบริการจัดส่งสารสนเทศมีราคาเหมาะสม ระยะเวลาในการให้บริการขีมีระหว่างห้องสมุดตั้งแต่ผู้ใช้บริการแจ้งความจำนงจนได้รับสารสนเทศ 7-14 วัน ผู้ใช้บริการเลือกให้ห้องสมุดจัดส่งสารสนเทศทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษผู้ใช้บริการมีจำนวนไม่เกิน 100 คนต่อปีการศึกษา ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศพบว่าความล่าช้าในบริการจัดส่งข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์ ไม่สามารถเข้าถึงสืบค้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพ โทสุวรรณ (2542) พบว่า ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐส่วนใหญ่มีการให้บริการขีมีระหว่างห้องสมุดผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ห้องสมุดที่อยู่ในส่วนภูมิภาค มีบริการขีมีระหว่างห้องสมุดผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ มากกว่าห้องสมุดในส่วนกลาง

4.2 เพื่อเปรียบเทียบสภาพจริงกับระดับความต้องการของความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านงานบริหาร การจัดการทรัพยากรสารสนเทศ งาน

บริการ งานเทคโนโลยีสารสนเทศมีระดับความต้องการโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฝน บุษบา (2545 : 67-75) ผลการวิจัยพบว่า สภาพการใช้สารสนเทศของนักศึกษาและอาจารย์ พบว่านักศึกษาและอาจารย์ใช้สารสนเทศจากห้องสมุดคณะมากที่สุดเฉลี่ยสัปดาห์ละ 2-5 ครั้ง ในวันจันทร์-ศุกร์โดยเข้าถึงสารสนเทศด้วยวิธีการค้นจากโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติมากที่สุด ส่วนใหญ่เคยใช้โปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติ ความต้องการและสภาพการใช้สารสนเทศของนักศึกษาและอาจารย์พบว่าใช้สารสนเทศประเภทหนังสือทั่วไป/ตำรา หนังสือพิมพ์ ผลงานทางวิชาการ วารสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย อยู่ในระดับมาก รวมทั้งการบริการยืม-คืนและบริการอินเทอร์เน็ตบริการคอมพิวเตอร์พิมพ์งาน และถ่ายเอกสารอยู่ในระดับมากเช่นกัน และนันทินี ปาจิณะ (2546 : 104-109) ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม มีความต้องการในการใช้บริการ ศูนย์วิทยบริการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่า นักศึกษามีความต้องการในการใช้บริการศูนย์วิทยบริการในระดับมากทุกด้าน ด้านสูงสุดคือ ด้านการให้บริการครุภัณฑ์ รองลงมา คือ ด้านอาคารสถานที่และอำนวยความสะดวกทั่วไป และด้านการให้บริการด้านเอกสารตำราและ สื่อโสตทัศนวัสดุ ตามลำดับ

4.3 เพื่อศึกษาปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ด้านบริหาร พบว่าปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ด้านบริหาร พบว่าการกำหนดนโยบายและมาตรฐานการปฏิบัติงานร่วมกัน รองลงมาคือ แลกเปลี่ยนความรู้ส่งเสริมบุคลากรในด้านบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งนภา สาเสน (2545 : 77-80) พบว่าปัญหาการดำเนินงานบริการยืมระหว่างห้องสมุดในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางคือมีปัญหาด้านบุคลากรและหน้าที่รับผิดชอบ ด้านนโยบายและระเบียบการยืม ด้านเครื่องมือในการเข้าถึงข้อมูล ด้านการสื่อสาร ด้านผู้ใช้บริการ และมีปัญหาระดับน้อยคือด้านหน่วยงานที่รับผิดชอบ ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า การจัดสร้างศูนย์กลางในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ รองลงมาคือ การจัดหาวัสดุที่มีราคาแพงและหายากร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งนภา สาเสน (2545) พบว่า ส่วนใหญ่จัดให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดอยู่ในฝ่ายบริการสารสนเทศ มีบุคลากรที่ปฏิบัติงานตำแหน่งบรรณารักษ์แห่งละ 1 คน เจ้าหน้าที่ห้องสมุดแห่งละ 1 คน มีจำนวนบุคลากรเพียงพอต่อปริมาณงาน ผู้ใช้บริการใช้อินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงข้อมูล มีนโยบายและระเบียบการยืมสอดคล้องกับการปฏิบัติงานยืมระหว่างห้องสมุด สารสนเทศที่ผู้ใช้บริการขอยืมระหว่างห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นวารสารและวิทยานิพนธ์ รูปแบบของทรัพยากรที่ผู้ใช้นิยมใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดคือ การถ่ายเอกสาร การคิดค่าบริการถ่ายเอกสารและค่าบริการจัดส่งสารสนเทศมีราคาเหมาะสม ระยะเวลาในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดตั้งแต่ผู้ใช้บริการแจ้งความจำนง จนได้รับสารสนเทศ 7-14 วัน ผู้ใช้บริการเลือกให้ห้องสมุดจัดส่งสารสนเทศทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษผู้ใช้บริการมี

จำนวนไม่เกิน 100 คนต่อปีการศึกษา ด้านบริการ พบว่า การกำหนด กฎระเบียบในการเข้าใช้บริการอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือความรวดเร็ว ชัดเจนในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทันสมัยและบริการของห้องสมุด รองลงมาคือการจัดนิทรรศการหมุนเวียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวงเดือน เจริญ (2549) พบว่า ปัญหาของผู้ใช้บริการที่มีต่อบริการยืมระหว่างห้องสมุด ส่วนใหญ่มีปัญหาค่าใช้จ่ายในการยืมระหว่างห้องสมุดต่างประเทศแพงเกินไป ได้รับสารสนเทศช้า ไม่ทันการ ห้องสมุดขาดคู่มือที่ทันสมัยในการตรวจสอบแหล่งข้อมูล ห้องสมุดมีคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอในการตรวจสอบแหล่งข้อมูล และค่าใช้จ่ายในการยืมระหว่างห้องสมุดในประเทศแพงเกินไป ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่าบริการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะสาขาที่ผู้ใช้สนใจ รองลงมาคือเนื้อหาในฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์ มีความสอดคล้องกับทุกสาขาวิชาที่เปิดสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพ โทสุวรรณ (2542) พบว่า ปัญหาของบรรณารักษ์ในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษาผ่าน ระบบอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนใหญ่ คือ บุคลากรขาดความรู้ความชำนาญ และทักษะในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสื่อสาร นอกจากนี้ยังพบว่าห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดแบบเดิม เพราะเห็นว่าการให้บริการแบบเดิมมีความสะดวก รวดเร็ว และมีความชำนาญมากกว่า การให้บริการโดยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

4.4 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จากการศึกษาได้แนวทางการพัฒนาดังนี้

1. ควรมีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ในด้านบรรณารักษ์
2. ควรมีความร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ในการประเมินทรัพยากรสารสนเทศก่อนการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ให้มากที่สุดเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้ใช้
3. ควรมีการจัดนิทรรศการหมุนเวียนกัน และการสร้างศูนย์กลางในการตอบคำถาม ระหว่างสำนักวิทยบริการ และเทคโนโลยีสารสนเทศกับห้องสมุดศูนย์การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

5. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัย “ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรพัฒนางานบริการสืบค้นฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ภายในห้องสมุด ประเภทฐานข้อมูลออนไลน์ โดยจัดอำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้สามารถสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ที่ให้บริการได้ทุกฐาน

อาจแจกจ่ายผ่านเพื่อให้สามารถสืบค้นจากที่ใดๆ ก็ได้ และควรจัดอบรม/แนะนำการใช้ฐานข้อมูล
 ทρονิกส์ให้มากขึ้น

2. ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์การบริการเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือสืบค้นและแหล่งทรัพยากร
 สสนเทศให้ผู้ใช้บริการได้ทราบหลายๆ สื่อ เช่น ป้ายประกาศและทางเว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการ
 เทคโนโลยีสารสนเทศ

3. ควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างห้องสมุดเพื่อพัฒนาบุคลากรเพื่อสร้าง
 เครือข่ายความร่วมมือระหว่างกัน

4. ควรมีการจัดทำคู่มือการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับ
 นักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

เสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการดำเนินงานความร่วมมือของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

2. ควรมีการศึกษาปัญหาบริการยืมระหว่างห้องสมุดของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

3. ควรมีการศึกษาความร่วมมือการเลือกใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุด

ประชาชน

4. ควรมีบริการยืมระหว่างห้องสมุดในเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา

บรรณานุกรม

- กมล รามบุตร (2536). แนวคิดและหลักการบริการสาธารณสุขสมัยใหม่ในการประชุมวิชาการ.
กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ.
- คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิชาบรรณารักษศาสตร์. (2511). ศัพท์บัญญัติวิชาบรรณารักษศาสตร์.
พระนคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุวรรณ สิ้นธุโสภณ. (2521). วิทยานุกรมบรรณารักษศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สมาคม
ห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ.
- นटना เกษรบัวขาว. (2542). บริการของห้องสมุด. กาญจนบุรี : สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.
- ระ อิงทโกศุม . (2524). การใช้ทรัพยากรร่วมกันในการดำเนินงานห้องสมุดมหาวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร : คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุติมา สัจจามันท์. (2546, กรกฎาคม - ธันวาคม) "ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด." วารสาร
สารสนเทศ. 4(2) : 47-64
- (2542). "เครือข่าย : ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาห้องสมุด". ใน เอกสารการสัมมนา ความ
ร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ครั้งที่ 7 เรื่องงานสารสนเทศของ
ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา เอกชนในภาวะวิกฤติ. กรุงเทพมหานคร : คณะอนุกรรมการ
พัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
- (2541). เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพสารนิเทศศาสตร์. นนทบุรี : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ธวัชชัย พาณิชยากรณ์. (2539). การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และ
การมีส่วนร่วมในการใช้เครือข่ายสารสนเทศห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (จุฬาลินีต)
ของนิสิตและบุคลากรภายในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตร
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์. (2540). การเลือกและจัดหาทรัพยากรห้องสมุด. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร : ศิลปาบรรณาการ.
- คนัยศักดิ์ โกวิทวิบูล. (2543). ความต้องการและลักษณะการใช้สารสนเทศของนักศึกษาในสำนัก
หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณรงค์ ป้อมนุปผา. (2530). เอกสารคำสอนวิชาห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้า : บรรณ 101.
มหาสารคาม : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม

- นงเยาว์ โตใจ (2540). การยี่มระหว่างห้องสมุด : ทฤษฎีและการปฏิบัติการ. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นงเยาว์ โตใจ (2542) การดำเนินงานห้องสมุดประชาชน. สุราษฎร์ธานี : สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- นงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ. (2534) “ข่ายงานห้องสมุดและสารนิเทศ” ใน ข่ายงานสารนิเทศ. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ประสานงานสารนิเทศสาขาเศรษฐศาสตร์ (2526, มกราคม-มีนาคม). “บริการสารสนเทศ : ความหมายและประเภท” วารสารห้องสมุด. 27, 17-23.
- นันทา วิทวุฒิศักดิ์. (2540). สารนิเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า. พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร : ดี.ดี. บุ๊คสโตร์.
- นันทินี ปาจิณะ. (2546). ความต้องการในการใช้บริการศูนย์วิทยบริการของนักศึกษา สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน (2548). การใช้ห้องสมุดยุคใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประทีป จรัสรุ่งเรือง. (2542). ห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้า. กรุงเทพมหานคร : ดันอ้อ.
- ปราณี อัสวภูมิตกุล. (2545). การใช้ทรัพยากรวารสารร่วมกันของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แม่้นมาศ ชวลิต, คุณหญิง. (2543). คู่มือบรรณารักษ์ (ฉบับปรับปรุงแก้ไข) เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ (1991).
- มาลินี ศรีพิสุทธิ (2537). “ความหมายและความสำคัญของความร่วมมือระหว่างห้องสมุด,” ใน เอกสาร ประกอบการสอนชุดวิชา การบริการและเผยแพร่สารนิเทศ หน่วยที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 3 นนทบุรี : สาขาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- (2533). “ความร่วมมือในการบริการและเผยแพร่สารสนเทศ”. ใน เอกสารการสอน ชุด วิชาบริการและเผยแพร่สารสนเทศ หน่วยที่ 8-15 . นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มะลิวัลย์ ประดิษฐ์ธีระ (2546) “เครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาห้องสมุดสมบูรณ์แบบ” ใน เอกสาร ประกอบการประชุมสามัญประจำปีและประชุมวิชาการประจำปี 2546 เรื่อง การพัฒนาห้องสมุดให้เป็นห้องสมุดสมบูรณ์แบบ. หน้า 1 ระหว่างวันที่ 15-18 ธันวาคม 2546. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ.

- ลิวอี้ น้อยบัวทิพย์ (2545). ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด. มหาสารคาม : สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. (2544). ศูนย์การศึกษานอกสถาบัน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกลางศูนย์ การศึกษานอกสถาบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ..... (2544). คู่มือประกอบการฝึกอบรมการสืบค้นข้อมูลในสำนักวิทยบริการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- งภา สาเสน. (2545). สภาพและปัญหาการดำเนินงานบริการยืมระหว่างห้องสมุดของห้องสมุด ในมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มูล รัตตากร. (2530). การใช้ห้องสมุด. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ.
- วัลลภ สวัสดิวัตตภ. (2540). คู่มืองานเทคนิคและการฝึกงานห้องสมุด. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ.
- วาลี ฐาปนวงศ์สานติ. (2543). การจัดและบริหารงานห้องสมุด. กรุงเทพมหานคร : ศิลปาบรรณาการ.
- สายฝน บูชา. (2545, กรกฎาคม-กันยายน). "ความต้องการและสภาพการใช้สารสนเทศของนักศึกษาและอาจารย์ในสถาบันวิทยบริการสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล," วารสารห้องสมุด. 46,3 : 67-75.
- สายสุคา คชเสนี. (2530). ห้องสมุดมหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุภาพ ไทสุวรรณ. (2542). บริการยืมระหว่างห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษาผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สำนักหอสมุดกลาง วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุรทอง ศรีสะอาด. (2544). แนวทางการพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไปสู่เกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544. มหาสารคาม : สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวรรณ อภัยวงศ์. (2542). การตลาดในงานบริการสารสนเทศ. มหาสารคาม : สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- อมรรัตน์ เขาวลิต. (2541). ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับมหาบัณฑิตต่อระบบการจัดบริการสารสนเทศ ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกริก. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุไร วุฒิวิทย์การ. (2529). การยืมระหว่างห้องสมุด : ประวัติและพัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พิชัย ทูตชัยโพธิ์. (2533). "ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศ". ใน เอกสารการสอนชุด
วิชาการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พิมพ์กร ปิ่นศรี. (2529). รายงานวิจัยเรื่องสัมฤทธิ์ผลของความร่วมมือของความร่วมมือระหว่าง
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- Aldage, Ramon J., and Stearns, Timothy M. (1987). **Management**. Cincinnati : South Western.
- Allen Kent and Harold Lancour. (1995). **Encyclopedia of library and information science**.
New York : Dekker.
- American Library Association. (1989). **The ALA glossary of library and information
science**. Chicago: American Library Association.
- Bouazza, Abdelmajid. (1989). "Information User Studies". In **Encyclopedia of Library
and Information Science**. (Vol 3. 44.p) New York : Marcel Dekker.
- Buckland, Michael. (1991). **Information and Information System**. New York : Prager.Harrod.
- Davis Richard William. (1987, September). Study of the Information Needs, Behaviors and
Required Information Services of Oregon Educators. *Dissertation Abstracts International*.
48(3): 634.
- Grimes, Deborah J. (1991, November 7). "Library Interaction the Cooperative Way." *College and
Research Library News*, 5(5) : 715-717.
- Kent, Allen. (1981). **Encyclopedia of Library and Information Science**. New York : Marcel
Dekker.
- Leonard, Montage. (1995). **Harrod's Librarian's Glossary**. 8th ed. London : Gower.
- McGarry, K. J. (1981). **The Changing Content of Information**. London : Clive Bringley.
- Moorman, John A. (2002). Comb Cined school/ pubic libraries in the United States : **Three Comparative
case Studies (Indiana, North Carolina, Florida)**. PH.D. Dissertation, University of
Illinois at Urbana- Champaign.
- O'Brien, James. (1995). **Interoduction to information systems : Essentials for the internet
worked E- business enterprice**" 10th ed. Boston : McGraw-Hill.
- The Oxford English Dictionary**. (1989). 2nd ed. Oxford : Clarendon Press.
- Wilson, T.D. (1981, March). "On user studies and information needs," **The Journal of
Documentation**. 37,3 : 3-15.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาในการทำวิทยานิพนธ์

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาในการทำวิทยานิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพจน์ วนิชกุล   ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุณิตย์ เย็นสบาย   ผู้ทรงคุณวุฒิ โปรแกรมวิชาสารสนเทศศาสตร์ และ
บรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ
เจ้าพระยา
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลลดา พงษ์พัฒนโยธิน   ประธานโปรแกรมสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์
และสารสนเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ หนูสวัสดิ์   อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาสารสนเทศศาสตร์ และ
บรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ
เจ้าพระยา
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประภาพรณ หิรัญวัชรพฤกษ์   อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาสารสนเทศศาสตร์
และบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ
เจ้าพระยา

ภาคผนวก ข

จดหมายเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

ที่ ศษ.0564.14/ 23

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

1 พฤศจิกายน 2551

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน .....

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสาวพรเพ็ญ พรหมคุ้ม นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. รศ.ฉวีวรรณ อุหาภินันท์ ประธานกรรมการ
2. รศ.พรรษา ศิวรักษ์ กรรมการ

ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ที่สุด ทางบัณฑิตศึกษา ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถทางด้านการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาเครื่องมือดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ์ เศรษฐขจร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

งานประสานงานบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2473-7000 ต่อ 1810

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

1 พฤศจิกายน 2551

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน .....

เนื่องด้วย นางสาวพรเพ็ญ พรหมคุ้ม นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. รศ.ฉวีวรรณ กุหาภินันท์	ประธานกรรมการ
2. รศ.พรรษา ศิวรักษ์	กรรมการ

การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาที่ทำการวิจัยจำเป็นต้องใช้เครื่องมือในสำนักวิทยบริการฯ ของท่าน ดังนั้นจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ์ เสรษฐขจร)

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายงานบัณฑิตศึกษา

งานประสานงานบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2473-7000 ต่อ 1810

ภาคผนวก ค

จดหมายขออนุญาตเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

ภาคผนวก ง
แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์

การศึกษากับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ศึกษาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหาร ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ตอนที่ 3 ศึกษาปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหาร ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับความร่วมมือในการดำเนินงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เกี่ยวกับความร่วมมือใน ด้านบริหาร ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับการวิจัยเท่านั้น กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงของท่าน ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านเป็นความลับ ข้อมูลนี้จะไม่ส่งผลทำให้เกิดความเสียหาย ต่อสถานภาพ และการปฏิบัติงานของท่านแต่ประการใด ส่วนที่นำไปใช้นั้นเป็นเพียงส่วนแสดงผลรวม เพื่อใช้ในการสรุปและเสนอแนะในการวิจัย

นางสาวพรเพ็ญ พรหมคุ้ม

แบบสอบถาม

เรื่อง “ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับ
สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนคูสิต”

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ( ) และเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับ
ความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ

( ) ชาย

( ) หญิง

2. อายุ

( ) ต่ำกว่า 20 ปี

( ) 20-30 ปี

( ) 31-40 ปี

( ) 41-50 ปี

( ) 51-60 ปี

( ) มากกว่า 60 ปี

3. ระดับการศึกษา

( ) ต่ำกว่าปริญญาตรี

( ) ปริญญาตรี

( ) ปริญญาโท

( ) ปริญญาเอก

4. วุฒิการศึกษา

( ) วุฒิต่างบรรณารักษศาสตร์และ/หรือทางสารสนเทศศาสตร์

( ) วุฒิต่างสาขาอื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. ตำแหน่งการปฏิบัติงานของท่าน

( ) ผู้บริหาร / ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา

( ) บรรณารักษ์

6. ประสบการณ์การทำงาน

( ) 1 - 5 ปี

( ) 5 - 10 ปี

( ) 10 - 15 ปี

( ) มากกว่า 15 ปี

ตอนที่ 3 ศึกษาปัญหาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนดุสิต ประกอบด้วยงาน 4 ด้าน ด้านบริหาร ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ
ด้านบริการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของระดับปัญหาความร่วมมือ
ระหว่างห้องสมุดและตรงกับปัญหาความต้องการความร่วมมือในด้านต่างๆ ของท่านมากที่สุด

โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

ปัญหาความร่วมมือของห้องสมุด

- 5 = ปัญหาความร่วมมือมากที่สุด
4 = ปัญหาความร่วมมือมาก
3 = ปัญหาความร่วมมือปานกลาง
2 = ปัญหาความร่วมมือน้อย
1 = ปัญหาความร่วมมือน้อยที่สุด

ปัญหาความร่วมมือระหว่างห้องสมุด	ระดับปัญหา/อุปสรรค				
	(5) มาก ที่สุด	(4) มาก	(3) ปาน กลาง	(2) น้อย	(1) น้อย ที่สุด
ความร่วมมือด้านงานบริหาร					
การกำหนดนโยบายและมาตรฐานการยืมระหว่างห้องสมุดยังไม่ชัดเจน					
ไม่สามารถดำเนินการตามแผนที่วางได้					
การประเมินผลการปฏิบัติงาน					
ผลิตผลงานวิชาการในด้านบรรณารักษศาสตร์					
แลกเปลี่ยนความรู้และส่งเสริมบุคลากรในด้านบรรณารักษศาสตร์					
ความร่วมมือด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ					
การจัดสร้างศูนย์กลางในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ					
ความร่วมมือในการจัดหาเอกสารสิ่งพิมพ์					
ความร่วมมือในการจัดหาสื่อทัศนวัสดุ					
การจัดหาวัสดุที่มีราคาแพงและหายากร่วมกัน					

ปัญหาความร่วมมือระหว่างห้องสมุด	ระดับปัญหา/อุปสรรค				
	(5) มากที่สุด	(4) มาก	(3) ปานกลาง	(2) น้อย	(1) น้อยที่สุด
แลกเปลี่ยนและบริจาคทรัพยากรสารสนเทศ					
ดูแลรักษาทรัพยากรสารสนเทศ					
ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ					
การใช้ฐานข้อมูลกลางสำหรับการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ					
รวบรวมรายชื่อสำนักพิมพ์ ตัวแทนจำหน่าย					
ประชุมเพื่อปรึกษาหารือระหว่างบรรณารักษ์ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ					
ประเมินทรัพยากรสารสนเทศก่อนการจัดหา					
หนังสือที่จัดให้บริการ					
ทัศนวัสดุที่ต้องการมีจำนวนไม่เพียงพอ					
ข้อมูลซีดีรอม (CD-ROM) ไม่ความเพียงพอต่อการใช้ศึกษาค้นคว้า					
ข้อมูลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ไม่ตรงกับความต้องการ					
จัดทำรายชื่อทัศนวัสดุ					
จัดทำสำเนาทัศนวัสดุให้แก่ห้องสมุดในสังกัด					
ให้บริการยืมตัวเล่มทำให้สภาพตัวเล่มชำรุด หรือสูญหายได้					
ความร่วมมือด้านบริการของห้องสมุด					
ใช้ฐานข้อมูลในการจัดหมวดหมู่และทำรายการ					
ประชาสัมพันธ์ข่าวสารทันสมัยและบริการของห้องสมุดล่าช้า ไม่ทันสมัย					
ขอให้ยืมวัสดุหายาก					

ปัญหาความร่วมมือระหว่างห้องสมุด	ระดับปัญหา/อุปสรรค				
	(5) มาก ที่สุด	(4) มาก	(3) ปาน กลาง	(2) น้อย	(1) น้อย ที่สุด
4 บริการข่าวทันสมัย					
5 การกำหนด กฎ ระเบียบในการใช้บริการห้องสมุดยังไม่ชัดเจน					
6 จัดทำแบบฟอร์มในการขืมระหว่างห้องสมุดมีรายละเอียดมากเกินไปทำให้ ยเวลาในการใช้บริการ					
7 การขอทำสำเนาเอกสารราคาแพงเกินไป					
8 การจัดนิทรรศการหมุนเวียน					
9 การใช้วัสดุและอุปกรณ์ เครื่องมือสำนักงานไม่เพียงพอต่อการให้บริการ					
10 การจัดกิจกรรมของห้องสมุด					
11 การขืมโสตทัศนวัสดุระหว่างห้องสมุด					
12 การพัฒนาและปรับปรุงระบบเครือข่ายไม่ต่อเนื่อง					
ความร่วมมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ					
1 ความล่าช้าในบริการจัดส่งข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร					
2 ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ไม่สามารถเข้าสืบค้นได้					
3 เนื้อหาในฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ไม่สอดคล้องกับทุก สาขาวิชาที่เปิดสอน					
4 จำนวนฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ไม่เพียงพอต่อความต้องการ					
5 บริการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะสาขาล่าช้า ไม่เป็นปัจจุบัน					
6 ขั้นตอนการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูล ผ่าน อินเทอร์เน็ต ฐานข้อมูลต่าง ๆ มีความยุ่งยาก ซับซ้อน					
7 การจัดสร้างศูนย์กลางในการรวบรวมคำถามและคำตอบขาดประสิทธิภาพ					
8 การบริการแนะนำแหล่งสารสนเทศยังไม่เป็นที่ประทับใจ					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับความร่วมมือในการดำเนินงานห้องสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เกี่ยวกับความร่วมมือใน ด้านบริหาร ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ที่ท่านได้สละเวลาตอบแบบสอบถามฉบับนี้ ซึ่งจะเป็นแนวทาง และข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาในด้านต่างๆ ต่อไป

ภาคผนวก จ

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวพรเพ็ญ พรหมคุ้ม
สถานที่เกิด	72 หมู่3 ต.น้ำรอบ อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ) บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ชื่อย่อภาษาอังกฤษ B.A. (Library and Information Science) สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ประวัติการทำงาน	บรรณารักษ์ งานประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
พ.ศ. 2546	
2546- ปัจจุบัน	